11394

ԲԱՂԳՐԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԴԱՍԱԳԻՐՔ

ԿՈՄՅԵՐԻՏԱԿԱՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

ՊՐԱԿ III



ԽՍՀՄ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԻ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿ. ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ
ՄՈՍԿՎԱ 1929

3(02)
Բ-16

302
Ք-16

25 SEP 2006
1 DEC 2009

ՔԱՂԳՐԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԴԱՍԱԳԻՐՔ

ԿՈՄՅԵՐԻՏԱԿԱՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ
Բ. Ո Լ' Խ Ո Վ Ո Յ

Հանձնարարված է Լենկոմյերիտմիության
Կենտկոմի Ագիտ-Պրոպ բաժնի կողմից

ՊՐԱԿ III

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
Ա. ՄԵԱՄՆԻԿՅԱՆԻ
Անվան
Публичная Библиотека

ԽՍՀՄ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԻ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ
ՄՈՍԿՎԱ, 1929

1500

29 AUG 2013

11399

Այս դասագիրքը կազմել են՝ ԲՐՈՆԻՆ, ԿԱՄԻՐԵՆԿՈ, ԿՈԼԵՍՆԻԿՈՎ, ՌԵԶՆԻԿ յեվ ԼԵՈՆՏԻՑԵՎ. ընդհանուր խմբագրությունը՝ Բ. ՈԼ'ՈՎՈՑԻ:

Հայերեն թարգմանությունը (փոխադրությունը) հրատարակում ենք յերեք պրակով:

Դասագիրքը կազմված է համաձայն այն ծրագրի (1928—29 ուս. տար.), որ Լենկոմյերիսմիության կենտկոմը հաստատել է բաղդպրոցների համար:

58-12

Главлит № А 13349 Заказ № 2169 Тираж 5000
Книжная ф-ка Центр. Издат. Народов СССР. Москва, Шлюзовый пр., 6

ՀԱՄ. ԿՈՄ. ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ (Բ) ԲԱՆՎՈՐ ԴԱՍԱԿԱՐԳԻ ԱՌԱՋԱՎՈՐ ՋՈԿԱՏՆ Է

1. ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ՑԵՎ ԲԱՆՎՈՐ ԴԱՍԱԿԱՐԳԸ

Բանվոր դասակարգը — բոլոր ճնշվածների յեվ շահագործվածների ղեկավարն է. — *կապիտալիստական հասարակակարգում միայն բանվոր դասակարգը չէ, վոր ճնշվում և շահագործվում է։ Կապիտալի ճնշման տակ տառապում է նաև մանր բուրժուական մասսայի խոշոր մասը, այն է՝ տնայնագործները և արհեստավորները, վորոնք չեն շահագործում ոտարի աշխատանքը, մանր առևտրականները, և վոր գլխավորն է՝ աղքատ և միջակ գյուղացիության մասսաները։ Խոշոր կապիտալն իր տիրապետության և յեներգիայով գյուղացիական մանր տնտեսությունը. կապիտալիստական արտադրության կենտրոնացումը շարունակում է տանել ղեպի մանր տնտեսության քայքայումը. և գյուղացիության մի մասը դառնում են պրոլետարներ (հիշիր, թե ինչ եր այդ մասին գրված I պրակի II գրույցում)։ Տնտեսական ճնշմանը համապատասխանում է և քաղաքական ճնշումը։ Չնայած կարծեցյալ քաղաքական «ազատություններին», գյուղացիության մասսաները ևս բանվորների նման զուրկ են քաղաքական իրավունքներից։ Բուրժուական պետության ղեկը գտնվում է խոշոր կապիտալիստների մի փոքրիկ խմբակի ձեռքը, վորը աշխատավոր մասսաներին ստիպում է ծառայել հոգուտ կապիտալի։*

Սակայն կապիտալիստական հասարակակարգում միայն բանվոր դասակարգն է, վոր վճռականորեն և հետևողարար պայքարում է՝ բուրժուազիային տապալելու համար։ Ընդհակառակը, աշխատավոր գյուղացիությունը կապիտալի դեմ պայքարելու գործում ավելի պակաս կայունություն է ցույց տալիս։ Դրա պատճառն այն է, վոր բանվոր դասակարգը և գյուղացիությունը հանրային արտադրության մեջ տարբեր դեր են բռնում և տարբեր դեր են խաղում աշխատանքի համայնական կազմակերպման գործում։

«Գյուղացիները, — ասում է ընկ. Լենինը, — հավաքված չեն մեծ գործարաններում, այլ ցրված են և ունեն մանր, մեկուսացած տնտեսություններ։ Գյուղացիները չեն տեսնում իրենց առաջ բացարձակ, հայտնի միակ թշնամուն՝ կապիտալիստին, այնպես, ինչպես բանվորները։ Ահա թե ինչու չքավոր գյուղացիության ամբողջ մասսան բոլոր յերկրներում էլ, ազատության և սոցիալիզմի համար պայքարելու գործում, ավելի անկայուն դուրս յեկավ, քան բանվորները»։

Գյուղացին ինքն է աշխատում հողի վրա. և այդ հանգամանքը նրան մոտեցնում է պրոլետարիատին։ Բայց գյուղացին միևնույն ժամանակ մանր սեփականատեր է — իսկ այդ հանգամանքը նրան մոտեցնում է բուրժուազիային։ Գյուղացիության դրության այդպիսի յերկվությունն առաջ է բերում նրա մեջ տատանում և անկայունություն։ Յեվ նույնը պիտի ասել ամբողջ մանր բուրժուազիայի մասին, այսինքն անայնագործների, արհեստավորների և այլն մասին։

Իսկ բանվորը չունի սեփականություն, չունի արտադրության գործիքներ։ Նրա միակ սեփականությունը՝ նրա բանվորական ուժն է, վորը նա ծախում է կապիտալիստին։ Կապիտալիստական գործարաններում, վորտեղ հազարավոր բանվորներ են հավաքված, պրոլետարիատն «անցնում է աշխատանքի կռոց-կռվող դպրոց» (Լենին)։ Այստեղ բանվորներին միացնում և համախմբում են գործության միատեսակ պայմանները, կարգապահության և վարժեցնում կոլեկտիվ աշխատանքը, այստեղ բանվորները հակադրվում են մի թշնամու — կապիտալիստին։ Այդ հանգամանքը դաստիարակում է բանվորների մեջ համերաշխության զգացմունք և նրանց մղում դեպի իրենց ուժերի կազմակերպումը՝ բուրժուազիայի դեմ պայքարելու համար։ Բանվոր դասակարգին «վարժեցրել, համախմբել, դաստիարակել և կռել ու կռվել են կապիտալի դեմ մղած գործադուլային և քաղաքական պայքարի տասնյակ տարիները» (Լենին)։

Ահա թե ինչու կապիտալիստական հասարակության առաջավոր դասակարգը հանդիսանում է պրոլետարիատը։ Ահա թե ինչու բանվոր դասակարգը հանդես է գալիս վորպես ճնշվողների և շահագործվողների ղեկավար՝ շահագործողների դեմ պայքարելու գործում։ Այդպես եր 1905 թվին, յերբ բանվոր դասակարգը գլխավորեց հեղափոխական պայքարը՝ ցարական ռեժիմը տապալելու և կալվածատերերի հողատիրությանը վերջ տալու համար։ Այդպես եր և 1917 թվին, յերբ բանվոր դասակարգը գլխավորեց պայքարը բուրժուազիայի դեմ։ Քաղաքացիական կռիվները հաղթությա ե վերջացան այն պատճառով, վոր ղեկավարը բանվոր դասակարգն եր։ Նույն պատկերը մենք տեսնում ենք նաև ուրիշ յերկրներում։ Այնտեղ էլ հարստահարվողների դեմ մղվող պայքարի ղեկավարը բանվոր դասակարգն է։ Բավական է վերցնել Չինաստանի օրինակը. հեղափոխական պայքարը գլխավորում են բանվորները։ Վերջին տարվա ընթացքում քանի՛ հազար բանվորներ ընկան Շանհայում, Կանտոնում, Ուանկոյում և ուրիշ քաղաքներում։

Այնտեղ, վորտեղ գյուղացիությունը փորձել է ինքնուրույն կերպով պայքարել՝ մերժելով բանվոր դասակարգի ղեկավարությունը, շարունակ պարտություն է կրել։ Դա մենք տեսանք Բոլղարիայի օրինակի վրա, վորտեղ մի ժամանակ իշխանության գլխին կանգնած եր գյուղացիական կուսակցությունը («Գյուղացիական միությունը»)։ Այդ կուսակցության մանր բուրժուական ղեկավարները վոչ միայն բանվոր դասակարգի հետ դաշինք չկընքեցին, այլ նույնիսկ սկսեցին հալածել բանվորական կազմակերպությունները։ Հենվելով գյուղացիության հարուստ խավերի վրա, նրանք բոլորովին անուժ հանդիսացան բուրժուազիայի դեմ պայքարելու համար։ Յեվ բուրժուազիան, շատ շուտով տապալելով գյուղացիական կուսակցության իշխանությունը (1923 թ), սահմանեց տեռորի ամենակատաղի ռեժիմ։

«Ճնշված դասակարգերի բոլոր շարժումների փորձը, սոցիալիստական համաշխարհային շարժման փորձը մեզ սովորեցնում է, վոր միայն պրոլետարիատը կարող է ի մի համախմբել աշխատավոր և շահագործվող ազգաբնակչության ցրված ու յետամնաց խավերը և նրանց տանել յուր յետևից» (Լենին)։

Կուսակցությունը բանվոր դասակարգի առաջավոր ջոկատն է.—Պրոլետարիատի պայքարը կապիտալի դեմ գլխավորում է նրա կուսակցությունը — Համկոմկուսը, վորը հանդիսանում է բանվոր դասակարգի առաջավոր ջոկատը։ «Մեր կուսակցությունը, — ասում է ընկ. Լենինը, — բանվոր դասակարգի ազատագրման գիտակից և առաջավոր մարտիկների միությունն է»։

Բանվոր դասակարգի առաջավոր ջոկատի կոչումը նվաճվում է դասակարգային պայքարի ընթացքում և այդ պայքարի փորձի

շնորհիվ։ Բացի մեր կուսակցությունից, ուրիշ կուսակցություններ էլ գոյություն են ունեցել և խոսել բանվորների անունից։ Մենշևիկները էլ բանվորական կուսակցություն էին իրենց անվանում։ Եսերները էլ բանվորների պաշտպան էին հայտարարում իրենց։ Սակայն պայքարի փորձի վրա բանվոր դասակարգը համոզվեց, որ գործով միայն բոլշևիկներն են կռվում բանվոր դասակարգի շահերի համար, որ բոլշևիկների կուսակցությունը — դա իսկապես պրոլետարիատին նվիրված ամենալավ, անձնվեր և համարձակ մարտիկների ջոկատն է։

«Բոլշևիզմը, որ առաջ է եկել այդ զրանիտային թեորետիկ բազայի վրա (այսինքն մարքսիզմի բազայի վրա), — ասում է ընկ. Լենինը, — 15 տարվա (1903—1917) փորձի պատմություն ունի և իր փորձառության հարստությամբ աշխարհում հավասարը չունի»։ Այդ 15 տարվա ընթացքում բոլշևիկները չորս ռազմական քննություն են անցել։ Առաջինը — 1905 թվի հեղափոխությունն է։

Այդ հեղափոխության սկիզբը կազմում են «Արյունոտ կիրակի»-ի դեպքերը, որոնք տեղի ունեցան 1905 թ. հունվարի 9-ին։ Պետերբուրգի բանվորները, որ արդեն գիտակցում էին տիրող կարգերի ծանրությունը, բայց դեռ չէին դադարել ցարին հավատալուց, գնացին նրա մոտ խնդրելու, որպեսզի նա թեթևացնի իրենց անտանելի և ծանր դրությունը։ Բայց ցարը նրանց գնդակներով դիմավորեց։ Հազարից ավելի բանվորներ սպանվեցին։ Այդ գնդակները վերջնականապես խորտակեցին դեպի ցարն ունեցած հավատի մնացորդները։ Հունվարի 9-ի դեպքը ցնցեց կուտակված հեղափոխական ուժերը և շարժեց բանվորական մասսաները։ Հունվարի 9-ի գնդակահարությանը բանվոր դասակարգը պատասխանեց գործադուլներով և հրապարակային ցույցերով։ Հունվար և փետրվար ամիսներին գործադուլ արին 737.000 բանվոր, մինչդեռ նախորդ տասնամյակում — 432.000 բանվոր։

Կուսակցությունը հենց առաջին օրերից անցնում է հեղափոխության գլուխ։ Ընկ. Լենինի բերանով կուսակցությունը հունվարի 9-ի դեպքերի մասին ասում է. «Բանվոր դասակարգը քաղաքացիական կռվի մեծ դաս ստացավ... ժողովրդի ղեկավարությունը դառնում է հեղափոխական մոմենտի խնդիրներից մեկը»։ Բոլշևիկները գործադուլների և հրապարակային ցույցերի գլուխ են անցնում։ Կուսակ-

ցության յերրորդ համագումարը (ապրիլ — մայիս 1905 թ.) գտնում է, որ կուսակցության ամենադյխավոր և անհետաձգելի խնդիրներից մեկն է — կազմակերպել պրոլետարիատը՝ միապետության դեմ ղեկավար ապստամբություն կատարելու համար։

Մենշևիկները ապիտացիա էին մղում բանվորների դեմ։ Իրենց դավաճանական տակտիկան նրանք աշխատում էին ջողարկել, ասելով, թե բանվորներին հարկավոր է ղեկավարել ոչ թե հրացաններով, այլ... ղեկավարելու ցանկությամբ։ Բոլշևիկների և մենշևիկների դեպի ղեկավար ապստամբությունն ունեցած տարբեր վերաբերմունքը բացատրվում է նրանով, որ նրանք տարբեր կերպով էին գնահատում հեղափոխության շարժիչ ուժերը, այն է՝ պրոլետարիատի, գյուղացիության և բուրժուազիայի դերը հեղափոխության մեջ։

Բոլշևիկները 1905 թ. բանվոր դասակարգի առաջ էին դնում սոցիալիստական հեղափոխության խնդիրը։ Դրա համար այն ժամանակ պայմանները դեռ չէին հասունացել։ Հեղափոխությունն այն ժամանակ իր համար անմիջական նպատակ չէր դնում՝ իսկույն և յեթ հաստատել պրոլետարական դիկտատուրա, վոչնչացնել բուրժուական սեփականությունը՝ ազգայնացնելով գործարանները, բանկերը և այլն։ Հեղափոխությունը պիտի տապալեր ցարական իշխանությունը և նրա կառավարության բյուրոկրատիկ-վոստիկանական ապպարատը։ Հեղափոխությունը պիտի ազատեր գյուղացիությունը կալվածատերերի լծից, տալով նրան վերջիններիս հողը։ Բանվորներին հեղափոխությունը պիտի տար 8-ժամյա բանվորական որ, աշխատանքի պայմանների ընդհանուր բարելավում, քաղաքական և պրոֆեսիոնալ կազմակերպությունների գոյության լայն հնարավորություն, վորպեսզի բանվոր դասակարգը կարողանար իր ուժերը պատրաստել հաջորդ պայքարի համար՝ հանուն սոցիալիստական հեղափոխության։ Այդ պատճառով էլ հեղափոխությունը բուրժուական-դեմոկրատական էր։

Մենշևիկները հեղափոխության վճռական շարժիչ ուժ էին համարում միմիայն բուրժուազիային, և այդ — անխուսափելի չեր ոպպորտունիստների համար, որոնք շտապում էին գնալ բուրժուազիայի յետևից։ Մենշևիկները գյուղացիության հեղափոխական դերը ժխտում էին, իսկ բանվոր դասակարգին համարում էին բուրժուազիայի ոգնականը։ Բոլշևիկները, հակառակ մենշե-

վիկների, ասում էին, որ հեղափոխության հեգեմոնը պրոլետարիատն է լինելու, այսինքն բանվոր դասակարգը պիտի ձեռքավարե ցարական իշխանությունը տապալելու գործը, և նա գյուղացիության հետ պիտի դաշինք կնքի։ Բոլշևիկները գտնում էին, որ բանվոր դասակարգը չուր հեղափոխական պայքարում պիտի դաշնակից ընտրի գյուղացիությանը։ Բուրժուազիան հեղափոխական ալիքների առաջին վերելքի և ցարական իշխանության առաջին զիջումների ժամանակ իսկույն թողնելու էր մասաներին և վերջիններիս հաշվին ցարիզմի հետ դաշն և կնքելու։ Հեղափոխության փորձը ցույց տվեց, որ բոլշևիկները միանգամայն իրավացի էին։

Կուսակցությունը, որը հավաքում էր իր ուժերը զինված ապստամբության համար, աշխատում էր, որ բանվորական և գյուղացիական յեղույթները համաձայնեցվեն, որ հեղափոխական անջատ յեղույթները միացվեն։

«Մենք լավ գիտենք — ասում էր ընկ. Լենինը, — որ գիտակից բանվորը և պայքարելու բարձրացող գյուղացին իրար կհասկանան յերկու խոսքով, և որ լուսյի յուրաքանչյուր ճառագայթը նրանց ավելի սերտ կմոտեցնի՝ կռվելու ազատության համար»։

Հեղափոխության գերագույն նվաճումը — 1905 թվի դեկտեմբերի բանվորական ապստամբությունն էր, որին ղեկավարում էին բոլշևիկները։ Մոսկվայի բանվորները 10 որ կռվում էին ցարական ռազմական ուժերի դեմ։

«Հարկավոր չէր զենքի դիմել», — ասում էին մենշևիկները դեկտեմբերյան ապստամբության պարտությունից հետո։ — «Ընդհակառակը, պատասխանում էին բոլշևիկները Լենինի բերանով, հարկավոր էր ավելի վճռականորեն, յեռանդուն և հարձակողական ձևով զենքի դիմել»։ Դեկտեմբերյան ապստամբությունը տվեց զինված պայքարի առաջին և խոշոր դասը։ Հետագայում պրոլետարիատն այդ դասը հմտությամբ ոգտագործեց։

Դեկտեմբերյան ապստամբության պարտությունը նշանակում էր 1905 թվի հեղափոխության պարտությունը։ Ճիշտ և, դեռ գործադուլները շարունակվում էին. որինակի համար 1906 թ. 1.108. 406 բանվոր և գործադուլ արել, իսկ 1907 թվին — 740.100։ Սակայն, ինչպես տեսնում ենք, գործադուլավորների թիվը պակ-

սում է։ Հակահեղափոխական ուժերի գերակշռությունը պարզվեց դեկտեմբերյան ապստամբությունը խեղդելուց հետո։ Յեվ քանի գնում, այնքան ավելի պարզ կերպով յերևան էր գալիս ցարիզմի հաղթանակը։ Հեղափոխության ընթացքն ամբողջապես արդարացրեց բոլշևիկների գործելակերպը, ցույց տալով, որ հեղափոխության ղեկավարը էր և կարող է լինել միայն բանվոր դասակարգը, և որ գյուղացիությունն իսկապես հեղափոխական ուժ է, և իսկապես որ բուրժուազիան ցարիզմի հենց առաջին զիջումներից հետո դավաճանեց հեղափոխությանը։ Հեղափոխության պարտության գլխավոր պատճառը կայանում էր նրանում, որ բանվոր դասակարգին գյուղացիությունը պետք չեղած ոգնությունը ցույց չտվեց և որ բանվորների ու գյուղացիների հեղափոխական յեղույթներն իրար հետ համաձայնեցված չէին։ Ամենագլխավոր դասը, որ տվեց 1905 թվի հեղափոխությունը, այն է, որ անհրաժեշտ է բանվորների և գյուղացիների ռազմական դաշինք և որ գյուղացիությանը պետք է ղեկավարի բանվոր դասակարգը։

«Առանց 1904 թվի գլխավոր փորձի,' — ասում է ընկ. Լենինը, — 1917 թվի Հոկտեմբերյան հեղափոխությունն անկարելի էր»։ Բոլշևիկները 1905 թ. բռնեցին առաջին քննությունը, բոլշևիկները գլխավորելով հեղափոխական պայքարը՝ կռվում էին առաջին շարքերում։ Նրանք պաշտպանում էին պրոլետարիատի հեգեմոնիան հեղափոխության մեջ, պրոլետարիատի ռազմական դաշինքը գյուղացիության հետ։

1905 թվի պարտությունից հետո ոպպորտունիստները սկսում են հեղափոխության թաղման յերգը յերգել։ Մենշևիկները և եսերները, ոգտվելով բանվորների հիասթափված և ընկճված տրամադրությունից, որն անխուսափելի էր պարտությունից հետո, աշխատում էին բանվորներին ներշնչել, որ Ռուսաստանում հեղափոխությունը վերջացել է, որ հարկավոր է ձեռք քաշել ցարիզմի տապալման մտքից և հարմարվել նրա կարգերին։ Մենշևիկները կոչ էին անում լիկվիդացիայի յենթարկել (լուծարքի յենթարկել, այստեղից էլ «լիկվիդատորներ» անունը) կուսակցական ընդհատակյա կազմակերպությունները, այսինքն զինաթափ լինել դասակարգային թշնամու առաջ։ Նրանցից շատերը,

վիկների, ասում էին, որ հեղափոխության հեգեմոնը պրոլետարիատն է լինելու, այսինքն բանվոր դասակարգը պիտի ղեկավարե ցարական իշխանությունը տապալելու գործը, և նա գյուղացիության հետ պիտի դաշինք կնքի։ Բոլշևիկները գտնում էին, որ բանվոր դասակարգը չուր հեղափոխական պայքարում պիտի դաշնակից ընտրի գյուղացիությանը։ Բուրժուազիան հեղափոխական ալիքների առաջին վերելքի և ցարական իշխանության առաջին ղիջումների ժամանակ իսկույն թողնելու չե մասսաներին և վերջիններիս հաշվին ցարիզմի հետ դաշն ե կնքելու։ Հեղափոխության փորձը ցույց տվեց, որ բոլշևիկները միանգամայն իրավացի էին։

Կուսակցությունը, չերը հավաքում եր չուր ուժերը դինված ապստամբության համար, աշխատում եր, որ բանվորական և գյուղացիական չելույթները համաձայնեցվեն, որ հեղափոխական անջատ չելույթները միացվեն։

«Մենք լավ գիտենք — ասում եր ընկ. Լենինը, — որ գիտակից բանվորը և պայքարելու բարձրացող գյուղացին իրար կհասկանան չերկու խոսքով, և որ լուչսի յուրաքանչյուր ճառագայթը նրանց ավելի սերտ կմոտեցնի՝ կռվելու ազատության համար»։

Հեղափոխության գերագույն նվաճումը — 1905 թվի դեկտեմբերի բանվորական ապստամբությունն եր, որին ղեկավարում էին բոլշևիկները։ Մոսկվայի բանվորները 10 որ կռվում էին ցարական ռազմական ուժերի դեմ։

«Հարկավոր չեր զենքի դիմել», — ասում էին մենշևիկները դեկտեմբերյան ապստամբության պարտությունից հետո։ — «Ընդհակառակը, պատասխանում էին բոլշևիկները Լենինի բերանով, հարկավոր եր ավելի վճռականորեն, չեռանդուն և հարձակողական ձևով զենքի դիմել»։ Դեկտեմբերյան ապստամբությունը տվեց դինված պայքարի առաջին և խոշոր դասը։ Հետագայում պրոլետարիատն այդ դասը հմտությամբ ոգտագործեց։

Դեկտեմբերյան ապստամբության պարտությունը նշանակում եր 1905 թվի հեղափոխության պարտությունը։ Ճիշտ է, դեռ գործադուլները շարունակվում էին. որինակի համար 1906 թ. 1.108. 406 բանվոր և գործադուլ արել, իսկ 1907 թվին — 740.100։ Սակայն, ինչպես տեսնում ենք, գործադուլավորների թիվը պակ-

սում է։ Հակահեղափոխական ուժերի գերակշռությունը պարզվեց դեկտեմբերյան ապստամբությունը խեղդելուց հետո։ Ցեվ քանի գնում, այնքան ավելի պարզ կերպով չերևան եր գալիս ցարիզմի հաղթանակը։ Հեղափոխության ընթացքն ամբողջապես արդարացրեց բոլշևիկների գործելակերպը, ցույց տալով, որ հեղափոխության ղեկավարը եր և կարող է լինել միայն բանվոր դասակարգը, և որ գյուղացիությունն իսկապես հեղափոխական ուժ է, և իսկապես որ բուրժուազիան ցարիզմի հենց առաջին ղիջումներից հետո դավաճանեց հեղափոխությանը։ Հեղափոխության պարտության գլխավոր պատճառը կայանում եր նրանում, որ բանվոր դասակարգին գյուղացիությունը պետք չեղած ոգնություն ցույց չավեց և որ բանվորների ու գյուղացիների հեղափոխական չելույթներն իրար հետ համաձայնեցված չէին։ Ամենագլխավոր դասը, որ տվեց 1905 թվի հեղափոխությունը, այն է, որ անհրաժեշտ է բանվորների և գյուղացիների ռազմական դաշինք և որ գյուղացիությանը պետք է ղեկավարի բանվոր դասակարգը։

«Առանց 1904 թվի գլխավոր փորձի, — ասում է ընկ. Լենինը, — 1917 թվի Հոկտեմբերյան հեղափոխությունն անկարելի չեր»։ Բոլշևիկները 1905 թ. բռնեցին առաջին քննությունը, բոլշևիկները գլխավորելով հեղափոխական պայքարը՝ կռվում էին առաջին շարքերում։ Նրանք պաշտպանում էին պրոլետարիատի հեգեմոնիան հեղափոխության մեջ, պրոլետարիատի ռազմական դաշինքը գյուղացիության հետ։

1905 թվի պարտությունից հետո ոպոզորտունիստները սկսում են հեղափոխության թաղման չերգը չերգել։ Մենշևիկները և եսերները, ոգտվելով բանվորների հիասթափված և ընկճված տրամադրությունից, որն անխուսափելի չեր պարտությունից հետո, աշխատում էին բանվորներին ներշնչել, որ Ռուսաստանում հեղափոխությունը վերջացել է, որ հարկավոր է ձեռք քաշել ցարիզմի տապալման մտքից և հարմարվել նրա կարգերին։ Մենշևիկները կոչ էին անում լիկվիդացիայի չենթարկել (լուծարքի չենթարկել, այստեղից էլ «լիկվիդատորներ» անունը) կուսակցական ընդհատակյա կազմակերպությունները, այսինքն դինաթափ լինել դասակարգային թշնամու առաջ։ Նրանցից շատերը,

վորոնք հեղափոխության վերելքի որերին միացել էին հեղափոխական հոսանքին (առանձնապես ինտելիգենցիան), այժմ ամբողջովին կերպով հեռանում էին հեղափոխությունից և լքում նրան։ «Ընկճված վիճակ, բարոյալքում, պառակտում, դասալքություն, ռեակցիա»—այսպես էր բնութագրում ընկ. Լենինը հեղափոխության պարտությունից հետո ստեղծված դրությունը։

Այդ ծանր պայմաններում միայն բոլշևիկներն էին, վոր չդավաճանեցին հեղափոխական գործին։ Նրանք այն ժամանակ շատ սակավաթիվ էին. նրանց շարքերից հեռացան հեղափոխության «ուղեկիցները»։ Չնայած այն հանգամանքին, վոր ցարիզմը դիմել էր շատ խիստ միջոցների, բոլշևիկներն անդուլ կերպով շարունակում էին կազմակերպել կուսակցական ընդհատակյա կազմակերպություններ և ոգտագործում էին ամենափոքր հնարավորությունները՝ բանվորական մասսայի մեջ աշխատելու համար։ Բոլշևիկներն անխոնա մերկացնում էին լիկվիդատորներին, նրանք անխոնջ կերպով բացատրում էին բանվորներին, վոր հարկավոր է պատրաստվել նոր հեղափոխական պայքարի համար։ Լիկվիդատորների և մյուս ոպպորտունիստ հոսանքների (տրոցկիստներ և այլն) սաների ու զրպարտությունների տարափի տակ կուսակցությունն իր ղեկավարի բերանով ասում էր բանվորներին. «Ռուս պրոլետարիատը կարող է հպարտանալ նրանով, վոր 1905 թվին նրա ղեկավարությամբ սարսուռ ազդը դարձավ ցարիզմի վրա հարձակվող միլիոնների բանակ, հեղափոխության բանակ...

Ծանր դասերն իզուր չեն կորչելու։ Ռուս ժողովուրդն այլևս այն չէ, ինչ վոր եր՝ մինչև 1905 թ.։ Պրոլետարիատը նրան սովորեցրեց պայքարել։ Պրոլետարիատը նրան կտանի դեպի հաղթանակ»։

1905 թվին հաջորդող ռեակցիայի տարիներին բոլշևիկները տվին իրենց ռազմական յերկրորդ քննությունը։ Ինչպես հեղափոխության հարձակման, այնպես էլ նահանջի պայմաններում բոլշևիկները հանդիսացան բանվոր դասակարգի միակ անհողդողդ մարտիկները։

Բոլշևիկների աշխատանքն իզուր չանցավ։ Հեղափոխական. չարժումը մի քանի տարվա անկումից հետո, սկսած 1911 թվից, նորից և սկսում կենդանանալ։ Գործադուլային ալիքը բարձրանում է։ 1911 թվին գործադուլ անող բանվորների թիվը հասնում է 105.100-ի, մինչդեռ 1910 թվին 46.600 բանվորներ էին գործադուլ արել։ 1912 թվին գործադուլավորների թիվը հասնում է 725.500-ի, 1913-ին — 887.000-ի, իսկ 1914 թվին — 1.337.500։ Պրոլետարական խոշոր կենտրոններում գործադուլները տեղի յեն ունենում բոլշևիկների ղեկավարությամբ։ Այդ կենտրոններում բոլշևիկների ազդեցությունն անկասկած ուժեղ եր։ Կուսակցական շարքերը լցվում են հազարավոր նոր բանվորներով։

Իմպերիալիստական պատերազմը հեղափոխական բանվորական շարժման ծավալումը և վերելքն ընդհատեց։ Պատերազմի գիշատիչ նպատակները քողարկվում էին «ազատություն» և «արդարություն» սուտ խոսքերով։ Բոլոր տեսակի և բոլոր յերկրների ոպպորտունիստներն իրենց ուժերը լարել էին՝ բանվորներին խաբելու համար, կոչ անելով պաշտպանել «հայրենիքը»։ Ռուսաստանի ոպպորտունիստներն էլ կաշվից դուրս էին գալիս, վորպեսզի բանվորներին համոզեն, թե հարկավոր է պաշտպանել ցարին։ Միայն բոլշևիկները պատերազմի հենց առաջին իսկ որից սկսեցին բացատրել մասսաներին պատերազմի իսկական նպատակները։ Բոլշևիկները տալիս են լողունգ՝ «իմպերիալիստական պատերազմը վերածել քաղաքացիականի»։ Ամեն մի հեղափոխական պիտի աշխատի, վորպեսզի յուր յերկրի կառավարությունը պարտվի։ Բոլշևիկները մերկացնում էին ոպպորտունիստական կուսակցությունների դավաճանությունը և այն կեսահեղափոխական հոսանքները (որինակի համար՝ տրոցկիզմը), վորոնք ծածկում էին այդ դավաճանությունը։ Պատերազմի սկզբում պատերազմական տենդը բանվորներից շատերին գրավեց, իսկ բոլշևիկների ագիտացիան քիչ արձագանք եր գտնում։ Սակայն հետո մասսաները «իրենց սեփական փորձի վրա ավելի և ավելի՛ համոզվեցին բոլշևիկների հայացքների ճշտության մեջ» (Լենին)։

Իմպերիալիստական պատերազմը բոլշևիզմի համար ծառայեց վորպես յերբորդ ստուգում։ Այն պայմաններում, յերբ պատերազմի տենդը բռնել եր բանվորական մասսաներին, յերբ այսպես կոչված սոցիալիստական կուսակցությունները ամբողջապես անցել էին բուրժուազիայի կողմը, միայն բոլշևիկ-

նները հեղափոխական ճանապարհից չշեղվեցին և վճռականորեն շարունակեցին պայքարը հանուն բանվոր դասակարգի շահերի։

1917 թվի Փետրվարյան հեղափոխությունը տապալեց ցարական կարգերը և փաստական իշխանությունն անցավ խորհուրդների ձեռքը։ Սակայն խորհուրդներում համաձայնողականների թիվը մեծ էր։ Համաձայնողականներն աշխատում էին իշխանությունն հանձնել բուրժուազիային։ Բոլշևիկները հեղափոխության հենց առաջին որից առաջադրում են այն լոզունգը, որ բանվոր դասակարգը պետք է պատրաստվի իշխանությունը գրավելու համար։ «Կեցցե սոցիալիստական հեղափոխությունը» — կանչեց ընկ. Լենինը, յերբ առաջին անգամ ղրահապարի վրա ճառ արտասանեց Ռուսաստանում, արտասահմանից վերադառնալուց հետո։ Բոլշևիկները սոիպված տանում էին իշխանության գլուխ կանգնած բուրժուազիայի և համաձայնողականների դաժան հալածանքները և պայքարում թշնամիների տարածած հրեշային սուտերի ու զրպարտությունների դեմ։ Բոլշևիկները պետք է հաղթահարեյին և ցրեյին համաձայնողականներին դեռևս հավատացող բանվոր դասակարգի մեծ մասի մոլորությունները։ Չնայած այդպիսի մեծ դժվարություններին, բոլշևիկները մեծ յեռանդով շարունակում էին պատրաստել բանվոր դասակարգի ուժերը՝ իշխանությունը զենքով խլելու համար։ Նրանք անխոնջ կերպով, բանակում և գյուղացիության լայն խավերի մեջ, ագիտացիա էին մղում։ Դեպքերի ընթացքը որեցոր համոզում էր մասսաներին, որ բոլշևիկների լոզունգները ճիշտ են և հոկտեմբերյան հեղաշրջման մոմենտին բոլշևիկներն իրենց կողմն ունեյին բանվորության վիթխարի մեծամասնությունը։ Աղքատ գյուղացիության հետ միասին բանվոր դասակարգն իր կուսակցության ղեկավարության տակ խլեց իշխանությունը։

Այդ — չորրորդ սոուդումն էր։ 1917 թվին կուսակցությունը բանվոր դասակարգին առաջնորդեց դեպի ապստամբություն և նրա ղեկավարությամբ 1917 թ. հոկտեմբերի 25-ին (նոյեմբերի 7-ին) սահմանեց պրոլետարիատի դիկտատուրան։

Կուսակցության ղեկավարող դերը Հոկտեմբերից հետո միանգամայն ապահովեց բանվոր դասակարգի հաղթանակը քաղաքացիական պատերազմում։

Հարյուր հազարավոր կոմունիստներ կռվում էին ֆրոնտներում և իրենց սեփական որինակով զորամասերն ամրացնում ու կուռ էին դարձնում։ Այդ մասին ասում է հետևյալ աղյուսակը՝ կարմիր բանակում յեղած կոմունիստների թվի մասին.

Հոկտեմբեր	1919 թ. —	121.681,	որ կազմում էր	ամբողջ	կուսակցության	19%
Ապրիլ	1920 թ. —	278.040,	»	»	»	34%

Զորամասերի ռազմունակությունը վորոշվում էր կոմունիստների տոկոսով։ Յերբ ֆրոնտում ծրագրվում էր պատերազմական վորևե կարևոր գործողություն, ապա այդ գործողությունը կատարող զորամասերն էին ուղարկվում, հնարավորության չափ, կոմունիստների մեծ քանակությունն։ Կուսակցությունը բանակին տվեց հարյուրավոր և հազարավոր ընկերներ, վորպես ռազմական կոմիսարներ, վորոնք բանվոր դասակարգի ղեկավարությունը և կոնտրոլն էին իրականացնում զորամասերում և իրենց որինակով ամրացնում էին բանակի դրությունը։ Սպիտակները կոմունիստներին գերի չէին վերցնում, այլ խլում էին գնդակահարում էին։ Յերբ գերի էին բռնում, կարմիր բանակայիններին սոիպում էին ասել, թե ով և նրանցից կոմունիստ։ Քաղաքացիական պատերազմի պատմությունը շատ քիչ դեպք գիտե, յերբ կարմիր բանակայինները սպիտակներին հայտնեյին, թե իրենց ռազմական ընկերներից ով և կոմունիստ։ Նույնպես և տնտեսական շինարարական ֆրոնտում, յուր որինակով, յուր ղեկավարությամբ, կուսակցությունն ավելի յև ամրացնում իրեն ցույց տված՝ բանվոր դասակարգի լիակատար վստահությունը և անձնվեր ժողովրդականությունը։

Այն հավատն ու վստահությունը, վոր դեպի մեր կուսակցությունն ունեն բանվոր դասակարգը և աշխատավոր մասսաները — հետևանք են կուսակցության յերկար տարիների պայքարի, վոր նա մղել է սոցիալիզմի համար։

Կուսակցության կապը բանվորական մասսայի հետ. — Բանվոր դասակարգի և կուսակցության մեջ յեղած փոխհարաբերությունները ընկ. Լենինը վորոշում է, վորպես «փոխադարձ վստահություն բանվոր դասակարգի ավանգարդի և բանվորական մասսայի մեջև»։ Այդ փոխադարձ վստահությունը հնարավոր է

իհարկե, միայն այն ժամանակ, եթե դասակարգի և կուսակցության մեջ կա սերտ կապ։ Առանց այդպիսի կապի անկարելի կլիներ ղեկավարել բանվոր դասակարգի պայքարը, առաջնորդել նրան։ Կուսակցությունը կդադարեր բանվոր դասակարգից ստանալ ուժերի նոր լրացում և ամրացում։ Կուսակցությունը և բանվոր դասակարգը ղեկավարում են աշխատավոր մասսաներին — գյուղացիությանը, նրանց քաշում են սոցիալիստական շինարարության գործի մեջ, վերամշակում են նրանց մանր-սեփականատիրական աշխարհայացքը։ Այդ բոլորն իրականացնելու համար կուսակցությունը և բանվոր դասակարգը պետք է շատ ուշիմ կերպով ականջ դնեն գյուղացիական աշխատավոր մասսաների կարիքներին և տրամադրություններին։

«Վորպեսզի մասսաներին բավարարել և արտահայտել նրանց ճիշտ գիտակցված շահերը, — ասում է ընկ. Լենինը, — առաջավոր ջոկատը — կազմակերպությունը պետք է իր ամբողջ գործնեությունը կենտրոնացնի մասսաների մեջ, նվաճի առանց բացառության նրա բոլոր լավ ուժերը, իր ամբողջ քայլափոխում մանրակրկիտ ուշադրությամբ ստուգի՝ պահվում է արդյոք կապը մասսաների հետ»։

Թե ինչ ջանասիրությամբ հետևանքների կարող է հասցնել կուսակցական կազմակերպությունների՝ բանվոր դասակարգի հետ ունեցած կապի խզումը, ցույց են տալիս Սմոլենսկի և Շախտիի գործերը։ Դոնբասում քարածուխի արդյունաբերության զարգացման թշնամիները ոգևորվեցին այն հանգամանքից, որ կուսակցական, պրոֆեսիոնալ և տնտեսական կազմակերպությունները անբավարար կերպով էին կապված բանվորական մասսաների հետ։ Բանվորների բողոքներին և կարիքներին բավարար ուշադրություն չդարձնելն այն հետևանքն ունեցավ, որ մեր թշնամիները անպատիժ կերպով վատացնում էին աշխատանքի այն պայմանները, որ սահմանված են խորհրդային իշխանության որենքով։ Նրանք վատացնում էին բանվորության դրությունը։ Սմոլենսկի գործը ցույց է տալիս, որ կուսակցական կազմակերպության և բանվորական մասսաների միջև չեզած կապի խզումը կարող եր քայքայել նույնիսկ կուսակցական վորոշ բջիջներ, քանի որ քննադատելն արգելված եր, բանվորների կարիքներին մոտենում էին բյուրոկրատորեն։ Դասակարգային թշնամին չեր կարող բաց թողնել այդպիսի հարմար առիթ։ Նրան հաջողվեց իր դիրքերը վորոշ տեղերում ամրացնել։ Պետական ապպարատի այս կամ այն բջիջում նա յուր բունը շինեց։ Համառուսական կենտգործկոմի դեկրետն այն մասին, թե նախկին կալվածատերերը պետք է հեռացվեն իրենց նախկին կալվածքներից, Սմոլենսկում չեր կիրառվել։ Այնտեղ կային «կոմունիստներ», վորոնց դյուղ ցիք «կարմիր կուլակներ» էին անվանում։ Այդպիսիներն ունեին վորոշ քանակից ավելի հողեր և կուլակների հետ միասին դուրս էին գալիս գյուղի չքավորության դեմ։

Կուսակցության քաղաքականությունը, նրա կապը բանվորության մասսաների հետ, իրենց արտահայտությունը գտնում են ամենից առաջ կուսակցության՝ մասսայական կազմակերպությունները ղեկավարելու գործի մեջ։ Այդ կազմակերպություններից կարևորագույներն են պրոֆմիությունները, խորհուրդները, կոոպերացիան և այլն։

Կուսակցությունն իր ղեկավարությունը մասսայական կազմակերպություններում իրականացնում է ֆրակցիաների միջոցով, վորոնք և այդ կազմակերպության մեջ աշխատող բոլոր կոմունիստներին ընդգրկում են։ Այդ կոմունիստները պիտի անցկացնեն կուսակցության գիծը, համոզելով անկուսակցական մասսային, վոր այդ գիծը ճիշտ է։ Կուսակցության կանոնադրությունը պարտավորեցնում է կազմակերպությունների մեջ աշխատող ֆրակցիաներին, առանց այլևայլության չենթարկվել կուսակցական համապատասխան մարմնին և այդպիսով ապահովում է կոմունիստների գործնեության միասնականությունը՝ վորտեղ էլ վոր նրանք աշխատելու լինեն։

Կուսակցությունը և նրա ղեկավարության տակ գտնվող մասսայական կազմակերպությունները կազմում են պրոլետարական դիկտատուրայի սիստեմը մեր յերկրում։

«Խվոստիզմի» վտանգը. — Յեթե վտանգավոր է կուսակցության կուրվիլը մասսայից, ապա վոչ պակաս չափով վտանգավոր է նույնպես մասսայի պոչից քաշ գալը («խվոստիզմ»)։ Կապվելով մասսաներին, կոմունիստը յերբեք չպիտի յուր հայացքը իջեցնի մինչև մասսայի մակարդակը, այլ ընդհակառակը, նա պիտի ամեն կերպ աշխատի, վորպեսզի բանվորական

մասսաները հասնեն դասակարգային ինքնագիտակցության, ձգտեն դեպի կոմունիզմը։

Բանվորների այս կամ այն խմբակը յերբեմն ղեկավարվում է այսօրվա շահերով, իսկ կուսակցությունը միշտ յուր առաջն ունի բանվոր դասակարգի պայքարի վերջնական նպատակը։ Կուսակցությունն յուր ամենօրյա աշխատանքներն այնպես է կազմակերպում, վորպեսզի արագացնի բանվոր դասակարգի և բոլոր աշխատողների շարժումը դեպի սոցիալիզմ։ Բանվորների այս կամ այն խմբակը յերբեմն ղեկավարվում է միայն յուր խմբակային շահերով, այս կամ այն գործարանի զարգացման դահեբով։ Իսկ կուսակցությունը միշտ առաջնորդվում է բանվոր դասակարգի շահերով, վորոնց պիտի յենթարկվեն առանձին բանվորական խմբակների շահերը։

Դա պարզենք որինակներով։ Վերցնենք հենց մեր կուսակցության պատմությունից Փետրվարյան և Հոկտեմբերյան հեղափոխությունների միջև ընկած ժամանակը՝ 1917 թվին։ Ինչ դրություն եր տիրում Փետրվարյան հեղափոխությունից հետո։ Բանվորներից շատերն այն ժամանակ հետևում էին մենշևիկներին, բանվորական մասսաները մոլորված էին, նրանք հավատ էին ընծայում այն խարեպատիկ լոզունգներին, վոր համաձայնողականներն էին տարածում՝ վախենալով, չլինի թե բանվոր դասակարգն իր ձեռքն առնի իշխանությունը։ Մենշևիկներն ասացին — քանի վոր բանվորները գնում են մենշևիկների յետևից, ևնք պետք է յենթարկվենք բանվորների կամքին և հաշտվենք մենշևիկների հետ։ Վրկ, բոլշևիկներն այլ կերպ վարվեցին։ Մեր կուսակցությունն ավելի հեռուն եր տեսնում, քան բանվորների մեծամասնությունը։ Նա յուր ամբողջ աշխատանքը կենտրոնացրեց մոլորված բանվորների մասսայի մեջ, բանակում և գյուղում։ Բոլշևիկները գնում էին բանվորական ամեն մի ժողովի, ագիտացիա էին մղում գործարաններում։ Համաձայնողականները բոլշևիկներին քշում էին, հալածում, իսկ նրանք, միջոցների առաջ կանգ չառնելով, հասկացնում էին բանվորին, զինվորին և գյուղացուն մենշևիկների դավաճանությունը և համոզում, վոր պրոլետարիատը պետք է բռնի՝ ուժով իշխանությունը իսլի։ Բոլշևիկների տակտն աշխատանքը վերջացավ հաղթանակով. — բանվորության ճնշող մեծամասնությունը Հոկտեմբերյան հեղափոխության որերին հետևեց մեր կուսակցությանը։

Վերցնենք մի ուրիշ դեպք մեր որերից։ Ասենք թե գործարանում տեղի յե ունենում արդյունաբերության ռացիոնալիզացիա։ Այդ ռացիոնալիզացիայի հետևանքով յենթադրենք թե պիտի կրճատվի 50 բանվոր։ Յերթե գործարանում աշխատող բանվորները քաղաքականապես բավարար չափով գիտակից չեն, կարող են ասել, թե կուսակցությունը լավ չի անում, վոր ռացիոնալիզացիայի յե դիմում։ Իսկապես, այդ գործարանի մեջ աշխատող բանվորների ժամանակավոր շահերի տեսակետից, ռացիոնալիզացիան վտանգավոր է, քանի վոր բանվորներից վոմանք ստիպված են անգործ։ Իսկ բանվոր դասակարգի շահերի տեսակետից — կուսակցությունը միանգամայն իրավացի յե. վորովհետև ռացիոնալիզացիան եժանացնում է արդյունաբերությունը, տալիս է գյուղի համար ավելի եժան դներով ապրանք և ամրացնում բանվորի ու գյուղացու դաշինքը։ Ռացիոնալիզացիայի շնորհիվ հնարավոր է դառնում բանվորների նյութական դրության բարելավումը։ Սոցիալիստական ռացիոնալիզացիայի միջոցով մենք կկարողանանք փոխել մեր արդյունաբերության տեխնիկան, տալ նրան կատարելագործված մեքենաներ, առանց վորոնց — սոցիալիզմն անհնարին է։ Այդպիսով սոցիալիստական ռացիոնալիզացիան, վերջին հաշվով, վոչ թե բանվորների թիվը կրճատում է, այլ ընդհակառակը, արդյունաբերության մեջ աշխատող բանվորների թիվը ավելացնում է, բարելավում է նրանց վիճակը և սոցիալիզմ կառուցելու կարևոր պայմաններից մեկն է։

Ինչ պայմաններում էլ վոր կոմունիստը աշխատելու լինի, նա միշտ էլ պետք է կարողանա պաշտպանել բանվոր դասակարգի շահերի տեսակետը ամբողջությամբ, այսինքն՝ կուսակցության տեսակետը։ Կոմունիստը միշտ էլ պետք է պայքարե դասակարգային շահերին հակասող խմբակային շահերի դեմ։

2. ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՄԻԱՍՆԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

Համ. կոմկուսր (բ) միակ լեգալ բաղաքական կուսակցությունն է ԽՍՀՄ մեջ. — Բուրժուազիայի իշխանության տապալումը — դա սոցիալիզմի համար դրվող պայքարի միայն սկիզբն է։ Պրոլետարական դիկտատուրայի շրջանը, հասարակությունը սոցիալիստական հիմքի վրա վերակառուցելու շրջանը լեցուն է դասակար-

ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
Ա. ՍԵԱՍՏԻԿՈՑԱՆԻ
Անվան
Публичная Библиотека

գային սուր պայքարով։ Ցերկրի սահմաններում պրոլետարիատի արած ամեն մի քայլը դեպի սոցիալիզմ, կատարվում է յուր դասակարգային թշնամու դեմ մղած պայքարում։ Սոցիալիզմ կառուցող պրոլետարիատին միշտ սպառնում է արտաքին թշնամիների ղինված միջամտությունը։ Պրոլետարական դիկտատուրան — համառ պայքար է, արյունոտ և անարյուն, բռնի և խաղաղ, ռազմական և տնտեսական, մանկավարժական և վարչական համառ պայքար՝ հին հասարակարգի ուժերի և տրադիցիաների դեմ» (Լենին)։

Այդ պայքարը պրոլետարիատից պահանջում է ուժերի անպայման կենտրոնացում, գործելակերպի և կամքի անչերեր միասնականություն։

Պրոլետարիատը, շրջապատված լինելով անթիվ թշնամիներով, պետք է միշտ պատրաստ լինի և անխնա ճնշի շահագործողների յուրաքանչյուր ընդդիմադրության փորձը, վորովհետև նման փորձեր անխուսափելիորեն վերածվելու են, քանի դեռ դիկտատուրայի յերկրում կան դասակարգեր, քանի վոր սոցիալիզմ կառուցող յերկիրը գտնվում է կապիտալիստական յերկրների թշնամի ողակի մեջ։ «Առանց մեր կուսակցության, վոր յերկաթի պես կուռ է և պայքարի մեջ ամրացել է, առանց մեր կուսակցության, վորն իր դասակարգի հարգանքն ու վստահությունն է վայելում, առանց մեր կուսակցության, վորը կարող է մասսաների տրամադրությունը հասկանալ և ազդել նրա վրա, — այդպիսի պայքար հաջողությամբ տանել անհնարին է» (Լենին)։

Սոցիալիզմ կառուցելու, ապագասակարգային հասարակության անցնելու համար, կուսակցությունը յուր ամբողջ աշխատանքով հետևողականորեն իրականացնում է բանվորա-գյուղացիական դաշինքի խնդիրը, պրոլետարական աղդեցությունը գյուղացիության աշխատավորական մասսաների վրա շարունակ ուժեղացնելու խնդիրը։ Պրոլետարիատի կուսակցությունն իր ուղիղ քաղաքականությամբ, գործով ու խոսքով համոզելով, հաղթահարում և մանր սեփականատերերին հաստուկ տատանումները և այդպիսով գյուղացուն դարձնում սոցիալիստական շինարարությանը գիտակից մասնակցող։

Շատ հեշտ է համոզվել, վոր ինչ կուսակցություն էլ լինի, յեթե նա իրեն հակադրում է մեր կուսակցության քաղաքականությանը, ինչ լոզունգներով էլ վոր նա քողարկված լինի, միևնույն է — այդ կուսակցությունը պիտի դառնա կենտրոն՝ պրոլետարիատի դեմ կռվող բոլոր թշնամի ուժերի։ Հասկանալի չե ուրեմն, վոր չի կարելի թույլ տալ, վորպեսզի կազմակերպվի բուրժուական կուսակցություն, սակայն և յուրաքանչյուր մանր-բուրժուական կուսակցություն, ասենք, թեկուզ գյուղացիական կուսակցություն (կամ գյուղացիական միություն), անկասկած դառնալու չե հակահեղափոխական ուժ։ Կուլակները հաճախ «գյուղացիական միության» լոզունգն են առաջադրում։ Ցերը պայքար է տեղի ունենում բուրժուազիայի և պրոլետարիատի մեջ, մանր բուրժուազիան չի կարող յերբորդ ուժի ինքնուրույն դեր խաղալ, նա կամ գնալու չե պրոլետարիատի կամ բուրժուազիայի յետևից։ Կապիտալիստական իրավակարգը քայքայում և ցրիվ է տալիս գյուղացությանը և քաղաքի մանր բուրժուազիային։ Տնտեսական և քաղաքական ճնշումը — մանր բուրժուազիայի մեջ առաջ է բերում հեղափոխական տրամադրություն։ Բայց միևնույն ժամանակ նա իր մանր սեփականատիրությամբ կապված է կապիտալիստական իրավակարգի հետ։ Մանր բուրժուազիան յուր այդպիսի յերկուական դրության հետևանքով միշտ էլ տատանվում է պրոլետարիատի և բուրժուազիայի միջև։ Նա հետևում է և կարող է հետևել կամ պրոլետարիատին, կամ բուրժուազիային։ «Կամ կապիտալիստների դիկտատուրա (այսինքն՝ յերկաթե իշխանություն), կամ բանվոր դասակարգի դիկտատուրա։ Միջին դրություն չկա։ Միջին յելքի մասին յերազում են այն ինտելիգենտները, աղնվականիկները, պարոնիկները, վորոնք վատ գրքերով վատ են սովորել։ Վոչ մի տեղ աշխարհում միջին յելք չկա և չի յել կարող լինել» (Լենին)։

Բանվոր դասակարգի հեղափոխական փորձառությամբ այդ ամենը հաստատվում է, մասնավորապես և գլխավորապես մեր յերկրի պրոլետարական հեղափոխության փորձով։ Բոլոր մանր բուրժուական կուսակցությունները՝ մենշևիկները, ես-երները և այլն, վոր մեր յերկրում դոյություն ունեին, դարձան բուրժուական հակահեղափոխության լրացուցիչ մասը։ Այդ կուսակցությունները շատ անգամ դիմել են միջոցների, վորպեսզի միջին տեղ բռնեն պրոլետարիատի և բուրժուազիայի միջև։ Բայց պատ-

մության ընթացքը նրանց ստիպեց անցնել կամ պրոլետարիատի կամ բուրժուազիայի կողմը։ Մանր-բուրժուական կուսակցութիւնները միայն ձախ ես-երները բոլորից ուշ արին այդ ընտրութիւնը։ Նրանք կոմունիստների հետ, թեև մեծ տատանումներով, մասնակցեցին Հոկտեմբերյան հեղաշրջման և նույնիսկ խորհրդային իշխանութեան հաստատվելուց հետո վորոշ ժամանակ աշխատում էին խորհրդային կառավարութեան մեջ։ Բայց նրանք շատ շուտ անցան մյուս՝ մանր-բուրժուական կուսակցութիւնների շարքը։ Պրոլետարական հեղափոխութեան հետ գնալ — ձախ ես-երների համար կնշանակեր՝ ցրել իրենց կուսակցութիւնը, կռվել կոմկուսի շարքերում, վորպես նրա անդամները, ընդունել նրա ծրագիրը, գործելակերպը, նրա կազմակերպչական սկզբունքները։ Իրենց հակադրելով կոմկուսին, նրանք դարձան հակահեղափոխական ուժերի կենտրոն և 1918 թ.ի հունիսին հակահեղափոխական ապստամբութեամբ զուրս եկան խորհրդային իշխանութեան դեմ։ Քաղաքացիական պատերազմի սկզբնական շրջանում մանր-բուրժուական կուսակցութիւնները փորձեցին խաղալ յերրորդ ուժի դեր, իսկ վերջին հաշվով նրանք միայն ճանապարհ եյին բաց անում բուրժուական հակահեղափոխութեան համար։ Այդպես եր, որինակ, 1918 թ. Ուրալում, Սիբիրում, Վոլգայի շրջանում։ Այստեղ մանր-բուրժուական կուսակցութիւնները, գլխավորապես ես-երները, փորձեցին իրենց ղեկավարութեամբ կռիվ մղել խորհրդային իշխանութեան դեմ։ Կազմակերպել եյին «հիմնադիր ժողովի անդամների կոմիտե», հետո «Ուֆայի դիրեկտորիա», կազմակերպել եյին «ժողովրդական բանակ»։ Այդ ամենը հակահեղափոխութեան առաջնորդ կոլչակին հեշտացրեց իշխանութիւնը յուր ձեռքն առնելու։ Իշխանութիւնը առանց կռվի անցավ կոլչակի ձեռքը։ Ես-երները խորհրդային իշխանութեան դեմ կռվելիս հենվում եյին կուլակների, քաղաքի բուրժուազիայի վրա, այսինքն այն դասակարգերի վրա, վորոնք կազմում եյին բուրժուական-կալվածատիրական հակահեղափոխութեան ֆրոնտը։

Պրոլետարական դիկտատուրան հաջողութեամբ կարելի է իրականացնել միայն այն ժամանակ, յերբ գոյութիւն ունի միայն կոմունիստական կուսակցութիւնը, վորն անխոնա ճնշում է հակահեղափոխական ուժերի կազմակերպման ամեն մի փորձ։

Մանր-բուրժուական ազդեցութիւնը կուսակցության վրա.— *Բանվոր դասակարգը ազգաբնակչութեան մյուս խավերից անանց պարսպով չի անջատված։ Բանվոր դասակարգը շրջապատված է մի լիճնավոր մանր սեփականատեր գյուղացիներով։ Սրա սեփական շարքերն են մշտապես անցնում բազմամիլիոն մանր սեփականատերերից, վորոնց «չի կարելի հեռացնել, չի կարելի ճնշել, նրանց հետ հարկավոր է ապրել, նրանց կարելի յե և պետք է կերպարանափոխել, կրթել, սակայն յերկար, դանդաղ և զգույշ կազմակերպչական աշխատանքով» (Լենին)։*

Պրոլետարիատը ղեկավարում է գյուղացիութեանը,— այդ բնչ է նշանակում. այդ նշանակում է, վոր բանվոր դասակարգը աշխատավոր գյուղացիութեանը վերադաստիարակում է, իրեն նպատակ է դնում աշխատավոր գյուղացիական մասսային դարձնել դիտակից մասնակից սոցիալիստական շինարարութեան։ Մանր ապրանքաարդյունաբերողին կարելի յե այդ ուղղութեամբ վերադաստիարակել միայն այն ժամանակ, յերբ գյուղական տնտեսութիւնը կարողանանք կերպարանափոխել, իսկ այդ խնդիրը կարելի յե լուծել տարիների և տասնյակ տարիների ընթացքում։ Մանր սեփականատիրոջը վերադաստիարակելով, բանվոր դասակարգը ինքն յուր վրա շարունակ զգում է մանր-բուրժուական շրջապատի ճնշումը։ Այդ ուժը վորոշ չափով ազդում է թե կուսակցութեան և թե բանվոր դասակարգի վրա, ձգտելով առաջացնել այն տատանումները, վոր հատուկ են մանր սեփականատիրոջ։

Մանր-բուրժուական ազդեցութեան հետևանքով կուսակցութեան մեջ առաջ են գալիս զանազան տեսակի ոպպորտիստական հոսանքներ։ Մանր բուրժուազիայի տատանումները, նրա ճնշումը կուսակցութեան և բանվոր դասակարգի վրա ավելի ուժեղ է լինում այն ժամանակ, յերբ հեղափոխութիւնը վերապրում է շինարարութեան դժվարութիւնները։

Հեշտութեամբ այդպիսի ազդեցութիւնների տակ կարող են ընկնել կուսակցութեան այն մասերը, վոր տակավին ձեռք չեն բերել պրոլետարական կայունութիւն։ Կուսակցութեան մեջ, մանր-բուրժուական տատանումներին յենթարկվողներից կարելի յե հիշել տրոցկիստական ոպպոզիցիային, վորը կուսակցութեան մեջ, վոչ-պրոլետարական խավերում, վորոշ արձագանք (թեև չնչին)

գտավ։ Միակ յերաշխիքը մանր-բուրժուական ազդեցության դեմ կռվելու, կարող է լինել կուսակցական միասնականությունը՝ լենինիզմի սկզբունքների հիման վրա։

Կուսակցության միասնականությունը. — Բոլշևիկյան միասնականության սկզբունքը վոչ մի կապ չունի մյուս համաձայնողական կուսակցությունների նույնանուն լոզունգի հետ, վորովհետև բոլշևիկյան միասնականությունը մարտական գործնեության և պայքարի միասնականություն է։

Ոպպորտունիստական հոսանքները ռուսական բանվորական շարժման մեջ շատ անգամ են առաջադրել միասնականության լոզունգ։ Մասնավորապես այդ ուղղությամբ խոսել և գրել է, իմպերիալիստական պատերազմից առաջ, այն խմբակը, վորի ղեկավարը Տրոցկին է յեղել։ Սակայն այդ լոզունգը այլ բովանդակություն ուներ բոլշևիկների մոտ, ուրիշ բովանդակություն — ոպպորտունիստների մոտ։ Հենց ոպպորտունիստների դեմ մղած պայքարի ընթացքում աճեց և ամրապնդվեց բոլշևիկյան յերկաթե միասնականությունը, վորի շնորհիվ բոլշևիկները հաղթում են։ Մենշևիկների, տրոցկիստների և զանազան ոպպորտունիստների համար միասնականությունը նշանակում եր — միասնականություն՝ զանազան հոսանքների, տարբեր խմբակցությունների, վորոնցից յուրաքանչյուրը կարող է ունենալ իր սեփական լոզունգը և վորոնք իրար հետ համաձայնության են գալիս այս կամ այն հարցի նկատմամբ, թեև յուրաքանչյուր հոսանք կուսակցությանը քարշ և տալիս զանազան ուղղություններով։ Գլխավորը նա յե, վոր «միասին ապրենք», «ապրիր և ուրիշներին էլ թույլ տուր ապրելու» — այդպես եր Տրոցկու գլխավոր լոզունգը կուսակցական շինարարության և միասնականության խնդիրներում։ Պարզ է, վոր նման «միասնականությունը» նկատի չի առնում կուսակցության հեղափոխական դաստիարակությունը, նկատի չի առնում հեղափոխական վորևե գործողություն։ Այդպիսի միասնականություն ունենալով, կուսակցությունը կլինի վխրուն, նկուն և անկայուն։ Կռվել և հաղթել կարող է այն կուսակցությունը, վորն ունի միասնական կամք և միասնական նպատակ։

Բոլշևիկները միշտ էլ մերժել են մենշևիկյան-տրոցկիստական այս խորհուրդը — «ապրիր, և թույլ տուր, վոր ուրիշներն էլ ապրենն»։ Լենինը ստեղծել է մի կուսակցություն, վորը յուր անդավաճան միասնական հայացքով ամուր է և յերկաթե դիսցիպլինա ունի։ Կուսակցությունը — միությունն է այն մարտիկների, վորոնք կամավոր կերպով միացել են վորոշ ծրագրի շուրջ՝ կուսակցության պաշտպարական հիմունքների վրա։

Մեր կուսակցության ամբողջ պատմությունը լիքն է գաղափարական պայքարի մի յերկար շարանով, — պայքարի, վոր մղում եր Լենինը հոգուտ կուսակցության հայացքների մաքրության։ Իսկիչը անդադար կռվում եր բոլոր նրանց դեմ, ովքեր փորձում եյին կուսակցությունը շեղել ուղիղ ճանապարհից։ Լենինի այդ տեսակի անխնա մերկացումները մենշևիկների, եսերների և տրոցկիստների բացատրում եյին վորպես բծախնդրություն, վորպես պառակտում։ Լենինի պայքարին (զանազան թևքումների և կուսակցության գծի խեղաթյուրումների դեմ) նրանք հակադրում եյին իբրեև կուսակցության «բարենպաստ» վիճակը, վորտեղ խաղաղ կերպով կարող են ապրել զանազան խմբակներ։ «Վոչ մի բոպե, — պատասխանում եր Լենինը, — մենք չեյինք կամենա փոխարինել այդ ծանր ճշմարտությունը ձեր թեթև սուի հետ»։ Վորովհետև ոպպորտունիստական կուսակցությունների արտաքուստ միասնական և «բարենպաստ» դրության տակ թագնված և նրանց լիակատար անզորությունը, նրանց հեռացումը հեղափոխությունից և բանվոր դասակարգի գործի համար մղվող պայքարից։ Իսկ պայքարը հանուն բոլշևիկյան կուսակցության իդեյականության, նախագրյալ և պայման հանդիսացավ այն հեղափոխական ավանդարդի ստեղծման, վորպիսին դարձավ կոմ. կուսակցությունը մեր յերկրում։

Միասնականության նշանակությունը դիկտատուրայի պայմաններում. — Այդպես եր Լենինը պայքարում կուսակցության միասնության համար այն տարիներում, յերբ կուսակցությունը կազմակերպվում եր և պատրաստվում սոցիալիստական հեղափոխության վճռական պայքարին։ Սակայն ավելի ուժեղ, ավելի մեծ հեղափոխական թափով եր նա պայքարում բոլշևիկյան միասնականության համար այն տարիներին, յերբ կուսակցությունն արդեն իշխանության գլուխ եր անցել։ Յեվ դա հասկանալի յե, վորովհետև բավական է վոր քայքայվի կուսակցական միասնականությունը, խեղաթյուրվի կուսակցական քաղաքականությունը,

և պրոլետարական դիկտատուրայի դրությունը կփոխվի։ Ահա թե ինչու Լենինն անխնա պայքարում էր 1917 թվին Զինովյևի և Կամենևի ոպոզիցիայի դեմ, Բրեստ-Լիտովսկի պայմանագրի շրջանում — ձախ կոմունիստների դեմ, պրոֆմիությունների դիսկուսիայի ժամանակ — Տրոցկու պլատֆորմի դեմ, բանվորական ոպոզիցիայի դեմ և այլն։

Մենշևիկները, որպես միջազգային հոսանք բանվորական շարժման մեջ, տարբերվում են գլխավորապես նրանով, որ նրանք ժխտում են հեղափոխական պայքարը բուրժուազիայի դեմ և կողմնակից են համաձայնության գալ բուրժուազիայի հետ՝ պրոլետարիատի շահերը չենթարկելով բուրժուազիային։ Որ չերկրում էլ որ ուղեք, ինչ պայմաններում էլ որ լինի, մենշևիկները կարողանում են գտնել մի շարք պատճառներ, որոնց հիման վրա նրանք ձեզ կբացատրեն թե ինչու անօգուտ է բանվորական պայքարը կապիտալիզմի դեմ։ Զարգացած կապիտալիզմի չերկրներում մենշևիկներն ասում են բանվորներին, թե պայքարել բուրժուազիայի դեմ՝ իմաստ չկա, որովհետև սոցիալիզմ ինքն իրեն կգա առանց արյուն թափելու, և որ խաղաղ միջոցներով և համաձայնությամբ բուրժուազիան մեզ կտանի գեպի սոցիալիզմ։ Իսկ այն չերկրներում, որտեղ դեռ կապիտալիզմը թույլ է, նրանք ասում են, թե սոցիալիզմի համար պայքարը դեռ վաղ է։

Ռուսաստանում, որտեղ բանվոր դասակարգի մեջ հեղափոխական տրադիցիաները միշտ էլ ուժեղ են չեղել, մենշևիկները սովորաբար աշխատել են իրենց հայացքներին հեղափոխական տեսք տալ։ Բայց խնդիրը դրանից, իհարկե, չէր փոխվի։ 1905 թվին մենշևիկները կամենում էին բանվոր դասակարգին դարձնել բուրժուազիայի ոգնական։ Հեղափոխության պարտությունից հետո նրանք քարոզում էին հնազանդվել ցարիզմին։ Պատերազմի ժամանակ նրանք դարձան բուրժուական հայրենիքի պաշտպան։ 1917 թվին բուրժուազիայի հետ միասին պայքարում էին, որպեսզի պրոլետարիատն իր ձեռքը չառնի իշխանությունը, իսկ չերբ այդ կատարվեց,— հակահեղափոխության հետ միասին նրանք զենքով կռվեցին խորհրդային իշխանության դեմ։

Մենշևիկներն իրենց հայացքները միշտ քողարկում էին բանվոր դասակարգի շահերով։ Հեղափոխությունից առաջ մենշևիկները վորոշ ազդեցություն ունեին չատ թե քիչ բանվորների

վրա։ Դեռ 1917 թվին մենշևիկները բանվոր դասակարգի վորոշ մասի վրա ազդեցություն ունեին։ Բայց բանվոր դասակարգը մի քանի փորձերից հետո (ինչպես, որինակի համար, իշխանությունը վերցնելիս, քաղաքացիական կռիվներում) տեսավ և վերջնականապես հասկացավ, վոր մենշևիկներն չուր դասակարգային թշնամիներն են, բուրժուական ագենտներն են բանվորների մեջ։ «Մենշևիկ» խոսքն այժմ բանվոր դասակարգի մեջ անպատիվ խոսք է։ Բայց այդ չի նշանակում, թե մենշևիկյան գաղափարները (թեև ծածկված կերպով) չեն կարող թափանցել բանվոր դասակարգի շարքերը, չերբեմն էլ կուսակցության առանձին, թեև շատ չնչին, խավերի մեջ։ Որինակի համար, տրոցկիստական ոպոզիցիան։ Այդ հնարավոր դարձավ շնորհիվ մեր շինարարական աշխատանքների վերին աստիճանի դժվարության և ժանր-բուրժուական ճնշման — այն ժամանակ, չերբ մեր չերկրում մեր կուսակցությունը միակ լեգալ կուսակցությունն է։

Մենշևիզմի ժամանակակից հայացքը դեպի մեր հեղափոխությունը կարելի չէ չորս կերպով արտահայտել.

Ա. ա ջ ի ն։ Չի կարելի սոցիալիզմ կառուցել տնտեսապես յետ մնացած այնպիսի չերկրներում, ինչպիսին է ԽՍՀՄ։ Մենշևիկներն աշխատում են ինչքան կարելի չէ չափազանցացնել այն, վոր մեր չերկիրը շատ յետամնաց է։ Նրանք չեն տեսնում և չեն էլ կարող տեսնել, վոր բազմամիլիոն մանր տնտեսությունների կողքին, ԽՍՀՄ ունի բավական խոշոր սոցիալիստական տնտեսություն, վորը պրոլետարիատի համար հենարան է հանդիսանում առաջ գնալու դեպի սոցիալիզմը։

Յ ե ր կ ր ո ր դ։ Գյուղացիական մանր տնտեսությունը պիտի անպատճառ զարգանա կապիտալիստական ուղիով։ Մենշևիկները չեն կարող հասկանալ, վոր պրոլետարական դիկտատուրայի պայմաններում, չերբ պրոլետարիատի ձեռքին են կենտրոնացված տնտեսական հրամայող բարձունքները, ստեղծվում են նոր պայմաններ և զարգացման նոր ուղիներ գյուղական տնտեսության համար։ Մենշևիկները չեն հասկանում, վոր պրոլետարիատը, հենվելով ծանր ինդուստրիայի վրա, տարեց-տարի ուժեղացնում է յուր պլանային ղեկավարող ուժը գյուղում և գյուղական մանր տնտեսությունների տարերքը ուղղում է դեպի սոցիալիստական շինարարության ուղին։

Յերրորդ։ Վոչ մի սոցիալիստական շինարարություն ԽՍՀՄ մեջ չի կարող լինել, վորովհետև մեր հեղափոխությունը բուրժուական է։ Այդ հետևանք է առաջին յերկու կետերի։

Չորրորդ։ Այս կետը բղխում է նախորդներից և հաստատում է, վոր իբր թե պրոլետարական դիկտատուրա ԽՍՀՄ մեջ չկա, իսկ խորհրդային իշխանությունը պրոլետարական չէ։ Պրոլետարիատին ստիպում են զոհաբերություն անել հոգուտ պետության, վորը շահագործում է բանվորներին։

Այս բոլորի շնորհիվ մենշևիկները հանգում են հետևյալ յեզրակացության — վերադարձ դեպի «նորմալ» կապիտալիզմ, դեպի բուրժուական դեմոկրատիան և ամբողջ ուժերով պայքար՝ խորհրդային իշխանության դեմ։

Յեթե մենշևիզմը բացարձակ կերպով ոպորտունիստական հայացքներ է քարոզել, ապա նրա տեսակներից մեկը — տրոցկիզմը, միշտ էլ բաց է թողել «անմիտ ձախ» և արտաքուստ հեղափոխական լոզունգներ։ Սակայն մենշևիզմի և տրոցկիզմի լոզունգների ոպորտունիստական էությունը միևնույն է, միատեսակ է։ Դա պարզենք մի քանի որինակներով։

Տրոցկիզմը միշտ էլ մեր կուսակցությանը քննադատել է «ձախից»։ Այսպես, որինակի համար, ինչպես մենք տեսանք, 1905 թվին բոլշևիկների մարտական հիմնական լոզունգն էր՝ պրոլետարիատի հեգեմոնիան բուրժուական-դեմոկրատական հեղափոխության մեջ և պրոլետարիատի դեկավարությունը գյուղացիության վրա։ Տրոցկին այն ժամանակ առաջադրեց յուր պերմանենտ հեղափոխության թեորիան, վորի անմիջական լոզունգը սոցիալիստական հեղափոխությունն է։ Այդ թեորիան ընկ. Լենինն անվանեց «անմիտ ձախ», վորովհետև այն ժամանակ սոցիալիստական հեղափոխության պայմաններ չկային։ Տրոցկու թեորիայի ուղն ու ծուծը կազմում էր մենշևիկյան այն տեսակետը, վորը ժխտում էր գյուղացիության հեղափոխական դերը և պնդում, վոր բանվոր դասակարգը չի կարող առաջնորդել գյուղացիությանը։ Յեվ մենք տեսնում ենք, վոր թե մենշևիկների բացարձակ-լիկվիդատորական դիրքը և թե Տրոցկու ծայրահեղ հեղափոխական թեորիան ունեցին մի նպատակ՝ կռվել բոլշևիկյան տեսակետի դեմ, վորն ընդունում էր պրոլետարիատի հեգեմոնիան բուրժուական-դեմոկրատական հեղափոխության մեջ։ Ճիշտ է, Տրոցկին ռեակցիայի շրջանում դուրս չեկավ վորպես

բացարձակ լիկվիդատոր, սակայն նա պաշտպանում էր լիկվիդատորներին։ Նա մենշևիկների մեծամասնության նման չէր առաջարկում արձակել կուսակցության ընդհատակյա կազմակերպությունները։ Բայց նա միևնույն ժամանակ կատաղի պայքար էր մղում բոլշևիկների դեմ, վերջիններիս «պատասխանատվության» և «լիկվիդատորների հետ համաձայնության» չգալու հաշվելուց հրաժարվելու համար, ինչպես դա առաջարկում էր Տրոցկին։ Տրոցկին յուր այդ հաշտեցուցիչ առաջարկներն անում էր բոլշևիկներին «ձախից քննադատելու» տեսակետից։ Տրոցկու կարծիքով հեղափոխության բարձր շահերն են պահանջում համաձայնության գալ լիկվիդատորների հետ, վորոնց նա ոգնում էր։ Ընկ. Լենինն այսպես էր գնահատում Տրոցկու դերը լիկվիդատորների դեմ պայքարելու շրջանում. «Տրոցկին և նման տրոցկիստներն ու համաձայնողականներն ավելի ճշտասիրաբար են քան կիստներն ու համաձայնողականներն ավելի ճշտասիրաբար են քան լիկվիդատորները, վորովհետև համոզված լիկվիդատորներն ուղղակի կերպով են դուրս տալիս իրենց հայացքները, և բանվորների համար շատ հեշտ է գտնել նրանց սխալը։ իսկ պարոն տրոցկիստները խաբում են բանվորներին, ծածկում են չարիքը և այդպիսով անհնար են դարձնում նրա մերկացումը և նրանից բժշկվելը։ Ամեն վոք, ով պաշտպանում է Տրոցկու խմբակը, նա պաշտպանում է սուի և բանվորներին խաբելու քաղաքականությունը, լիկվիդատորներին ծածկելու քաղաքականությունը»։ Իսկ յեթե լավ քննենք տրոցկիզմի այժմյան հայացքները մեր հեղափոխության վրա, ապա հեշտ և համոզվել, վոր նրանք իրենց էությամբ մենշևիզմի վերոհիշյալ հայացքներից չեն տարբերվում։

Ճիշտ է, տրոցկիստները մենշևիկների նման չեն վճռում պարզորեն ասել, վոր մեր յերկրում վոչ մի սոցիալիստական շինարարություն հնարավոր չէ, Բայց եյապես նրանք մենշևիկների խոսքերն են կրկնում։ Հակառակ Լենինի պնդումների, տրոցկիստներն ասում են, վոր մեր յերկրում սոցիալիստական հասարակարգ ստեղծելու համար նախադրյալները չկան, և քանի վոր մյուս յերկրներում պրոլետարիատը դեռ չի հաղթել և, հետևապես, նա առայժմ չի կարող մեզ պետական ոգնություն ցույց տալ, ապա մեր յերկրի պրոլետարական դիկտատուրան խորտակվելու յե։ Իսկ դա նշանակում է ժխտել սոցիալիստական շինարարությունը մեր յերկրում։ Մենշևիկների պես տրոցկիստները ևս «ապացուցում» են, վոր մեր դյուղը զարգանում է իբր թե կա-

պիտալիստական ուղիով։ Նրանք ժխտում են, որ պրոլետարական դիկտատուրան դյուղացիության զարգացման համար ստեղծում է այնպիսի նոր պայմաններ, որոնցից չկան կապիտալիստական կարգերում։ Յեվ տրոցկիստները գալիս են այն յեզրակացության, որ մեր հեղափոխությունը բուրժուական բնույթ ունի ու ժխտում են մեր պետության պրոլետարական բնույթը։

Տրոցկիզմում, մենշևիզմի այդ այլաձևության մեջ, կա մանր-բուրժուական հեղափոխականության որոշ մաս, որի մասին գրել է և ընկ. Լենինը։ Այդ «հեղափոխականության» շնորհիվ, տրոցկիզմի լոզունգները ներկվում են «հեղափոխական գույներով»։ Յեվ մենշևիկների. և՛ տրոցկիստների հայացքները, որ տարբերվում են միմյանցից և հակադրվում են միմյանց միայն խոսքերով, հիմնված են նրա վրա, որ նրանք չեն կարող և անընդունակ են հաշվի առնել դասակարգային ուժերի փոխհարաբերությունները, չեն հավատում հեղափոխության ուժերին և վերջապես վախենում են այն դժվարություններից, որոնց հանդիպում է յուր ճանապարհին բանվոր դասակարգի պայքարը։ Յեթե մենշևիկների և տրոցկիստների լոզունգները պաշտպանություն գոնե մասսաների կողմից, ինչպես և, հավասարաչափ տանելու հին դեպի հեղափոխության կործանումը։ Մեր յերկրի պայմաններում, անկասկած, տրոցկիզմը հանդիսանում է մենշևիզմի ամենավտանգավոր այլաձևությունը, որովհետև նրա «ձախ» դիմակը շատ հեշտությամբ կարող է մոլորեցնել բանվորների յետամնաց խավերը։

Մանր-բուրժուական մի ուրիշ հոսանք ել հանդիսանում է անարխիստական (անիշխանական)-սինդիկալիստական ուղղությունը, հոսանքը։ Այդ հոսանքի դեմ բոլշևիկները միշտ ել պայքարել են։ Այդ հոսանքի ամենակարևոր բնութագրական հատկանիշը հանդիսանում է այն, որ նա չի հասկանում և ժխտում է կուսակցության դերը բանվոր դասակարգին դեկավարելու գործում, որ նա չի հասկանում և ժխտում է պրոլետարիատի դիկտատուրայի անհրաժեշտությունը, որ նա, ուրիշն, չի հասկանում և ժխտում է խորհրդային պետություն ստեղծելու անհրաժեշտությունը՝ կապիտալիզմից կոմունիզմին անցնելու անցողական շրջանում։ Անարխո-սինդիկալիստները կուսակցությունը չեն ճանաչում որպես բանվոր դասակարգին յուր յետևից տանող ավանգարդի, և նրա այդ դերը ժխտում են։ Կուսակցության դո-

յության մեջ նրանք տեսնում են «բունտչություն» բանվոր դասակարգի վրա, որը պետք է լինքն «ազատարարն» արտահայտի յուր կամքը։ Դրանով փաստորեն նրանք զլինաթաի են անում բանվոր դասակարգը, որովհետև նրա ամբողջ ուժը կազմակերպվածության մեջ է, իսկ այդպիսի կազմակերպվածության ամենաբարձր աստիճանը հանդիսանում է բանվոր դասակարգի կուսակցությունը։ Անարխիստները դեմ են նրան, որ անցողական շրջանում գոյություն ունենա խորհրդային պետություն։ Հենց այդ յելույթով նրանք ասում են, որ բանվոր դասակարգը չի կարող իշխանությունը պահել յուր ձեռքում, որ նա մինչև անդամ ,հենվելով նվաճված քաղաքական իշխանության վրա, չի կարող զբաղվել հասարակության սոցիալիստական վերակառուցումով։ Վորովհետև վոչն այնել պրոլետարական պետությունը, դա նշանակում է պրոլետարիատին զլինաթաի անել յուր անթիվ թշնամիների առաջ, թշնամիների, որոնք չեն կարող հաշտվել այն փաստի հետ, որ բանվոր դասակարգը խլել է իշխանությունը և կանգնած է յուր խլած իշխանության գլխին։

Անարխիստները ռուսական բանվորական շարժման մեջ նկատելի դեր յերբեք ել չեն խաղացել։ Սակայն այդ հոսանքը որոշ արձագանք գտել է մեր կուսակցության ներսում։ Նրան մենք տեսնում ենք կուսակցության համագումարի շրջանում, հանձինս այսպես կոչված բանվորական ոպոզիցիայի։ Բանվորական ոպոզիցիայի հիմնական սխալն այն եր, որ նա հակադրում եր կուսակցությունը բանվոր դասակարգին և բանվոր դասակարգը՝ խորհրդային պետության։ Բանվորական ոպոզիցիան զարգացնում եր այն հայացքը, թե պրոֆմիություններն ավելի բարձր են կուսակցությունից, ավելի լավ են արտահայտում պրոլետարիատի դասակարգային շահերը, որովհետև պրոֆմիություններում համախմբված է համարյա ամբողջ բանվոր դասակարգը, իսկ կուսակցության մեջ — բանվոր դասակարգի միայն մի մասն է։ Բանվորական ոպոզիցիան պահանջում եր՝ ժողովրդական տնտեսության դեկավարությունն անմիջապես հանձնել արտադրողների համագումարին, այսինքն՝ հակառակ խորհրդային պետության, որտեղ կազմակերպված և բանվոր դասակարգը. բանվորական ոպոզիցիան առաջարկում եր՝ արտադրության դեկավարությունը հանձնել պրոֆմիությունների առաջին մասերին։ Այս պակասությունները, որոնք գոյություն ունեն պե-

ական ապպարատում և վորոնք անխուսափելի չեն դեռ յերկար տարիների ընթացքում, ոպպոզիցիան վերագրում եր խորհրդային պետության եյությանը, չհասկանալով այդ պետության դերը պրոլետարական դիկտատուրայի իրականացման գործում։

Մեր կուսակցությունն աճել, ամրացել և կոփվել է մանր-բուրժուական այդ բոլոր հոսանքների դեմ մղած պայքարում։ Նա հետևողականորեն և վճռականորեն կերպով կռվել է ամեն մի չնչին շեղման դեմ, նա կռվել է մարքսիզմի-լենինիզմի ամեն մի խեղաթյուրման դեմ, ինչպիսի ցուցանակի տակ էլ այդ խեղաթյուրումները թագնված լինեին։

3. ՊԱՑԻՖԱՐ ԹԵԶՈՒԻՆԵՐԻ ԴԵՄ

(Համ. կոմ. կուս. (բ) Անդրյերկկոմի զեկուցից)

Կուսակցության 15-րդ համագումարը, վերջնականապես լիկվիդացիայի յենթարկելով տրոցկիստական ոպպոզիցիան, կուսակցության առաջ իր ամբողջ հասակով դրեց յերկրի ինդուստրացման և գյուղատնտեսության կոլեկտիվացման խնդիրը, վորով համագումարն առանձին ուժգնությամբ ընդգծեց քաղաքի և գյուղի կուլակային և նեպմանական խավերի վրա ուժեղ հարձակում գործելու անհրաժեշտությունը։ Մեր շինարարության տարբեր ասպարեզներում կուսակցության կողմից ամենայն համառությամբ և բոլշևիկյան վճռականությամբ տարվող քաղաքականությունը, միջազգային իմպերիալիստների կողմից ԽՍՀՄ դեմ միասնական ֆրոնտ կազմակերպելու նոր փորձերի հետևանքով Խորհրդային հանրապետությունների առջև կանգնող արտաքին դժվարությունները, հացամթերման՝ անցած շրջանի տնտեսական ժամանակավոր դժվարությունները, այն արտակարգ ձեռնարկումները, վորոնց հարկադրված եր կուսակցությունը դիմելու՝ հացամթերումների հետևանքով, — ակտիվության աճման պայմաններ են ստեղծել մեր հակառակորդ դասակարգային խմբակների համար, վորոնք վոչ միայն փորձում են ընդդիմանալ կուսակցության կիրառած միջոցներին, այլ և դասակարգային ֆրոնտի բոլոր գծերով — քաղաքական, տնտեսական և իդեոլոգիական ուղղություններով — հարձակման են դիմել մեր սոցիալիստական շինարարության հիմքերի դեմ։ Մեր դասակարգային հակառակորդ

ուժերի այդ հարձակումը չեր կարող չազդել մեր կուսակցության ակտիվ տոկուն, ավելի շատ տատանվող տարրերի վրա։ Այդ տարրերը, հանդիսանալով մեր դեմ կռվող դասակարգային ուժերի լսափողը, փորձում են կուսակցությունը շարժել հստակ դասակարգային դիրքից, փորձում են ապացուցել, վոր կուսակցությունը պետք է կանգնի մեր յերկրի բուրժուական և մանր-բուրժուական տարրերին անընդհատ զիջումներ կատարելու ճանապարհի վրա։

Տեղի ունեցող խոսակցություններն այն մասին, թե արտադրող միջոցները հարվածել են վոչ թե կուլակին, այլ ամբողջ գյուղին և առաջին հերթին՝ միջակին, այն առաջարկները, վորոնց համաձայն պետք է կուսակցության դիծը նշել, նկատի ունենալով մանր-բուրժուական տարրերի տատանումները, գյուղի բուրժուական տարրերի ուժի և պահանջների աստիճանը, այն հայտարարությունները, թե անհրաժեշտ է ընթանալ ինդուստրացման տեմպի թուլացման, կապիտալ ներդրումների կրճատման, ծանր ինդուստրիայի զարգացման համար տրվող վարկերի կրճատման ուղիով՝ թեթև տեքստիլ արդյունաբերության զարգացումն արագացնելու համար և նպատակ ունենալով կարելություն չափ արագ հագեցնել շուկան և դադարեցնել ապրանքային սովը,— դրանք պետք է մեր կուսակցության կողմից գնահատվեն վորպես մի ձգտում՝ կուսակցությունն ու պետությունը շեղելու սոցիալիստական ուղիներից դեպի կապիտալիստական զարգացման ռելսերը։ Այդ ձգտումների գնահատությունը, վորպես լիկվիդատորական ձգտումների, և այդ բացահայտ ոպպորտունիստական տենդենցների դեմ մղվող կատաղի պայքարը, — տենդենցներ, վորոնք վարագուրում են մեր յերկրի դասակարգային աճող ներհակությունները և սրվող դասակարգային պայքարը,— հանդիսանում է մեր կուսակցության ներկա մոմենտի հիմնական մարտական խնդիրը։

Անհրաժեշտ է հաշվի առնել, վոր դասակարգային թշնամի խմբակների ակտիվության աճումը ԱՍՖՍՀ պայմաններում զուգակցված է ռազմատենչ նացիոնալիզմի աճման հետ, վորը ձգտում է ռեվանշի՝ մեր կուսակցության ազգային քաղաքականության հիմնական հարցերում։

Այդ տենդենցները չեն կարող չազդել մեր կուսակցության կազմակերպության համապատասխան ողակների վրա և չեն կարող չանդրադառնալ Անդրկովկասի կուսակազմակերպությունների

ական ապպարատում և վորոնք անխուսափելի չեն դեռ յերկար տարիների ընթացքում, ոպպոզիցիան վերադրում եր խորհրդային պետության էության, չհասկանալով այդ պետության դերը պրոլետարական դիկտատուրայի իրականացման գործում։

Մեր կուսակցությունն աճել, ամրացել և կոփվել է մանր-բուրժուական այդ բոլոր հոսանքների դեմ մղած պայքարում։ Նա հետևողականորեն և վճռական կերպով կռվել է ամեն մի չնչին շեղման դեմ, նա կռվել է մարքսիզմի-լենինիզմի ամեն մի խեղաթյուրման դեմ, ինչպիսի ցուցանակի տակ էլ այդ խեղաթյուրումները թաղնված լինեին։

3. ՊԱՅՔԱՐ ԹԵՌՈՒՐՆԵՐԻ ԴԵՄ

(Համ. նոմ. կուս. (բ) Անդրյուկովոմի դիմումից)

Կուսակցության 15-րդ համագումարը, վերջնականապես լիկվիդացիայի յենթարկելով տրոցկիստական ոպպոզիցիան, կուսակցության առաջ իր ամբողջ հասակով դրեց յերկրի ինդուստրացման և գյուղատնտեսության կոլեկտիվացման խնդիրը, վորով համագումարն առանձին ուժգնությամբ ընդգծեց քաղաքի և գյուղի կուլակային և նեպմանական խավերի վրա ուժեղ հարձակում գործելու անհրաժեշտությունը։ Մեր շինարարության տարբեր ասպարեզներում կուսակցության կողմից ամենայն համառությամբ և բոլշևիկյան վճռականությամբ տարվող քաղաքականությունը, միջազգային իմպերիալիստների կողմից ԽՍՀՄ դեմ միասնական ֆրոնտ կազմակերպելու նոր փորձերի հետևանքով Խորհրդային հանրապետությունների առջև կանգնող արտաքին դժվարությունները, հացամթերման՝ անցած շրջանի տնտեսական ժամանակավոր դժվարությունները, այն արտակարգ ձեռնարկումները, վորոնց հարկադրված եր կուսակցությունը դիմելու՝ հացամթերումների հետևանքով, — ակտիվության աճման պայմաններ են ստեղծել մեր հակառակորդ դասակարգային խմբակների համար, վորոնք վոչ միայն փորձում են ընդդիմանալ կուսակցության կիրառած միջոցներին, այլ և դասակարգային ֆրոնտի բոլոր գծերով — քաղաքական, տնտեսական և իդեոլոգիական ուղղություններով — հարձակման են դիմել մեր սոցիալիստական շինարարության հիմքերի դեմ։ Մեր դասակարգային հակառակորդ

ուժերի այդ հարձակումը չեր կարող չազդել մեր կուսակցության ակտիվ մասի, ավելի շատ տատանվող տարրերի վրա։ Այդ տարրերը, հանդիսանալով մեր դեմ կռվող դասակարգային ուժերի լսափողը, փորձում են կուսակցությունը շարժել հատակ դասակարգային դիրքից, փորձում են ապացուցել, վոր կուսակցությունը պետք է կանգնի մեր յերկրի բուրժուական և մանր-բուրժուական տարրերին անընդհատ զիջումներ կատարելու ճանապարհի վրա։

Տեղի ունեցող խոսակցությունները այն մասին, թե արտակարգ միջոցները հարվածել են վոչ թե կուլակին, այլ ամբողջ գյուղին և առաջին հերթին՝ միջակին, այն առաջարկները, վորոնց համաձայն պետք է կուսակցության գիծը նշել, նկատի ունենալով մանր-բուրժուական տարրերի տատանումները, գյուղի բուրժուական տարրերի ուժի և պահանջների աստիճանը, այն հայտարարությունները, թե անհրաժեշտ է ընդհանուր ինդուստրացման տեմպի թուլացման, կապիտալ ներդրումների կրճատման, ծանր ինդուստրիայի զարգացման համար տրվող վարկերի կրճատման ուղիով թեթև տեքստիլ արդյունաբերության զարգացումն արագացնելու համար և նպատակ ունենալով կարելություն չափ արագ հագեցնել շուկան և դադարեցնել ապրանքային սովը,— դրանք պետք է մեր կուսակցության կողմից գնահատվեն վորպես մի ձգտում՝ կուսակցությունն ու պետությունը շեղելու սոցիալիստական ուղիներից դեպի կապիտալիստական զարգացման ռելսերը։ Այդ ձգտումների գնահատությունը, վորպես լիկվիդատորական ձգտումների, և այդ բացահայտ ոպպորտունիստական տենդենցների դեմ մղվող կատաղի պայքարը, — տենդենցներ, վորոնք վարագուրում են մեր յերկրի դասակարգային աճող ներհակություններն և սրվող դասակարգային պայքարը,— հանդիսանում է մեր կուսակցության ներկա մոմենտի հիմնական մարտական խնդիրը։

Անհրաժեշտ է հաշվի առնել, վոր դասակարգային թշնամի խմբակների ակտիվության աճումը ԱՍՖՍՀ պայմաններում զուգակցված է ռազմատենչ նացիոնալիզմի աճման հետ, վորը ձգտում է ռևիզնիլ՝ մեր կուսակցության ազգային քաղաքականության հիմնական հարցերում։

Այդ տենդենցները չեն կարող չազդել մեր կուսակցության կազմակերպության համապատասխան ողակների վրա և չեն կարող չանդրադառնալ Անդրկովկասի կուսկազմակերպությունների

տատանվող տարրերի տրամադրություններուն վրա, կազմակերպություններուն, որոնք հակումն ունեն զիջումներ անելու ազգային ինտելիգենցիայի ձգտումներուն և բաղձանքներուն։ Այդ ամենն ստիպում է ԱՍՖՄՀ կուսակցական կազմակերպություններին՝ հատուկ զգուշությամբ վերաբերվել մեր կուսակցության մեջ աջ վտանգի հարցին, հարկադրում է հատուկ թափով սրել պայքարը գլուխ բարձրացնող նացիոնալիզմի դեմ։

Սակայն, դասակարգային պայքարի սրման պայմաններում կուսակցական բոլոր կազմակերպությունների ուշադրությունը պետք է կենտրոնացվի նաև այն բանի վրա, որ անհանդուրժելի է անտարբերը, հաշտվողական վերաբերմունք ցույց տալ ոպորտունիստական այն տենդենցներին, որոնց նպատակն է վերաքննել Լենինի ուսմունքը քաղաքականության և տակտիկայի հիմնական հարցերի վերաբերյալ։

Լենինի կուսակցությունը — մարտնչող բոլշևիզմի կուսակցությունը, որպես իր հիմնական լոզունգներից մեկը՝ միշտ առաջադրել է, որ գաղափարական լիակատար անհաշտվողականություն պետք է ցուցաբերել դեպի կուսակցական գծի բոլոր ու ամեն տեսակի աղավաղումները և շեղումները։ Լենինը միշտ սովորեցնում էր կուսակցությանը, որ հաշտվողականը—դա նույն ոպորտունիստն է, որը գաղափարական տատանումները պաշտպանում է՝ տարաձայնությունները չբորբոքելու դիմակի տակ։

Տրոցկիստական ոպոզիցիայի ջախջախման վերջին փորձով կուսակցությունը մի անգամ ևս ստուգեց այդ դրության ճշտությունը։ Միայն լիակատար և անվերապահ անհաշտվողականությունն էր, որ անհրաժեշտ պայմաններ ստեղծեց մենշևիզմի այդ մի տեսակը ցրելու համար, որը փորձում էր ձախ ֆրազի տակ թագցնել իր աջ կերպարանքը։

ԱՍՖՄՀ կուսակցական կազմակերպություններն իրենց ուշադրությունը պետք է կենտրոնացնեն հաշտվողականության հարցի վերաբերմամբ բոնեվիք դիրքի վրա։

... Նրա դեմ մղվող պայքարը նույնպիսի մարտական և հիմնական լոզունգ պետք է լինի, ինչպես անսքող ոպորտունիզմի դեմ մղվող պայքարը։

Սակայն, կուսակցական բոլոր կազմակերպությունների ուշադրությունը կենտրոնացնելով այն բանի վրա, որ անհրաժեշտ է պայքարել աջ թեքման և նրա նկատմամբ ցույց տրվող հաշտվո-

ղական վերաբերմունքի դեմ, — Համկոմկուսը բոլոր կազմակերպությունների և կուսակցության բոլոր անդամների ուշադրությունն է հրավիրում այն հանգամանքի վրա, որ նախընտրական կամպանիան և կրակը աջ կողմը կենտրոնացնելը կարող է ոգտագործվել տրոցկիստական ոպոզիցիայի փշրանքների կողմից։

Կատարյալ անհաջողության դատապարտված՝ տրոցկիստների այդ ձգտումին, որով նրանք աշխատում են ռեվանշ առնել կուսակցությունից, — պետք է վճռական հակահարված տալ։ Կուսակցությունը լավ պետք է հիշի, որ մենշևիզմի մի տեսակը հանդիսացող տրոցկիստական ոպոզիցիայի միացորդների դեմ մղվող պայքարը մեր կուսակցության ակտուալ խնդիրներից մեկն է։

... Սակայն, չթուլացնելով պայքարն ընդդեմ տրոցկիստական ոպոզիցիայի, կուսակցությունն յուր հատուկ ուշադրությունը կենտրոնացնում է աջ թեքման դեմ մղվող պայքարի վրա, կուսակցության մեջ յեղած ակնհայտ ոպորտունիստական տարրերի դեմ մղվող պայքարի վրա, տարրերի, որոնք ձգտում են կուսակցությունը դեպի յետ տանել 15-րդ համագումարի վորոշումներից և դրանով ճեղք են բանում, որպեսզի կարելի լինի կուսակցության մեջ բուրժուական-դեմոկրատական տենդենցներ անցկացնել։

... Ընդդեմ աջ տատանումների, ընդդեմ անհիմն խուճապայնության, ընդդեմ տրոցկիստական հարձակումների, ընդդեմ գլուխ բարձրացնող նացիոնալիզմի և շովինիզմի, ընդեմ բյուրոկրատիզմի, — հանուն լենինյան պարզորոշ գծի, հանուն արշավանքի՝ կուլակի դեմ, հանուն յերկրի ինդուստրացման, հանուն գյուղատնտեսության կոլեկտիվացման, հանուն Անդրկովկասյան Ֆեդերացիայի՝ որպես հզոր ԽՍՀՄ մի մասի ամրության, հանուն բանվորագյուղացիական մասսաների ինտերնացիոնալ դաստիարակության, հանուն Անդրկովկասի ժողովուրդների համերաշխ, յեղբայրական սոցիալիստական աշխատանքի, հանուն մեր կուսակցության լենինյան, բոլշևիկյան ղեկավարության ապահովման։

ՀԱՄ. ԿՈՄՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ (Բ) ԿԱՆՈՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՈՒՆՔՆԵՐԸ

1. ԴԵՄՈԿՐԱՏԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱՑՈՒՄ

Կուսակցության խնդիրների մեջ ևս կան մասնավորներ. — *կուսակցության կառուցվածքն անխզելիորեն կապված է այն նպատակների և խնդիրների հետ, որոնց կուսակցությունը ղեկավարում է յուրաքանչյուր առանձին բոլշևիկյան կուսակցության կառուցվածքը միշտ էլ խիստ կերպով համապատասխանել է և համապատասխանում է կոմունիզմի համար մղվող հեղափոխական պայքարի խնդիրներին։ Մինչև 1917 թիվը կուսակցության առաջ դրված էր ցարիզմը տապալելու խնդիրը, 1917 թվին — բանվոր դասակարգի կողմից իշխանությունը խլելու խնդիրը, 1918—20 թվերին — քաղաքացիական կռվի ճակատներում պայքարելու խնդիրը, հակահեղափոխությունը հաղթելուց հետո — արդեն սոցիալիստական շինարարության խնդիրը՝ թշնամական ողակում։ Մեր կուսակցությունը հանդիսանում է կազմակերպողը կոմունիստների համաշխարհային այն պայքարի, որը մղվում է հանուն կապիտալիզմի կործանման։ «Մենք չորս կողմից շրջապատված ենք թշնամիներով և առիթված համարյա միշտ էլ գնում ենք նրանց կրակի տակից» — այս խոսքերը, որ ասել է ընկ. Լենինը 1902 թվին, ամբողջապես վերաբերում են և ներկա ժամանակին։ Թշնամու գնդակների և կրակի տակ մենք պիտի գտնվենք այնքան ժամանակ, մինչև որ սոցիալիստական հեղափոխությունը չհաղթի կապիտալիզմին՝ գլխավոր և վճռական չերկրներում։ Ցեվ մեր կուսակցությունը կառուցված է այնպես, որպեսզի կարողանա դիմադրել թշնամիների անընդհատ կրակին, որպեսզի կարողանա պաշտպանվել և հարձակվել, քայլ առ քայլ նվաճելով նոր դիրքեր՝ դեպի սոցիալիզմ տանող ճանապարհի վրա։*

Ընկ. Լենինը միշտ էլ ընդգծել է սերտ և անխզելի կապի անհրաժեշտությունը կուսակցության շինարարության հիմքերի և

նրա քաղաքական պայքարի միջև։ Ընկ. Մարտինովը պատմում է իր մի հետաքրքրական խոսակցության մասին, որ ունեցել է ընկ. Լենինի հետ 1901 թվին, այսինքն այն ժամանակ, երբ Լենինի ղեկավարության տակ արդեն ստեղծվում էր մեր կուսակցությունը։ **

Մարտինովը և Լենինը խոսել են պրոլետարական հեղափոխության և բանվոր դասակարգի խնդիրների մասին, բանվոր դասակարգի պայքարի նպատակների մասին, այն հիմնական մոմենտների մասին, որոնք պետք է սոցիալ-դեմոկրատական բանվորական կուսակցության ծրագրի հիմքը դառնային, այդ կուսակցության գործելակերպի մասին և այլն։

«Ցեվ ահա — ասում է ընկ. Մարտինովը — մենք ընկ. Լենինի հետ այդ բոլոր կետերի վերաբերյալ միմյանց հետ համաձայն դուրս չեկանք, բոլոր կետերի վերաբերյալ մտածում էինք միատեսակ։ Բայց ահա զրույցի վերջում նա ինձ հարցնում է.

— Իսկ ինչպես եք դուք վերաբերվում դեպի իմ կազմակերպչական պլանը։

Մարտինովը պատասխանում է.

*— Ցես — ասում է — այդ համարում եմ սխալ. դուք ուզում եք ինչ որ մակեդոնական չետայի *** նման կուսակցություն ստեղծել։ Այդ սկզբունքը չգիտե Արևմտյան սոցիալ-դեմոկրատական*

* Այժմ Համ. Կոմ. Կուս. (բ) անդամ, այն ժամանակ — ոպպորտունիստ։

** Կուսակցության առաջին համագումարը տեղի ունեցավ 1898 թ. մարտին. սակայն այդ համագումարը կուսակցություն չստեղծեց, որովհետև «միասնական և ուժեղ սոցիալ-դեմոկրատական կուսակցություն ստեղծելու համար այն ժամանակ անհրաժեշտ էլեմենտներ դեռ չկային» («Կազմակերպչական Կոմիտեյի» կազմակերպման մասին հաղորդած տեղեկությունից). տակավին հարկավոր էր կազմակերպչական և գաղափարական մեծ աշխատանք՝ նման կուսակցության կադրեր ստեղծելու համար։ Կուսակցության գոյության ամուր հիմքը դրեց II համագումարը (1903 թ.), որտեղ կուսակցությունը պատակտվեց և առաջ եկան բոլշևիկները ու մենշևիկները։ I համագումարի գլխավոր նշանակությունն այն է, որ այն ժամանակից ի վեր պրոլետարիատի կազմակերպված քաղաքական կուսակցության իդեան դարձավ վորպես ուղեցույց ամեն և ցանկալի նպատակ սոցիալ-դեմոկրատական բոլոր գիտակից գործիչների համար (նույն աղբյուրից)։

*** «Մակեդոնյան չետաները» — ազատամարտ ղեկավարների ռազմական կազմակերպություններ՝ շատ խիստ կարգապահությամբ։ Մարտինովը ցրանով ուզում է ասել, որ Լենինն առաջարկում է կուսակցությունը կառուցել դավադրական կազմակերպության նման։

կուսակցություններից և վոչ մեկը. այդ չդիտեն և Ռուսաստանի սոցիալ-դեմոկրատները։

Վորպես պատասխան՝ Լենինը հայտարարում է նրան.

— Նշանակում է այդ կետում ինձ հետ համաձայն չե՞ք։

— Այո։

— Յեթե այդպես է, այն ժամանակ ընդհանրապես ձեզ հետ խոսելու վոչինչ չունենք։

— Յեվ այդ որից սկսած — ասում է ընկ. Մարտինովը — մեր ճանապարհները միմյանցից բաժանվեցին յերկար տարինեռով»։ (Մենշեւիզմը կատարված է ըստ Մ. Վ. Ֆրունզեյի յերկերի ժողովածույի III հատորի)։

Վ.Ի.Ն և Լենինի խոսքերի իմաստը։ Ով համաձայն չե կենտրոնացված, յերկաթե կարգապահությամբ միացված կուսակցություն ստեղծելու հետ (հենց դրանումն էլ կայանում է լենինյան «Կազմակերպչական պլանը»), նա նշանակում է դեմ է ցարիզմը տապալելու պայքարին, դեմ է պրոլետարիատի հեգեմոնիային բուրժուական-դեմոկրատական հեղափոխության մեջ, նա, նշանակում է, կուսակցության գործելակերպի և ստրատեգիայի հիմնական հարցերում համաձայն չե Լենինի հետ և դրա համար էլ նրա հետ «խոսելու վոչինչ չունենք»։ Վորովհետև կազմակերպչական հարցն անբաժան է կուսակցության հեղափոխական պայքարի խնդիրներից և նպատակներից։

Կուսակցության անպայման կենտրոնացումը յեղ խստագույն դիսցիպլինան. — *Մեր պրոլետարական կուսակցության հեղափոխական բնույթը պահանջում է, վոր կուսակցությունն ամենախիստ կերպով յենթարկված լինի կենտրոնացման և նրա շարքերում գոյություն ունենա յերկաթե կարգապահություն։ «Կուսակցության կազմակերպչական կառուցվածքի ղեկավարող սկզբունքը, ասում է կանոնադրությունը, հանդիսանում է դեմոկրատական կենտրոնացումը»։*

Կուսակցական կազմակերպության կենտրոնացումը յուր արտահայտությունը գտնում է նրանում, վոր կուսակցական վարի կազմակերպությունը պարտավոր է անպայմանորեն յենթարկվել բարձրին և արագ ու ճշգրիտ կերպով իրագործել վերջինիս վորոշումները։ Նույնը վերաբերում է կուսակցության յուրաքանչյուր անդամին։ Կուսակցական յուրաքանչյուր կազմակերպություն,

վորոշ ժամանակի համար, ընտրում է ղեկավարող կուսակցական մարմին։ Կուսակցության համագումարի ընտրած կուսակցական բարձրագույն մարմինը հանդիսանում է Համ. Կոմ. Կուս. (բ) Կենտրոնական Կոմիտեն։ Կենտկոմը — դա միակ կենտրոնն է, վոր ուղղություն է տալիս կուսակցության ամբողջ աշխատանքին. նրա վորոշումները պարտադիր են հանդիսանում կուսակցության յուրաքանչյուր անդամի և կազմակերպության համար։

Կենտրոնացման հիմքը հանդիսանում է կուսակցական կարգապահությունը։ «Կուսակցական խստագույն կարգապահությունը, ասում է կուսակցության կանոնադրությունը, հանդիսանում է կուսակցության բոլոր անդամների և կուսակցական բոլոր կազմակերպությունների ամենաառաջնակարգ պարտականությունը»։ Առանց կարգապահության չկա կազմակերպվածություն։ Հենց կարգապահությունն է, վոր առանձին մարտիկներին վերածում է կոմունիզմի հզոր բանակի։ Միայն կարգապահությունն է, վոր ապահովում է կուսակցության գործողությունների միասնականությունը, հնարավորություն է տալիս կուսակցությանը — բաշխել յուր ուժերն այնպես, ինչպես դա պահանջում է հեղափոխական պայքարը։ Կարգապահություն, փոքրամասնության յենթարկվելը մեծամասնությանը — ահա կուսակցության ռազմունակության գլխավորագույն պայմանը։ Կուսակցությունը պահանջում է յուր անդամից, վորպեսզի նա առանց այլևայլության իրագործի կուսակցության ամեն մի վորոշումը, յեթե անգամ նա այդ վորոշմանը համաձայն չե։ Կարգապահությունը հենց նրանում է կայանում, վորպեսզի յենթարկել յուր սեփական, անձնական կամքը կոլլեկտիվի կամքին, կուսակցական մեծամասնության կամքին, կատարել և անել այն, ինչ վոր կուսակցությունը համարում է հարկավոր, անհրաժեշտ։ Կարգապահությունը խանգարելու համար կուսակցության կանոնադրությունը սահմանում է մի շարք պատժիչ միջոցներ, մինչև իսկ կուսակցությունից հեռացնելը։ Սակայն բոլշևիկյան կուսակցության մեջ կարգապահությունը կույր հնազանդության վրա չե, վոր պահվում է։ Կարգապահությունը, վորով հպարտանում է մեր կուսակցությունը, վորով սովորում են բոլոր յերկրների կոմունիստական կուսակցությունները, կռվել ու կոփվել է կուսակցության՝ բանվոր դասակարգի գործի համար մղվող յերկար, հերոսական պայքարի շնորհիվ և հետևանքով։ «Ձախության» յերեխայական հիվանդությունները»

գրքույկում ընկ. Լենինը քննում է հետևյալ հարցերը՝ «Ինչո՞վ է պահվում պրոլետարիատի հեղափոխական կուսակցության կարգապահությունը։ Ինչո՞վ է նա ստուգվում։ Ինչո՞վ է նա ամրացվում»։ Ընկ. Լենինը ցույց է տալիս յերեք պայման, առանց վորոնց բոլոր «վորձերը՝ ստեղծելու կարգապահություն, անխուսափելիորեն վերածվելու յեն դատարկության, ֆրազայի և ծամածռության»։

Առաջին պայմանը — «Պրոլետարական ավանգարդի գիտակցականությունը և նրա նվիրվածությունը հեղափոխությանը, նրա տոկունությունը, ինքնազոհությունը, հերոսությունը»։ Ցուր պայքարի ընթացքում կուսակցությունը և նրա առանձին անդամները ցույց են տվել հեղափոխության նվիրվածության անթիվ ու անհամար որինակներ։ Ուժեղ պրոլետարական դասակարգային դիտակցությամբ, ցարական պողպոլիայի պայմաններում, բոլշևիկները գնում էին բանտ, կախաղանի վրա։ Հազարավոր կոմունիստներ ընկան քաղաքացիական կռվի ֆրոնտներում, սպիտակ-գվարդիական պողպոլիայում։ Ցեվ ներկայումս էլ կոմունիստներն անձնվիրությամբ աշխատում են այն բոլոր դիրքերի վրա, վորտեղ նրանց գործի յեն դրել կուսակցությունը և հեղափոխության շահերը։

Յերկրորդ պայմանը — «Համուրյամբ կապվել, մոտենալ, մինչև վորոշ աստիճան, յեթե ուզում եք — ձուլվել աշխատավորության ամենալայն մասսաների հետ, և առաջին հերթին պրոլետարական մասսաների հետ»։ Բոլշևիկները այդ համուրյունը ցույց տվին և՛ պողպոլիայի պայմաններում և՛ պրոլետարական դիկտատուրայի պայմաններում արդեն վորպես իշխող կուսակցություն։

Յերրորդ պայմանը — «Այդ ավանգարդի ստրատեգիայի և տակտիկայի, քաղաքական դեկավարության ճշտությունը, այն պայմանով, վոր ամենալայն մասսաներն իրենք իրենց սեփական փորձով համոզվեն այդ ճշտության մեջ»։ Բոլշևիզմի ստրատեգիան և տակտիկան բռնել են պատմական բազմաթիվ քննություններ։ Մի քանի տասնյակ տարիների ընթացքում, անորինակ հեղափոխական պայքարի փորձի հիման վրա, բանվոր դասակարգը և աշխատավոր լայն մասսաները համոզվեցին, վոր միայն կոմունիստական կուսակցությունն է, վոր պայքարում է իրենց դասակարգային շահերի համար։

Մեր բոլշևիկյան կարգապահության նման կարգապահություն — կարող է ստեղծել միայն պրոլետարական կուսակցությունը։ Աշխատանքի հենց պայմաններն են պրոլետարիատին դաստիարակում կոլեկտիվիզմի վոգով և կարգապահության ու կազմակերպվածության, անհրաժեշտության գիտակցությամբ։ Մանր բուրժուայի համար, ընդհակառակը, բնորոշ է ձգտումը դեպի ինդիվիդուալիզմ, դեպի անջատվածություն։

1904 թվին Տրոցկին, բոլշևիկների դեմ ուղղած գրքույկում *, զայրացել էր Լենինի խոսքերից այն մասին, վոր ինտելիգենցիային բանվորները կսովորեցնեն կարգապահության։ «Նշանակում է — գրում էր Տրոցկին — Լենինի նոր փիլիսոփայության համաձայն... պրոլետարին բավական է անցնել «ֆաբրիկայի» դպրոցը, վորպեսզի կարողանա ինտելիգենցիային, վորն առայժմ յուր կուսակցության մեջ դեկավարի դեր է խաղում, քաղաքական կարգապահության դաս տալ»։

«Կարգապահությունը և կազմակերպվածությունը — պատասխանում է նրան Լենինը — վորոնց այդքան դժվարությամբ և վարժվում բուրժուական ինտելիգենտը, առանձնապես հեշտ և յուրացվում պրոլետարիատի կողմից, հենց այդ ֆաբրիկային «դպրոցի» շնորհիվ։ Ընկ. Լենինն այնուհետև մատնանշում է, վոր մանր-բուրժուական ինտելիգենտին, վորը չի յուրացրել բանվոր դասակարգի տեսակետը, հատուկ է «աղայական անարխիզմը». մի մասի յենթարկվելն ամբողջին և փոքրամասնության յենթարկվելն մեծամասնությանը — պատկերանում է նրան վորպես «ճորտացում»։

Հեղափոխական պրոլետարական կարգապահությունը հանդիսանում է կուսակցության միասնականության ամենակարևոր պայմանն ու նախադրյալը և ամենալավ ղրահը՝ նրա վրա գործադրվող մանր-բուրժուական տարերքի ճնշման դեմ։ «Պրոլետարիատի դիկտատուրայի հաղթական վորձը Ռուսաստանում, պարզորեն ցույց տվեց... վոր պրոլետարիատի անպայման կենտրո-

* Գրքույկը կոչվում էր «Մեր քաղաքական խնդիրները»։ Դա այն ժամանակվա ամենակատարյալ և ամենաղրպարտողական մենշևիկյան գրական արտադրությունն էր՝ բոլշևիկների դեմ ուղղված։ Ցեվ 1904 թվից հետո յել, այն պայքարում, վոր մղում էր մենշևիզմը Լենինի և բոլշևիկների դեմ, Տրոցկին շատ անգամ է բռնել «ամենակատարյալ դիրք», — ինչպես, հավանություն տալով, մենշևիկների պարագլուխ Մարտովին և ասում Տրոցկու մասին։

նացումը և խստագույն կարգապահությունը՝ հանդիսանում են բուրժուազիայի հաղթելու հիմնական պայմաններից մեկը»։

«Ով, թեկուզ մի քիչ, թուլացնում է պրոլետարիատի կուսակցության յերկաթե կարգապահությունը (առանձնապես նրա դիկտատուրայի ժամանակ), նա փաստորեն ոգնում է բուրժուազիային ընդդեմ պրոլետարիատի» (Լենին)։

Ներկուսակցական դեմոկրատիա. — Կուսակցության կենսագործունեությունը դեմոկրատական է։ Մեր կուսակցության մեջ խստագույն կարգապահությունը միացվում է ներկուսակցական լայն դեմոկրատիայի հետ։

Վարից վեր — բջիջի բյուրոյից մինչև Կենտկոմը — կուսակցական բոլոր մարմիններն ընտրվում են։ Նրանք պատասխանատու են իրենց կուսակցական կազմակերպության առաջ և պարտավոր են կանոնավոր կերպով հաշիվ տալ նրան։ Այն կուսակցական կոմիտեն, կամ առանձին ընտրովի անհատները, որոնք չեն արդարացնում կուս-կազմակերպության վստահությունը, անմիջապես հեռացվում են գործից և նրանց տեղ ընտրվում են ուրիշ ընկերներ։ Այսպես կատարվեց՝ որինակի համար՝ Սմոլենսկում, որտեղ աշխատանքից հեռացվեցին կուսակցության նահանգային կոմիտեի բոլոր պատասխանատու ղեկավարները, որտեղ կուսակցական նահանգային արտակարգ կոնֆերենցիան վերընտրեց նահանգային կոմիտեի ամբողջ կազմը։ Կուսակցությունը աշխատում է, որպեսզի և՛ կուսակցական մարմինների և՛ յուրաքանչյուր ընտրովի կուսակցական ընկերոջ վրա վստահորեն լինի կուսակցական մասսայի հսկողությունը, որպեսզի կուսակցական կազմակերպությունը միշտ էլ գիտենա ղեկավարների աշխատանքը և, յերբ հարկ լինի, ուղղի նրանց սխալները։

Ներկուսակցական դեմոկրատիան ապահովում է կուսակցության յուրաքանչյուր անդամի գործոն մասնակցությունը կուսկյանքում, կոմունիստների ամբողջ մասսայի մասնակցությունը կուսակցության քաղաքականության և պայքարին վերաբերվող կարևորագույն հարցերի քննության։ Դա նպաստում է կուսակցության անդամների ակտիվության և գիտակցականության սիստեմատիկ բարձրացմանը։ Բանվոր դասակարգի ամբողջ մասսայի և գյուղացիության լայն խավերի քաղաքական ակտիվությունն անընդհատ աճում է։ Վորպեսզի շարունակ ամրացնել կուսակցության կապը և ղեկավարությունը բանվոր դասակարգի վրա, վորպեսզի ուժեղացնել պրոլետարական ղեկավարությունը գյուղացիության վրա, կուսակցության անդամների ակտիվությունը պետք է ամեն ավելի արագ, քան անկուսակցական մասսաների ակտիվությունը։ Կուսակցության առաջ կանգնած խնդիրները գնալով ավելի և ավելի յեն բարդանում և նրանց հաջող իրագործումը նամանավանդ պահանջում է, վոր կուսակցության ակտիվությունը շարունակ բարձրանա։

Ներկուսակցական դեմոկրատիայի իրականացումը միևնույն ժամանակ կուսակցության ինքնաքննադատության ծավալում է նշանակում։

Նախընթաց զրույցներում արդեն պարզված է, թե սոցիալիստական շինարարության ճանապարհին ինչպիսի դժվարությունների յեն հանդիպում պրոլետարիատը։ Յերկրի տեխնիկական յետամնացությունը ՆԵՊ-ի պայմաններում, յերկրի տնտեսության մեջ մասնավոր-կապիտալիստական տարրերի անխուսափելի աճումը, կուլտուրական յետամնացությունը, ղեկավարելու և կառուցելու փորձի ու հմտության անբավարարությունը, — այդ բոլորը կուսակցության աշխատանքի համար ստեղծում են արտակարգ դժվարություններ։ Մանր-բուրժուական ճնշումը կուսակցության վրա, կուսակցության առանձին բջիջների կազմալուծման վտանգը, բյուրոկրատիզմը, վորը ներս և սողում կուսակցական որգաններում, — այդ բոլորը պահանջում են վճռական պայքար մեր աշխատանքում յեղած թերությունների դեմ։ Դա ավելի կարևոր է հենց այն պատճառով, վոր մեր կուսակցությունը — միակն է մեր յերկրում։ Դա ստեղծում է վորոշ նախադրյալներ գոռոզանալու և սեփական սխալների վրա բարձրից նայելու համար։

Բաց անել մեր պակասությունները կարելի յե միայն կուսակցության անդամների ամբողջ մասսայի ոժանդակության և գործոն մասնակցության դեպքում։ Այն կոմունիստը, վորը նկատում է աշխատանքում յեղած թերությունները և ծածկում է նրանց, կուսակցական հանցագործություն է կատարում։ Ինքնաքննադատության բնագավառում ևս կուսակցության յուրաքանչյուր անդամ պետք է մեր

շինարարության բոլոր թերությունների և հիվանդոտ կողմերի յուր անվախ մերկացումով որինակ ցույց տա անկուսակցական բանվորներին։ Այդ գործում կոմունիստը չի կարող և չպետք է կանգ առնի վոչ մի խոչընդոտի առաջ։ Հանդիպելով դիմադրության, խոչ յերբեմն էլ թերությունները քննադատելու հետևանքով յենթարկվելով հալածանքի, կոմունիստն իրավունք չունի վհատվելու, թուլանալու և պայքարից հրաժարվելու. նա պետք է ոգնի կուսակցությանը՝ դուրս բերելու և մերկացնելու այն քայլագողներին և բյուրոկրատներին, վորոնք ձգտում են արգելք հանդիսանալ և խանգարել կուսակցության գծի անցկացումն ինքնաքննադատության բնագավառում։ Սմոլենսկու, Արտյոմովսկու և ուրիշ տեղերի որինակները ցույց են տալիս, թե կուսակցությունն ինչպիսի վճռականությամբ և մոտենում նկատված թերությունների վերացմանը, թե ինչպես նա «հաշվի չառնելով անձերը», պայքարում է կուսակցության շարքերում նկատվող կազմալուծման և բյուրոկրատական լճացման բոլոր տեսակի յերևույթների դեմ։

Վորքան ավելի յե լայնանում մեր շինարարության թափը, այնքան ավելի յեն շատանում սխալների և թերությունների հնարավորությունները, այնքան ավելի յե մեծանում կուսակցական ինքնաքննադատության նշանակությունը։

Մենք քննեցինք ներկուսակցական դեմոկրատիայի յերեք «սյուները», այն է՝ կուսակցական որգանների ընտրողականությունը և պատասխանատվությունը, կուսակցության քաղաքականության հարցերի քննության մասնակցելը, կուսակցական ինքնաքննադատությունը։ Սակայն սխալ կլիներ մտածել, վոր ամեն տեսակ պայմաններում ներկուսակցական դեմոկրատիան կարող և լիովին իրականացվել։

Ներկուսակցական դեմոկրատիայի հնարավորությունները և շրջանակները կախում ունեն մեր պայքարի պայմաններից։ Որինակ, քաղաքացիական կռվի շրջանում պետք յեղավ ներկուսակցական դեմոկրատիայի շրջանակները ուժեղ կերպով նեղացնել։ Այն ժամանակ կուսակցության բոլոր ուժերը կենտրոնացված եյին հակահեղափոխության դեմ զենքով կռվելու գործի վրա։ Ամբողջ կուսակցությունը դարձել եր մի ռազմական բանակատեղի։ Պահանջվում եր կուսակցության պայքարի ղեկավարության ամենախիստ կենտրո-

նացում։ Յեվ մենք տեսնում ենք, վոր կենտրոնացումը ռազմական հրամանների ձևով այն ժամանակ դերակշռում եր։ Կուսակցական շատ որգաններ նշանակվում եյին վերևից։ Յեվ յեթե իմպերիալիստները մեզ նորից քաշեն պատերազմի մեջ, կուսակցությունը, ստիպված, կրկին պիտի նշանակալի կերպով սահմանափակի ներկուսակցական դեմոկրատիան։ Լիովին հասկանալի յե, վոր կուսակրության աշխատանքի ավելի վաղ շրջանում — պոդպոլիայի պայմաններում — ներկուսակցական դեմոկրատիայի շրջանակները նմանապես պետք է արտակարգ կերպով նեղացվեյին, վորովհետև դա պահանջում եյին հեղափոխական պայքարի շահերը։

Այժմյան պայմաններում — սոցիալիստական շինարարության խաղաղ պայմաններում — ներկուսակցական դեմոկրատիայի լայն կիրառումը համառ անհրաժեշտությամբ թելադրում են շինարարության պահանջներն ու կարիքները։

Կուսակցության XV համագումարն ասում է.

«Համագումարն անհրաժեշտ և համարում, առանձնապես ի նկատի ունենալով կուսակցության առաջ կանգնած խնդիրների բարդությունը և կուսակցության անդամների ամբողջ մասսայի ակտիվությունը բարձրացնելու նպատակը, զարգացնել ներկուսակցական դեմոկրատիան, զարգացնել ինչպես խորհրդային ապպարատի, այնպես էլ կուսակցության ներսում գտնվող թերությունների գործնական քննադատությունը, ուժեղացնել պայքարը կարյերիզմի դեմ և այլն, և այլն»։

Մանր-բուրժուական ոպպոզիցիոն հոսանքները կուսակցության մեջ շատ անգամ են ճգնել ներկուսակցական դեմոկրատիան ոգտագործել՝ կուսակցության ներսում կարգապահությունը խանգարելու, դեմոկրատիան հակադրելով կարգապահությանը։ Կուսակցությունը ավելց անհրաժեշտ հակահարված ոպպոզիցիոներների այդ ձգտումներին, ոպպոզիցիոներների, վորոնք խեղաթյուրում եյին կուսակցական շինարարության բոլշևիկյան հիմքերը։

Ներկուսակցական դեմոկրատիան, նպատակ ունենալով ամրացնելու կուսակցական շարքերը, պետք է ոժանդակի կուսակցության կարգապահության ամրացմանը։ Կուսակցության անդամները կարող են քննել նրա քաղաքականության հարցերը միայն մինչև կուսակցական վորոշման ընդունվելը։ Հարցերի նման քըն-

նումը պետք է ապահովի ավելի ճիշտ վորոշում ընդունելը, ընդունված վորոշումների գիտակից և անտրտունջ իրագործելը։ Կուսակցության կարգապահության ամրության գլխավոր պայմաններից մեկը ընկ. Լենինը, ինչպես վերևում ասացինք, համարում է «պրոլետարական ավանգարդի գիտակցականությունը» և «կուսակցության համոզությունը՝ կապվելու, մոտենալու մինչև վորոշ աստիճան, յեթե ուզում եք — ձուլվելու աշխատավորության ամենալայն մասսաների հետ»։ Ներկուսակցական դեմոկրատիան բարձրացնում է «պրոլետարական ավանգարդի գիտակցականությունը»։ Նա միևնույն ժամանակ նպաստում է կուսակցության կապվելուն անկուսակցականների հետ, վորովհետև վորքան ավելի գիտակից է կուսակցության անդամը, այնքան ավելի լավ նա կարող է անցկացնել կուսակցության գիծն անկուսակցականների շրջանում։ Ներկուսակցական դեմոկրատիան այսպիսով ամրացնում է կարգապահությունը կուսակցության ներսում։

Կուսակցության կառուցվածքը՝ բջիջից սկսած մինչեվ Կենկոմ. — *Կուսակցության կանոնադրությունը կուսակցության կազմակերպության հետևյալ սխեման է տալիս.*

ա) ԽՍՀՄ տերիտորիա — Համամիութենական համագումար — Կենտկոմ։

բ) Շրջաններ, հանրապետություններ, նահանգներ — շրջանային (կամ յերկրային) կոնֆերենցիաներ, ազգային կոմկուսների համագումարներ, նահանգային կոնֆերենցիաներ — շրջանային կոմիտեներ (յերկրային կոմիտեներ), ազգային կոմկուսների կենտկոմներ, նահանգային կոմիտեներ։

գ) Վիճակներ, գավառներ, վիճակային, գավառային կոնֆերենցիաներ — վիճակային, գավառային կոմիտեներ։

դ) Գավառամասեր (ռայոններ) — գավառամասային (ռայոնական) կոնֆերենցիաներ — գավառամասային (ռայոնական) կոմիտեներ։

ե) Ձեռնարկություններ, գյուղեր, կարմիր բանակայինների մասեր, հիմնարկություններ — բջիջների ընդհանուր ժողովներ — բջիջների բյուրոներ։

Կուսակցական հիմնական կազմակերպությունը հանդիսանում է բջիջը։ Կուսակցության հենարանը և ամրոցը հանդիսանում է ֆաբրիկ-գործարանային բջիջը, վորովհետև նա ավելի

մոտ է բանվորական մասսային և հանդիսանում է կուսակցության աղեցության գլխավոր տարածողն անկուսակցական բանվորների վրա։ Ֆաբրիկ-գործարանային բջիջների միջոցով կուսակցությունը հաշվի յե առնում բանվորական մասսայի պահանջներն ու տրամադրությունները և լրացնում յուր շարքերը բանվորների միջից դուրս յեկած նոր անդամներով։ Ֆաբրիկ-գործարանային բջիջներում հավաքված է կուսակցության հիմնական, բանվորական մասը։ Իրենց բջիջների միջոցով բանվոր կոմունիստները մասնակցում են կուսակցության քաղաքականության բոլոր հարցերի քննությանը և լուծմանը։

«Յուրաքանչյուր գործարան պետք է դառնա մեր ամրոցը» — գրում եր Լենինը դեռ 1902 թվին։ Կուսակցության կառուցումը բջիջների հիման վրա, բղխում է մեր կուսակցության հեղափոխական բնույթից։ Վորովհետև միայն գործարանային բջիջներն են հնարավորություն տալիս մշտապես կապվել բանվորական մասսաների հետ և անհրաժեշտ ժամին մոբիլիզեյի յենթարկել բանվոր դասակարգի ուժերը։ Այժմ Համ. Կոմ. Կուս. (բ) որինակով բոլոր կոմունիստական կուսակցությունները վերակառուցվում են ֆաբրիկ-գործարանային բջիջների հիման վրա։

Կուսակցական մարմինների մեջ կուսակցությունն ընտրում է յուր ամենալավ և փորձված անդամներին։ Ճնշող մեծամասնությամբ, կուսակցական կոմիտեների գլուխ են կանգնած բոլշևիկյան հին գվարդիայի ներկայացուցիչները։ Իսկ ամենալավերին, ամենաարժանավորներին և կուփված մարտիկներին կուսակցությունն ընտրում է կենտրոնական կոմիտեյի մեջ։

Մեր կուսակցության կենտրոնական Կոմիտեյի մասին Լենինն ասում եր, վոր նա «զարձել է խիստ կենտրոնացված և բարձր հեղինակություն ունեցող մի խմբակ»։ Կենտրոնական Կոմիտեյի մեջ կուսակցությունն ընտրում է այնպիսի մարդկանց, վորոնք ոգովում են առանձին վստահությամբ, վորոնք իրենց յերկարամյա հեղափոխական աշխատանքով փորձված են, ինչպես կուսակցության փորձառու ղեկավարներ և առաջնորդներ։

Կուսակցության պատմությունը — կենտրոնացման յեվ դիսցիպլինայի համար մղված պայքարի պատմություն է. — Կուսակցության պայքարը մանր-բուրժուական թեքումների դեմ միևնույն ժամանակ պայքար եր՝ կուսակցության շինարարության

բոլշևիկյան հիմունքների համար։ Այն խմբերը և հոսանքները, որոնք ջանում էին կուսակցության մեջ մտցնել մանր-բուրժուական հայացքներ, միևնույն ժամանակ դուրս էին գալիս կուսակցության շինարարության այն հիմունքների դեմ, որոնք միակն են, որ հնարավոր են դարձնում հեղափոխական պայքարի իրականացումը։

Բոլշևիկների և մենշևիկների միջև սկզբում բաժանում տեղի ունեցավ գլխավորապես կազմակերպչական հարցերի շուրջ։ Վեճը կուսակցության մասին բորբոքվեց II համագումարում կանոնադրության առաջին կետի շուրջը, որը վորոշում է, թե ում պետք է համարել կուսակցության անդամ։

Լենինի ձևակերպումն ասում էր. «Ռուսաստանի սոցիալ-դեմոկրատական բանվորական կուսակցության անդամ համարվում է ամեն վոք, ով ընդունում է նրա ծրագիրը, ոժանդակում է կուսակցությանը՝ անձամբ մասնակցելով կուսակցական վորևե կազմակերպությանը»։ Մարտովի ձևակերպումը պնդում էր. «Ռուսաստանի սոցիալ-դեմոկրատական բանվորական կուսակցության անդամ համարվում է ամեն վոք, ով ընդունում է նրա ծրագիրը, ոժանդակում է կուսակցությանը նյութական միջոցներով և ցույց է տալիս նրան կանոնավոր անձնական ոգնություն, կուսակցության կազմակերպություններից մեկի ղեկավարության տակ»։

Մարտովը վերին աստիճանի լայնացված և շատ անորոշ կերպով էր բացատրում կուսակցության անդամ լինելու հարցը, վորովհետև, ըստ Մարտովի, կուսակցության անդամ լինելու կոչումը չէր պարտադրում դառնալ կուսակցության վորևե կազմակերպության անդամ։ «Վորքան ավելի լայն տարածվի կուսակցության անդամի անունը, այնքան լավ», — ասում է Մարտովը համագումարում։ Մենշևիկների մի ուրիշ ղեկավար, Աքսելրոդը, այդ նույն հարցի մասին համագումարում ասում է. «Վերցնենք, որինակի համար, մի պրոֆեսորի, վորն ինքն իրեն համարում է սոցիալ-դեմոկրատ և հայտարարում է այդ մասին։ Յեթե մենք ընդունենք Լենինի ձևակերպումը, ապա մենք դուրս կձգենք մի մասն այն մարդկանց, վորոնք թեկուզ չեն կարող անմիջականորեն ընդունվել կազմակերպության մեջ, բայց այնուամենայնիվ հանդիսանում են կուսակցության անդամներ»։ Պարզ է, վոր վոչ

մի խոսք անդամ լինել չէր կարող այն կուսակցության հեղափոխական կարգապահության մասին, վորտեղ նրա անդամները չեն մտնում կազմակերպության մեջ և վորոնց վրա, հենց դրա համար էլ, կուսակցությունը հնարավորություն չունի իսկական հսկողություն իրականացնելու և կարգադրություններ անելու՝ յելնելով կուսակցության շահերից։

Լենինի ձևակերպումը, ընդհակառակը, կուսակցության անդամ լինելու հասկացողությունը սեղմում էր։ Պահանջելով, վորպեսզի կուսակցության յուրաքանչյուր անդամ մտնի կուսակցական կազմակերպության մեջ, Լենինը հենց դրանով ստեղծեց գլխավորապես նախադրյալն այն մարտական կենտրոնացված կուսակցության, վորտեղ ընդունվում են միմիայն նրանք, ովքեր իսկապես պատրաստ են ամբողջապես և լիովին իրենց նվիրել բանվոր դասակարգի գործի համար մղվող պայքարին։ «Այս ձևակերպումը, — ասում է Լենինը համագումարում արտասանած ճառում, — անխուսափելիորեն ձգտում է բոլորին և յուրաքանչյուրին դարձնել կուսակցության անդամ. ինքը Մարտովը ստիպված ալիտի խոստովաներ այդ, վերապահումով. «Յեթե ուզում եք, այո», ասաց նա։ Յեվ հենց այդ մենք չէյինք ուզում։ Յեվ հենց դրա համար էլ մենք այսպես վճռականորեն ենք դուրս գալիս Մարտովի ձևակերպության դեմ։ Ավելի լավ է, վորպեսզի տաս աշխատող իրենց չանվանեն կուսակցության անդամ (իսկական աշխատողներն աստիճանների յեևից չեն վազում), քան, վորպեսզի մի շատախոս իրավունք և հնարավորություն ունենա կուսակցության անդամ լինելու»։

Այսպիսով, II համագումարում վիճում էին այն մասին, թե ինչ պետք է հասկանալ կուսակցություն անվան տակ։ Մենշևիկները կուսակցության վրա նայում էին, վորպես լայն, փխրուն մի կազմակերպության վրա, վորն ընդունում է յուր մեջ բոլոր համակրողներին, կուսակցությանը հարողներին և այլն։ Նման կազմակերպություն, իհարկե, ընդունակ չէր լինի իսկապես ղեկավարելու բանվոր դասակարգի պայքարը։ Լենինն, ընդհակառակը, յելնում էր նրանից, վոր «կուսակցությունը պետք է լինի միայն առաջավոր ջոկատ, ղեկավարը բանվոր դասակարգի վիճակաբեր մասսաների, վորն ամբողջությամբ (կամ համարյա ամբողջությամբ) աշխատում է կուսակցական կազմակերպություններից «հսկողության և ղեկավարության տակ», վորը, սակայն, ամբող-

ջութեամբ չի մտնում և ամբողջութեամբ չպետք է մտնի կուսակցության մեջ»։ Ըստ Լենինի — կուսակցությունը պետք է լինի բանվոր դասակարգի մարտական ավանգարդը։

Յեվ, ինչպես վոր դա նախատեսնում եր Լենինը, շուտով II համագումարից հետո, կազմակերպչական տարաձայնությունները հաջորդեցին խոշորագույն տարաձայնությունները՝ մոտեցող հեղափոխության մեջ կուսակցության ունենալիք ստրատեգիայի և տակտիկայի հարցերի շուրջը։ Յեվ վորքան հետու եյին գնում մենշևիկները բանվոր դասակարգի գծից՝ հեղափոխության խնդիրների վերաբերյալ, այնքան ավելի յեր սրվում նրանց պայքարը բոլշևիզմի կազմակերպչական սկզբունքների դեմ։ Բոլշևիկներին մեղադրում եյին դավադրության մեջ, խմբակայնության մեջ, ազանդավորության մեջ և վերջապես նրա մեջ, վոր նրանք կուսակցության ներսում ստեղծում են պաշարողական դրություն և այլն։ Մանր բուրժուազիային հատուկ ձգտումով դեպի անջատումը, բաժան-բաժան լինելը, ինդիվիդուալիզմը, — մենշևիկները չեյին կարողանում հասկանալ պրոլետարական դիսցիպլինայի և կենտրոնացման եյությունը։

Պայքարը հանուն կուսակցության, հանուն նրա անպայման կենտրոնացման և խստագույն կարգապահության, բոլշևիկները համառությամբ մղել են մինչև հեղափոխությունը. կուսակցության շինարարության այդ հիմքերի համար կուսակցությունը պայքարել է բոլոր նրանց դեմ, ովքեր աշխատում եյին այդ հիմքերը քայքայել, նաև հեղափոխության սաբոտյորներին։ Կուսակցության միջի բոլոր ոպպոզիցիոն հոսանքները հեղափոխության սաբոտյորներին հարձակում եյին գործում հենց կուս-շինարարության հիմքերի վրա։

1918 թվին, Բրեսթի հաշտությունը կնքելու հարցի առթիվ, 1920—21 թվերին, պրոֆմիությունների խնդիրների մասին կուսակցության մեջ տեղի ունեցող դիսկուսսիայի առթիվ, ոպպոզիցիոն խմբավորումները — «ձախ կոմունիստները», «տրոցկիստները», «բանվորական ոպպոզիցիան», «դեմոկրատական կենտրոնացման խմբակը» — աշխատում եյին իրենց ֆրակցիոն պայքարով խանգարել ու քայքայել կուսակցության միասնականությունը, կենտրոնացումը և կարգապահությունը։ 1921 թվի մարտին տեղի ունեցած կուսակցության X համագումարը վորոշեց. «Համագումարը հրահանգում է անհապաղ և առանց բացառության արձակել այս կամ այն պլատֆորմի վրա առաջ յեկած բոլոր խմբակները և հանձնարարում է բոլոր կազմակերպություններին ամենախիստ կերպով հետևել և թույլ չտալ ֆրակցիոն և վոչ մի յելույթ։ Այս վորոշումն չիրականացնողները պետք է անպայման և անհապաղ հեռացվեն կուսակցությունից»։

1923 թվի աշնանը տրոցկիստներն առանձին կատաղությամբ հարձակվեցին կուսակցական շինարարության բոլշևիկյան հիմքերի վրա։ Տրոցկիստները ջանում եյին կուսակցության մեջ լեգալիզացիայի յենթարկել ֆրակցիաները և խմբավորումները, կուսակցությունը հակադրում եյին կուսակցական ապպարատին, ձգնում եյին վարկաբեկել և արատավորել կուսակցական ղեկավար որգաններըը։ Կուսակցությունը տրոցկիստներին վճռական հակահարված տվեց։ «Հարցերի քննության ազատությունը կուսակցության մեջ — ասում են կուսակցության XIII կոնֆերենցիայի և XIV համագումարի բանաձևերը — վոչ մի դեպքում չի նշանակում կուսակցության կարգապահությունը խախտելու ազատություն։ Կուսակցության կենտրոնական կոմիտեն և բոլոր կուսակցական կենտրոնները տեղերում պետք է անհապաղ ձեռք առնեն ամենախիստ միջոցներ՝ պաշտպանելու բոլշևիկյան յերկաթե կարգապահությունն ամեն տեղ, ուր ջանում են նրան տատանել»։

Սկսած 1926 թվից, կուսակցության դեմ պայքարում եր Տրոցկու ղեկավարության տակ գտնվող ոպպոզիցիոն բլոկը։ Ոպպոզիցիոներները կատարում եյին կարգապահության այնպիսի խախտումներ, վոր կուսակցության պատմության մեջ յերբեք լսված ու տեսնված չեյին. նրանք արհամարհում եյին ամեն մի կուսակցություն, ջանում եյին կազմակերպել յերկրորդ կուսակցություն՝ դնելով նրա հիմքում իրենց եյությամբ զուտ մենշևիկյան հայացքներ։ Կուսակցության յերկու տարվա պայքարն ոպպոզիցիոն բլոկի դեմ, — պայքարի տարիները եյին հանուն բոլշևիկյան կուսակցականության, հանուն կարգապահության և միասնականության՝ լենինիզմի հիմունքներով։ Պայքարը վերջացավ կուսակցության լիակատար հաղթանակով։ Տրոցկիստական ոպպոզիցիոնը ոչ մի չնչին պաշտպանություն ստացավ և այն էլ կուսակցության այն առանձին անդամների կողմից, վորոնք չունեյին կոմունիստական կայունություն։ Ոպպոզիցիան ջախջախվեց և XV համագումարը հեռացրեց նրան կուսակցությունից։ Կուսակ-

ցությունն այդ պայքարից ավելի միասնական և կուռ դուրս գա, կավ, նա պատրաստ և արագ և վճռական հակահարված հասցնել այն բոլորին, որոնք փորձ կանեն հարձակվելու կուսակցության լենինյան գծի վրա, նրա կառուցվածքի լենինյան հիմքերի վրա։

2. ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԱՆԴԱՄԻ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Նվիրվածություն հեղափոխությանը, գիտակցականություն յեվ ակտիվություն. — «Հարկավոր է պատրաստել այնպիսի մարդիկ, որոնք հեղափոխությանը նվիրեն ոչ միայն ազատ յերեկոները, այլ իրենց ամբողջ կյանքը։ Միևնույն միտքն արտահայտած է ինչպես Լենինի այս խոսքերում (որ ասել է 1900 թվին), այնպես էլ կուսակցության կանոնադրության I կետի լենինյան ձևակերպման մեջ (կուսակցության II համագումարում)։ Կուսակցությանն անդամից պահանջվում է, որ պետք է նա ամբողջությամբ և լիովին նվիրվի բանվոր դասակարգի գործին ծառայելուն։

Հեղափոխությանն անպայմանորեն նվիրված լինելը միայն առանձին լավ կոմունիստի հատկությունը չե, այլ մեր կուսակցության մեջ գտնվողներից յուրաքանչյուրի պարտականությունը։ Դա այնպիսի հատկություն է, առանց որի կոմունիստ լինել չի կարելի։ Կոմունիստ լինել չի կարող և անհապաղ հեռացվում է կուսակցությունից նա, ով հրաժարվում է կուսակցության կոչից՝ կատարել նրա այն հանձնարարությունները, որոնք կապված են թեկուզ մեծ վտանգների հետ։ Յուրաքանչյուր կոմունիստ ամբողջապես և լիովին գտնվում է կուսակցության տրամադրության տակ։ Նա գտնվում է համաշխարհային հեղափոխության գինվորի դրության մեջ, գինվորի, որին կուսակցությունն ամեն րոպե կարող է գինակոչի (մոբիլիզեյի) յենթարկել։ Յուրաքանչյուր կոմունիստ պարտավոր է յուր անձնական կյանքի շահերը յենթարկել հեղափոխության շահերին։ Կուսակցության այն անդամը, որը յուր անձնական շահերը, անձնական կյանքի հարցերը վեր է դասում կուսակցական խնդիրներից և պարտականություններից, որը փակվում է յուր անձնական կյանքի հարցերի շրջագծերում, նա այլևս դադարում է կոմունիստ լինելուց։ Մեր կուսակցության անդամներն, իհարկե, տարբերվում են միմյանցից իրենց զարգացման մակարդակով, ընդունակություններով, հեղափոխական կովածությամբ և դրա համար էլ նրանք կուսակցությանը հավասար չափով օգուտ տալ չեն կարող։ Կուսակցությունը յուր անդամներից չի կարող պահանջել հավասար գիտակցականություն, հավասար ընդունակություն, հավասար ոգևորություն, սակայն նա կարող է պահանջել և պահանջում է անպայման նվիրվածություն, անպայման պատրաստակամություն զոհվելու, յերբ դա անհրաժեշտ է հոգուտ բանվոր դասակարգի պայքարի շահերի։

Հեղափոխության նվիրված լինելը ստուգվում է ոչ միայն կռվի մեջ և ընդհատակյա աշխատանքում։ Անկասկած է, որ նման պայմաններում կոմունիստը ստանում է ամենալավ հեղափոխական կուվածություն, հեղափոխությանը նվիրված լինելու ամենալավ ստուգում։ Սակայն նման ստուգման կոմունիստը յենթարկվում է և յուր ամենօրյա «խաղաղ» աշխատանքում՝ լինի դա արտադրության մեջ, կուսակցական, կուլտուրական, տնտեսական, պրոֆմիութենական, մի խոսքով՝ ամեն մի աշխատանքում։ Սոցիալիզմի կառուցումը պահանջում է շատ յերկար, ամենահամառ և քրտնաջան աշխատանք։ Այդ աշխատանքը կազմվում է տասնյակ և հարյուր միլիոնավոր «փոքր գործերից»։ Ամբողջ շինարարության հաջողությունը կախում ունի այդ փոքր գործերի վրա։ Կոմունիստից պահանջվում է, որպեսզի նա իրեն հանձնված ամեն մի գործում գործ դնի յուր ամբողջ ուժերը, գիտելիքները, զգայմունքը, որպեսզի նա որևիցե ծառայի անկուսակցական բանվորի և գյուղացու համար։

Կուսակցությունը իր յուրաքանչյուր անդամից պահանջում է ակտիվություն և ինքնագործունեություն՝ կուսակցության գիծն անցկացնելու գործում։

Ռազմական ճակատում ռազմիկից պահանջվում է ոչ միայն հրամանատարի տված հրահանգի ճշգրիտ և անտրտունջ կատարումն։ Նրանից պահանջվում է նաև իրերի դրության շարունակ պատկերացումն, գիտողություն, աչքաբացություն և ճարպիկություն։ Ոչ մի կանոնադրություն, ոչ մի հրահանգ ճշգրիտ կերպով չի կարող նախատեսել այն բոլոր հնարավոր պայմանները, որոնց մեջ կարող է ընկնել ռազմիկը։ Իրենից՝ ռազմիկից, ստեղծված պայմաններին հարմարվելու նրա հմտությունից, անվախություն ու քաջություն ունենալուց, իր վրա դրված խնդիրները գիտակցելու աստիճանից նշանակալի չափով կախում ունի

ցությունն այդ պայքարից ավելի միասնական և կուռ դուրս կեկավ, նա պատրաստ և արագ և վճռական հակահարված հասցնել այն բոլորին, ովքոնք փորձ կանեն հարձակվելու կուսակցության լենինյան գծի վրա, նրա կառուցվածքի լենինյան հիմքերի վրա։

2. ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԱՆԴԱՄԻ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Նվիրվածություն հեղափոխությանը, գիտակցականություն յեվ ակտիվություն. — «Հարկավոր է պատրաստել այնպիսի մարդիկ, ովքոնք հեղափոխությանը նվիրեն ոչ միայն ազատ յերեկոները, այլ իրենց ամբողջ կյանքը։ Միևնույն միտքն արտահայտած է ինչպես Լենինի այս խոսքերում (ովր ասել է 1900 թվին), այնպես էլ կուսակցության կանոնադրության I կետի լենինյան ձևակերպման մեջ (կուսակցության II համագումարում)։ Կուսակցության անդամից պահանջվում է, ովր պետք է նա ամբողջությամբ և լիովին նվիրվի բանվոր դասակարգի գործին ծառայելուն։

Հեղափոխությանն անպայմանորեն նվիրված լինելը միայն առանձին լավ կոմունիստի հատկությունը չե, այլ մեր կուսակցության մեջ գտնվողներից յուրաքանչյուրի պարտականությունը։ Դա այնպիսի հատկություն է, առանց ովրի կոմունիստ լինել չի կարելի։ Կոմունիստ լինել չի կարող և անհապաղ հեռացվում է կուսակցությունից նա, ով հրաժարվում է կուսակցության կոչից՝ կատարել նրա այն հանձնարարությունները, ովրոնք կապված են թեկուզ մեծ վտանգների հետ։ Յուրաքանչյուր կոմունիստ ամբողջապես և լիովին գտնվում է կուսակցության տրամադրության տակ։ Նա գտնվում է համաշխարհային հեղափոխության զինվորի դրության մեջ, զինվորի, ովրին կուսակցությունն ամեն րոպե կարող է զինակոչի (մոբիլիզեյի) յենթարկել։ Յուրաքանչյուր կոմունիստ պարտավոր է յուր անձնական կյանքի շահերը յենթարկել հեղափոխության շահերին։ Կուսակցության այն անդամը, ովրը յուր անձնական շահերը, անձնական կյանքի հարցերը վեր է դասում կուսակցական խնդիրներից և պարտականություններից, ովրը փակվում է յուր անձնական կյանքի հարցերի շրջագծերում, նա այլևս դադարում է կոմունիստ լինելուց։ Մեր կուսակցության անդամներն, իհարկե, տարբերվում են միմյանցից իրենց զարգացման մակարդակով, ընդունակություններով, հեղափոխական կովածությամբ և դրա համար էլ նրանք կուսակցությանը հավասար չափով օգուտ տալ չեն կարող։ Կուսակցությունը յուր անդամներից չի կարող պահանջել հավասար գիտակցականություն, հավասար ընդունակություն, հավասար օգտակարություն, սակայն նա կարող է պահանջել և պահանջում է անպայման նվիրվածություն, անպայման պատրաստակամություն զոհվելու, յերբ դա անհրաժեշտ է հոգուտ բանվոր դասակարգի պայքարի շահերի։

Հեղափոխության նվիրված լինելը ստուգվում է ոչ միայն կռվի մեջ և ընդհատակյա աշխատանքում։ Անկասկած է, ովր նման պայմաններում կոմունիստը առանում է ամենալավ հեղափոխական կռիվածություն, հեղափոխությանը նվիրված լինելու ամենալավ ստուգում։ Սակայն նման ստուգման կոմունիստը յենթարկվում է և յուր ամենօրյա «խաղաղ» աշխատանքում՝ լինի դա արտադրության մեջ, կուսակցական, կուլտուրական, տնտեսական, պրոֆմիութենական, մի խոսքով՝ ամեն մի աշխատանքում։ Սոցիալիզմի կառուցումը պահանջում է շատ յերկար, ամենահամառ և քրտնաջան աշխատանք։ Այդ աշխատանքը կազմվում է տասնյակ և հարյուր միլիոնավոր «փոքր գործերից»։ Ամբողջ շինարարության հաջողությունը կախում ունի այդ փոքր գործերի վորակից։ Կոմունիստից պահանջվում է, վորպեսզի նա իրեն հանձնված ամեն մի գործում գործ դնի յուր ամբողջ ուժերը, դիտելիքները, զգացմունքը, վորպեսզի նա որինակ ծառայի անկուսակցական բանվորի և գյուղացու համար։

Կուսակցությունը իր յուրաքանչյուր անդամից պահանջում է ակտիվություն և ինքնագործունեություն՝ կուսակցության գիծն անցկացնելու գործում։

Ռազմական ճակատում ռազմիկից պահանջվում է ոչ միայն հրամանատարի տված հրահանգի ճշգրիտ և անտրտունջ կատարումն։ Նրանից պահանջվում է նաև իրերի դրության շարունակ պատկերացումն, դիտողությունն, աչքաբացությունն և ճարպիկությունն։ Ոչ մի կանոնադրություն, ոչ մի հրահանգ ճշգրիտ կերպով չի կարող նախատեսել այն բոլոր հնարավոր պայմանները, ովրոնց մեջ կարող է ընկնել ռազմիկը։ Իրենից՝ ռազմիկից, ստեղծված պայմաններին հարմարվելու նրա համաձայնից, անվախությունն ու քաջությունն ունենալուց, իր վրա դրված խնդիրները գիտակցելու աստիճանից նշանակալի չափով կախում ունի

իրեն տրված ռազմական հրահանգի հաջող կատարումը։ Դա հավասար չափով վերաբերում է ինչպես առանձին ռազմիկին, այնպես էլ զինվորական մասերին։ Այն բանակը, որի ռազմիկները և հրամանատարները սահմանափակվում են իրենց տրված հրամանների մեքենայական կատարումով, հենց առաջին իսկ ռազմական լուրջ վտանգի ժամանակ անխուսափելիորեն պարտվում է։

Սակայն այն խնդիրները, որոնք դրված են կոմունիստի, հեղափոխության այդ զինվորի վրա, անհամեմատ կերպով ավելի բարդ են, քան ռազմիկի խնդիրը կռվի դաշտում։ Կուսակցությունը տալիս է միայն աշխատանքի ընդհանուր ցուցմունքներ, ցույց է տալիս մեզ մեր պայքարի ճանապարհը։ Կոմունիստից պահանջվում է, որպեսզի նա կարողանա կուսակցության ցուցմունքները հարմարեցնել այն պայմաններին, որոնց մեջ նրան վիճակվում է աշխատել։ Որպես օրինակ, վերցնենք կոմունիստի խնդիրները ֆաբրիկայի անկուսակցական բանվորների մեջ աշխատելու գործում։ Կուսակցությունն այդ կոմունիստին ասում է դու պետք է բացատրես և հասկացնես անկուսակցական բանվորներին կուսակցական քաղաքականությունը, պետք է ամենալավ անկուսակցականներից կուսակցության շուրջն ակտիվ ստեղծես և նրանց քաշես կուսակցության մեջ։ Կուսակցության այդ ցուցմունքների կատարելն ամբողջապես և լիովին կախում ունի նրանից, թե այդ կոմունիստն ինչպիսի հմտությամբ կարող է մոտենալ բանվորներին, իր բաժնում (ցեխում) աշխատող ընկերներին, կախում ունի նրա յուրանդից և ջանքեր թափելուց, երբ նա բացատրում է կուսակցության գիծը, կախում ունի նրա այն անձնական որինակից, որ նա տալիս է անկուսակցականներին, ինչպես քաղաքական պիտակցականության, այնպես էլ ուղղակի արտադրության ասպարիզում։

Կուսակցության պատմությունը շատ որինակներ գիտե, երբ բոլշևիկները կազմել են մարդկանց համեմատաբար փոքր թիվ։ Դա հատկապես պիտի ասել ռեակցիայի շրջանի մասին՝ 1905 թվի հեղափոխության պարտությունից հետո։ Սակայն և այդ ծանր տարիներին բոլշևիկների ազդեցությունը բանվոր դասակարգի վրա մեծ եր, որովհետև յուրաքանչյուր բոլշևիկ խոշոր ճիգ ու ջանք եր գործ դնում, ոգտվում եր յուրաքանչյուր չնչին հարմարությունից, որպեսզի արհամարհելով ծանր պայմանները, բանվորական մասսայում տարածի բոլշևիզմի հայացքները։ Ջեռնար-

կության մեջ բոլշևիկը պրոպագանդ եր մղում առանձին բանվորների մեջ, կազմակերպում եր ընդհատակյա, գաղտնի խմբակներ, տարածում եր թերթիկներ։ Բանթողների ժամանակ բոլշևիկը միշտ էլ առաջին շարքերումն եր։ Բոլշևիկն աշխատում եր ապահովագրական հիվանդանոցային դանձարկղներում, զանազան լեզալ կուլտուրական հիմնարկություններում, որոնք սպասարկում էին բանվորական մասսաներին և այդ բոլորն էլ ոգտագործում եր կուսակցական պրոպագանդի նպատակների համար։ Ցերը բոլշևիկին դատում էին, դատարանում արտասանած նրա ճառն ոգտագործվում եր բոլշևիկյան հայացքների պրոպագանդի համար, յերբ նրան ուղարկում էին տաժանակիր աշխատանքի, նա ճանապարհին քարոզում և համոզում եր իրեն տանող զինվորներին։ Համառ աշխատանքով, պրոլետարիատի դասակարգային շահերը լավ հասկանալով, բոլշևիկը բանվորական մասսաների մեջ ձեռք եր բերում մեծ ընկերոջ և անկուսակցականների ղեկավարի հեղինակություն ու վստահություն։ Ցնել յեթե կուսակցությանը հաջողվեց ամենածանր պայմաններում պահել յուր դիրքերը բանվոր դասակարգի մեջ, դա հետևանք եր մի միայն նրա, որ յուրաքանչյուր բոլշևիկ իրենից ներկայացնում եր ակտիվ գործող ուժ։

Այժմ մեր կուսակցությունը միլիոնից ավել անդամ ունի, բայց նրա առաջ կանգնած խնդիրներն ավելի շատ են աճել և բազմապատկվել։ Ցնել այդ խնդիրների իրականացման համար կուսակցության յուրաքանչյուր անդամից պահանջվում է ճիշտ այնպիսի ակտիվություն, որպիսին ցույց տվին բոլշևիկները հեղափոխությունից առաջ։

Կոմունիստը պետք է լինի կուսակցության գաղափարների մշտական քարոզողը։ Նա պետք է ոգտագործի ամեն մի չնչին հնարավորություն, որպեսզի անկուսակցականներին բացատրի և հասկացնի կուսակցության գիծը, քաղաքականությունը։ Նա պետք է կուսակցության գաղափարների մշտական քարոզողը լինի՝ ամենից առաջ անձնական որինակով՝ հանդիսանալով անկուսակցական մասսայի համար այնպիսի տիպար, որին վերջինս աշխատի հավասարվել։

Աշխատանքի և կենցաղի բոլոր բնագավառներում կոմունիստը պետք է հանդես գա որպես անկուսակցական մասսաների ղեկավար։ Ղեկավարի «կոչումը» վոչ վոք չի նվիրվում. նա պետք

և աշխատանքով ձեռք բերվի ճիշտ այնպես, ինչպես մինչհեղափոխության ընդհատակյա տարիներում։ Որինակելի աշխատանք, նվիրվածություն հեղափոխության գործին, ուշիմություն դեպի մասսաների պահանջն ու կարիքները, քաղաքական խոշոր գիտակցականություն — միայն այսպիսի հատկություններն են, որ կոմունիստին դարձնում են անկուսակցականների իսկական ղեկավար։

Կուսակցությունը յուր անդամներից պահանջում է գիտակցականություն, այսինքն կուսակցության վերջնական նպատակների ըմբռնում և հասկացողություն այն խնդիրների, որ կուսակցությունը դնում է յուր առաջ տվյալ ժամանակամիջոցում։ Կուսակցության անդամը պարտավոր և ծանոթ լինել կուսակցության ծրագրի և նրա ու Կոմինտեռնի համագումարների որոշումների հետ։ Կոմունիստը պետք է ծանոթ լինի այն հեղափոխական թեորիայի հիմքերի հետ, որի վրա կառուցվում և ապրում է մեր կուսակցությունը։ Մարքսի և Լենինի ուսմունքը հիմնված և պրոլետարիատի պայքարի փորձի վրա և նրա յուրացումն անհրաժեշտ է նրա համար, որպեսզի ավելի ակտիվ և գիտակից կերպով մասնակցել հեղափոխական շինարարությանը։ Կուսակցության անդամը պետք է կարողանա հեղափոխական թեորիան միացնել հեղափոխական պրակտիկայի հետ։ Կոմունիզմ կարելի է սովորել «միայն յուր ուսման, դաստիարակության և կրթության յուրաքանչյուր քայլը կապելով պրոլետարների և աշխատավորների անընդհատ պայքարի հետ, որ մղվում է շահագործող հին հասարակության դեմ» (Լենին)։ Մարքսի և Լենինի հեղափոխական ուսմունքը հնարավորություն է տալիս մեզ ճիշտ կերպով հասկանալու կուսակցության և հեղափոխության առաջ դրված խնդիրները։ Միևնույն ժամանակ, միայն մասնակցությունը հեղափոխական պայքարին, կարող է ոգնել մեզնից յուրաքանչյուրին սեփական փորձի վրա ավելի լավ և ավելի խոր յուրացնել այդ ուսմունքը։

Միայն գիտակցականությունն և հնարավորությունը տալիս կոմունիստին լինել կուսակցության գաղափարների մշտական քարոզողը բանվորական մասսաներում, լինել այդ մասսաների կազմակերպողը կոմունիստական լոզունգների և գաղափարների շուրջը։ Կոմունիստն ամեն կերպ պետք է

պզուշանա և քաշվի նրանից, ինչը Լենինը անվանում էր «կոմունիստական մանկարծություն»։ Յուրաքանչյուր կոմունիստի վրա դրված է ահագին պատասխանատվություն։ Նա ներկայացնում է կուսակցությունը, նրան է փոխանցվում այն ամբողջ վստահությունը, որ տածում են աշխատավորական մասսաները դեպի կուսակցությունն։ Կոմունիստների ձեռքում մեծ իշխանություն է կենտրոնացված, որովհետև մեր կուսակցությունը հանդիսանում է տիրող կուսակցություն և միակը յերկրում։ Այսպիսի պայմաններում կուսակցության համար առանձնապես վտանգավոր է գոռոզանալ, գերագնահատել յուր ուժերը։ Կոմունիստը միշտ պետք է հիշե, որ հենց միայն կուսակցության անդամի կոչումը յուր վրա դնում է խոշորագույն պարտականություններ և առանց այդ պարտականությունների կատարման, չի կարելի լինել պրոլետարիատի հեղափոխական կուսակցության արժանի անդամ։ Կոմունիստը պետք է շարունակ և անխոնջ կերպով սովորի, որպեսզի կարողանա իսկապես հաղթահարել սոցիալիստական շինարարության դժվարագույն խնդիրը, որպեսզի յետ չմնա մասսաների կուլտուրական ու քաղաքական աճումից և միշտ էլ լինի նրանց ղեկավարը։

Դրանք են կոմունիստի պարտականությունները։ Այսպիսով, այդ պարտականությունները յերբեք էլ չեն սպառվում անդամավճարների յուր ժամանակին մուծումով և ժողովներին կանոնավոր կերպով հաճախելով։ Դրանք ավելի ցայտուն կերպով կկանգնեն մեր առաջ, յերբ մենք դրանց համեմատենք սոցիալ-դեմոկրատական կուսակցությունների անդամների պարտականությունների հետ։

Որինակի համար, ինչպիսի պարտականություններ է դնում յուր անդամի վրա գերմանական սոցիալ-դեմոկրատական կուսակցությունը։ Հիմնականում այդ պարտականություններն հետևյալներն են — կանոնավոր կերպով մուծել անդամավճարները և ամեն տեսակ ընտրությունների ժամանակ քվեարկել հոգուտ յուր կուսակցության թեկնածուների։ Անգամ ժողովներով սոցիալ-դեմոկրատական կուսակցությունները շատ քիչ են անհանգստացնում իրենց անդամներին։ Անձնական կյանքը «վոչ վոքին չի վերաբերում»։ Կրոնականությունը կամ առևտրական ձեռնարկությունն ունենալը և այլն բոլորովին չի խանգարում լինել ուղղափառ «սոցիալիստ»։ Յեթե սոցիալ-դեմոկրատական բանվորը

մասնակցում և գործադուլներին, ապա այդ տեղի չե ունենում կուսակցության ղեկավարությունից բոլորովին անկախ և կամ մեծ մասամբ հակառակ այդ ղեկավարության։

Իսկ այժմ տեսնենք, թե ինչպիսի պարտականություններ են դրվում կոմունիստի վրա, որինակի համար, Չինաստանում։ Այնտեղ, յերբե կոմունիստն ընկնում է իշխանության ձեռքը, ապա անպայման յենթարկվում է մահվան պատժի։ Յեվ կոմունիստները մահվան մշտական սպառնալիքի տակ արիաբար տարածում են բանվորական մասսաների մեջ կոմունիզմի գաղափարները, կազմակերպում են պրոլետարիատի ուժերն առաջիկա պայքարի համար, հանուն Չինաստանի ազատագրության՝ ոտարյերկրյա և «հայրենի» ճնշողներից։

Սովորել բոլշեվիզմի հին գվարդիայի որինակի վրա.— Թե ինչպիսին պետք է լինի կոմունիստը, դրան վորպես որինակ ծառայում է բոլշևիզմի հին գվարդիան — այն մի քանի հազար հին մարտիկները, վորոնք մինչհեղափոխական ընդհատակյայի ծանրագույն պայմաններում ստացել են մարտական թրծվածք, վորոնք միատեսակ և հավասար տոկունությամբ ապրել են հեղափոխական վերելքի տարիներում տեղի ունեցող ուժերի գերագույն լարումը և հեղափոխության նահանջի շրջանները։ Այդ հին գվարդիան հանդիսանում է մեր կուսակցության հիմքը և պահողն ու պահպանողը բոլշևիկյան այն տրադիցիաների, վորոնց և նա տալիս է բոլշևիկների յերիտասարդ սերնդին, սրանց միջոցով դաստիարակելով սոցիալիզմի տասնյակ և հարյուր հազարավոր նոր կառուցողներ։ Հին գվարդիայի ներկայացուցիչները կազմում են կուսակցության կենտրոնական ղեկավարող որգանները։ Կուսակցությունն աշխատում է, վորպեսզի կուսակցականների և կոմյերիտականների յերիտասարդ սերունդը բոլշևիկների հին գվարդիայի ամենօրյա պայքարի և աշխատանքի որինակների վրա սովորի ունենալ բոլշևիկյան տոկունություն ու կայունություն, անձնվեր նվիրվածություն բանվոր դասակարգին և բոլշևիկյան անհաղթություն՝ մանր-բուրժուական ամեն տեսակ թեքումների դեմ պայքարելու գործում։

Բոլշևիկների հին գվարդիայի մասին ավելի պարզ պատկերացում մենք կստանանք, յեթե ծանոթանանք մեր կուսակցության և համաշխարհային կոմունիստական շարժման ղեկավարի Լենինի մի քանի հատկանիշների հետ։

Վլադիմիր Իլյիչ Լենինը.— Լենինի կյանքի ուղին — դա մեր կուսակցության պատմության ուղին է։ Լենինը «հիմնեց մեր պողպատյա կուսակցությունը, կառուցեց նրան տարեցտարի, առաջնորդեց նրան այն ժամանակ, յերբ տեղում էլին ցարիզմի հարվածները, սովորեցրեց և կռեց ու կոփեց նրան այն կատաղի պայքարի մեջ, վորը մղվում էր բանվոր դասակարգի դավաճանների դեմ, կիսահեղափոխականների դեմ, յերերուղների դեմ, հակառակորդի բանակ փախչողների դեմ»։* Լենինի ղեկավարության տակ «բոլշևիկների վախչողների դեմ» Լենինի ղեկավարության տակ անհնարին շարքերը կռվեցին 1905 թվին, նահանջեցին ռեակցիայի որերին, նորից անցան հարձակման, գտնվեցին ինքնակալության դեմ մարտնչողների առաջին շարքերում, կարողացան վշրել, մերկացնել, կործանել մենշևիկների և եսերների գաղափարական տիրապետությունը։ Նրա մարտական առաջնորդության տակ «մեր բանակը» կուսակցությունը, վառոդի ծխի մեջ կորած, յուր հզոր և իշխող ձեռքերով բարձրացրեց Հոկտեմբերի կարմիր դրոշն ամբողջ յերկրի վրա և խորտակեց Քշնամիների դիմադրությունը»։ Նրա ղեկավարության տակ հիմնվեց և աշխատեց յուր առաջին տարիներին Կոմունիստական Ինտերնացիոնալը։ Լենինի ուսմունքը, վորը լրացնում և զարգացնում է Մարքս-Ենգելսի հեղափոխական ուսմունքն ու այդպիսով նրան կիրառելի զարձնում իմպերիալիզմի եպոխայում — ամբողջ աշխարհի բանվոր դասակարգի համար ծառայում և վորպես ուղեցույց աստղ նրա այն պայքարում, վորը մղվում է հանուն կապիտալիզմի կործանման։ Շարադրել և պատմել Լենինի կյանքն ու այն պայքարը, վոր նա մղել է բանվոր դասակարգի գործի համար, նշանակում է գրել կուսակցության և համաշխարհային կոմունիստական շարժման պատմությունը։ Մենք այստեղ մատնանշենք Լենինի միայն մի քանի հատկություննները, վորոնց վրա պիտի սովորեն և սովորում են պրոլետարական հեղափոխականների նորանոր սերունդները։

* Կուսակցության կենտկոմի դեմումից, Լենինի մահվան առթիվ։

«Ընկ. Լենինը յուր ամբողջ կյանքը, սկսած յուր դիտակցության առաջին որից մինչև վերջին մարտիրոսական շունչը, մինչև վերջը տվեց բանվոր դասակարգին։ Չի յեղել և չկա մարդ, վորն այնպես խորը նվիրված լիներ յուր գործին, ինչպես ընկ. Լենինը, վորը յուր ամենափայլուն կյանքում բացի կուսակցության, պրոլետարիատի և կոմունիստական հեղափոխության շահերից վոչինչ չգիտեր»։

Նա շատ վաղ սկսեց ծանոթանալ հեղափոխական շարժման հետ և համառությամբ պատրաստվել հեղափոխական աշխատանքի համար։ 17 տարեկան հասակում նա հեռացվում է Կազանի համալսարանից՝ «ուսանողական անկարգություններին մասնակցելու համար», ինչպես ասում է ցարական վոստիկանության տեղեկությունը։ Այդ որից սկսած նա չի ընդհատում յուր հեղափոխական աշխատանքը։ 90-ական թվերից նա սկսում է սոցիալ-դեմոկրատական ուժերը հավաքելու յուր աշխատանքը։ «Ռուս բանվորը — գրում է Լենինը 1894 թվին «Ինչ է նշանակում ժողովրդի բարեկամները» գրքույկում — կանգնելով դեմոկրատական բոլոր տարրերի գլուխը, տապալելու յեն միահեծանությունը և ռուս պրոլետարիատին (բոլոր յերկրների պրոլետարների հետ կողք-կողքի), բացահայտ քաղաքական պայքարի ուղիղ ճանապարհով, տանելու յեն դեպի հաղթական կոմունիստական հեղափոխությունը»։ Ինչպես տեսնում ենք, այս տողերում լիովին արտահայտված է պրոլետարիատի հեգեմոնիայի գաղափարը, պրոլետարիատի, վորը հանուն սոցիալիզմի մղվող պայքարում գլխավորում է ամբողջ աշխատավորներին և շահագործվողներին։ Ցեղ ահա այդ գաղափարի իրականացմանն եր նվիրված Լենինի ամբողջ կյանքը և պայքարը։ Բանտը և նրան հետևող աքսորը Սիբիրում, վոչ մի րոպե չկանգնեցրին Լենինի հեղափոխական աշխատանքը։ Բանտում նա գրում է ռուսական սոցիալ-դեմոկրատական ծրագրի յուր առաջին նախագիծը, նախապատրաստում է «Կապիտալիզմի զարգացումը Ռուսաստանում» յուր մեծ աշխատանքը, գրում է թերթիկներ, վորոնք գաղտնի կապի միջոցով դուրս են բերվում և բաժանվում բանվորական մասսաների մեջ։ Աքսորում Լենինը վերջացնում է «Կապիտալիզմի զարգացումը Ռուսաստանում» աշխատությունը, նախապատրաստում է ուրիշ աշխատություններ և անլեգալ նամակագրության միջոցով մշտական կապ է պահում սոցիալ-դեմոկրատական շարժման հետ։

1900 թվի դեկտեմբերից Լենինի ղեկավարությամբ սկսում է հրատարակվել համառուսական սոցիալ-դեմոկրատական թերթը — «Իսկրան» («Искра»), վորի շուրջը սկսվում է կուսակցության ուժերի հավաքումը։ 1903 թվին II համագումարում դրվում է կուսակցության դոյության ամուր հիմքը. հենց այդ համագումարումն է, վոր կուսակցությունը պառակտվում է և առաջ է գալիս բոլշևիկների կուսակցությունը։ Պրոլետարական հեղափոխական գծից հեռանում են սոցիալ-դեմոկրատական շարժման ամենահեղինակավոր պարագլուխները՝ Պլեխանովը, Մարտովը, Աքսելրոդը և ուրիշները, սակայն Լենինն անյերեր կերպով ծում է կանգնած հեղափոխական մարքսիզմի տեսակետի վրա։ 1905 թվի հեղափոխական շարժման ամենաբարձր զարգացման մոմենտին ընկ. Լենինը գալիս է Պետերբուրգ, վորպեսզի անմիջականորեն ղեկավարի հեղափոխական պայքարը։ Հեղափոխության պարտությունից հետո, հեղափոխական շարժման անկման ամենածանր տարիներին ընկ. Լենինը, անգամ տարագրության մեջ (եմիգրացիայում), անխոնջ կերպով շարունակում և հեղափոխական պայքարը։ Հազարավոր դաղտնի թելերով նա կապված եր ցարական պոդպոլիայում աշխատող ընկերների հետ և ղեկավարում եր նրանց։ Իմպերիալիստական պատերազմի տարիներին, յերբ Արևմուտքի համարյա բոլոր սոցիալ-դեմոկրատական կուսակցությունները դավաճանում են բանվոր դասակարգին, ընկ. Լենինը հայտարարում է իմպերիալիստական պատերազմը քաղաքացիական պատերազմի վերածելու լոզունգը և սկսում է աշխատել նոր, հեղափոխական III Ինտերնացիոնալի ուժերը հավաքելու համար։

Ռուսաստան վերադառնալով, նա յուր առաջին ճառը վերջացնում է «Կեցցե սոցիալիստական հեղափոխությունը» կոչով։ Իշխանության գլխին կանգնած բուրժուազիան և մանր-բուրժուական համաձայնողական կուսակցությունները հուլիսյան որերից հետո հրահանգում են բանտարկել ընկ. Լենինին։ Լենինը ստիպված սկսում է ապրել և աշխատել թագստում. նա թագստից ղեկավարում է կուսակցության զինված ապստամբություն պատրաստելու աշխատանքը և այդպիսով առաջնորդում բանվոր դասակարգին՝ բուրժուազիային զենքի ուժով տապալելու համար։ Թագստից նա ուղարկում է նամակ-հրահանգներ. «դեպքերն այնպիսի պարզությամբ են մեզ պատկերացնում մեր խնդիրը, վոր

դանդաղելը անպայման դառնում է հանցագործություն»։ Թագսից նա տալիս է Պետերբուրգում հավաստամբելու պլանը։ Նա անմիջականորեն ղեկավարում է Հոկտեմբերյան հեղաշրջումը և այն ճակատամարտները, որ ստիպված պետք էր մղել ժամանակավոր կառավարության զորքերի դեմ՝ հեղաշրջմանը հաջորդող հենց առաջին որերին։

Ընկ. Պոդվոյսկին, կուսակցության այն ժամանակվա ղեկավարներից մեկը, պատմում է.

«Լենինը յեկավ ինձ մոտ շատ և պահանջեց, որպեսզի իր համար իմ կաբինետում սեղան դնեն և հայտնեց, որ ինքն ուզում է ամբողջ ժամանակ լինել աշխատանքի ընթացքի մեջ... Ամենաճանաչ, ինքն էլ այդ չնկատելով, սկսեց անմիջական կարգադրություններ տալ մերթ սրան, մերթ նրան։ Աշխատանքը յեռում էր, սակայն Լենինին թվում էր, որ աշխատանքը բավարար չափով արագ չի գնում... Լենինը յուրաքանչյուրի ղեկում ուղղակի գամերով էր խրում այն միտքը, որ անհրաժեշտ է ամեն ինչ կենտրոնացնել ինքնապաշտպանության գործի վրա, ամեն ինչ անել ինքնապաշտպանության համար։ Այդ մտքից նա հետագայում ստեղծեց մի պլան, որի մեջ, որպես մի ամբողջ մեխանիզմի, ակամայորեն յուրաքանչյուրը տեղ էր գտնում յուր համար, յուր գործարանի համար, յուր զինվորական մասերի համար։

Հեղափոխության տարիները ընկ. Լենինի համար յեռանդի և ուժերի հսկայական ծախսման տարիներ եյին։ Նա ղեկավարում էր պետության և կուսակցության շինարարությունը, ղեկավարում էր յերկրի պաշտպանության գործի կազմակերպումը, կենտրոնացնելով ամբողջ ուժերը և միջոցները ֆրոնտներում հաղթելու համար։ «Քաջքաջացիական կուի ժամանակ — պատմում է Լենինի մոտիկ աշխատակիցներից մեկը — նրա կաբինետը դարձել էր բոլոր զինվորական գործողությունների «գլխավոր շտաբ»։ Նրա սեղանի վրա համարյա միշտ էլ դրված եյին պատերազմական քարտեր, որոնց նա հասկանում էր ավելի լավ, քան վորևե ֆրոնտովիկ։ Նա յուր համար պահանջում էր ամենամանրամասն տեղեկություններ՝ զինվորական գործողությունների բոլոր մանրամասնությունների մասին, ուղարկում էր տասնյակ հեռագրներ բոլոր ֆրոնտները, հրավիրում էր (յերբեմն գիշերները) հանձնաժողովներ և խորհրդակցություններ՝ պատերազմական այս կամ այն հարցերը լուծելու համար։ Յերբեմն ամբողջ ժամերով անընդ-

հատ նստում էր հեռախոսի մոտ, խոսելով Քարկովի կամ Պետերբուրգի հետ։ Նրա այն ժամանակվա ճառերի և հոդվածների մեծ մասը տոդորված են մի մտքով, — ինչ գնով էլ լինի կազմակերպել հաղթանակ, թույլ չտալ, որ սպեկուլյանտները խախտեն հացի մենաշնորհը, ապահովել կարմիր բանակն այն ամեն անհրաժեշտությամբ, որը պետք է՝ պայքարի համար»։

«Գերմարդկային, անդուստ աշխատանքի ծարավը, անխոնջ միտքը, յուր յեռանդի անխնա թափումը կոտրեցին Լենինին, արին այն, ինչ չկարողացան անել թշնամիները Լենինի կյանքի վրա կատարած յերկու մահափորձերով»։

«Լենինը յերբեք այնքան մեծ չեր յերևում, ինչպես վտանգի րոպեներին։ Ամբակուռ ձեռքերով նա անցկացրեց կուսակցությունն այդ վտանգների շարքի միջից, անհամեմատելի պաղարյունությամբ և արիությամբ գնալով դեպի յուր նպատակը։ Լենինի համար վոչինչ վատ, անտանելի, զղվելի չկար, քան խուճապի չենթարկվելը, շփոթվելը, գլուխը կորցնելը, տատանվելը։ Նա կարող էր, յերբ անհրաժեշտ էր, կատաղությամբ հարձակվել և հարկ յեղած դեպքում նահանջել, որպեսզի պատրաստե նոր հարձակում»։

Ընկ. Լենինը անխնա հարվածում էր այն բոլորին, որոնք հեղափոխական շարժման մեջ անխուսափելի անհաջողությունների ազդեցության տակ հրաժարվում եյին հեղափոխական գծից, հրաժարվում եյին հեղափոխությունից։ 1905 թվի հեղափոխության պարտությունից հետո ընկ. Լենինը դասալիքների, վախկոտների, տատանվողների առթիվ ասում է.

«Ազատության համար տեղի ունեցող առաջին իսկական վճռական ճակատամարտից հետո թող հուսահատվեն և վախկոտությամբ պնդեն — մի գնացեք այնտեղ, որտեղ մի անգամ արդեն չարդվել եք, նորից մի կանգնեք այդ որհասական ճանապարհի վրա։ Սակայն գիտակից պրոլետարիատը այդպիսիներին կպատասխանի հետևյալը. — Մեծ պատերազմները պատմության մեջ, մեծ խնդիրները հեղափոխության մեջ՝ լուծվել են միայն նրանով, որ առաջավոր դասակարգերը կրկնել են իրենց գրոհը և, սովորած լինելով պատմության վորձով, միայն մեկ կամ յերկու անգամ չեն, որ հաղթանակ են ձեռք բերել»։

1917 թվին ընկ. Լենինն ասում է այն բոլորին, որոնք վախենում են իշխանությունը խլելու հետ կապված դժվարու-

թյուններից, որոնք նահանջում էին կացութեան բարդութեան առաջ. «Ցնթեե չլիներ արտակարգ կերպով բարդ կացութիւն, ապա չէր լինի և հեղափոխութիւն։ Գայլից վախեցողը — անտառ չի մտնի»։

Սոցիալիզմի կառուցման մեր աշխատանքը մենք ստիպված ենք տանել չտեսնված դժվարին պայմաններում։ Հաջողութիւնները և նվաճումները ձեռք են բերվում շատ դժվարութեամբ և պահանջում են բոլոր ուժերի լարում, յերկար և քրտնաջան աշխատանք։ Լինում են և այնպիսիները, որոնք անհամբերութեամբ են լցվում նրա համար, որ մենք համեմատաբար դանդաղ կերպով ենք առաջ շարժվում։ Ծածկվելով ամեն տեսակի «ձախ» հեղափոխական ֆրազաներով, նրանք վնթփվնթռում են, խուճապի յեն մատնվում, թուլանում են և ձեռքերը վայր դնում։ Այդպիսիներին Լենինն ասում եր. «Քայլ առ քայլ, վերշոկ առ վերշոկ, — այլապես՝ առաջ շարժվել այսպիսի ծանր ճանապարհով, այսպիսի ծանր կացութեան մեջ, յերբ այսպիսի վտանգներ կան, — այնպիսի «զորքը», որպիսին մերն է, այժմ չի կարող։ Ում համար «ձանձրալի» յե, «անհետաքրքրական» և, «անհամականալի» յե այս աշխատանքը, ով կնճռում և քիթը կամ խուճապի յե մատնվում... Նրան ավելի լավ և «աղատել աշխատանքից» և հանձնել արխիվը, որպեսզի նա չկարողանա ջնաս բերել»։

Վոչ պակաս ոտար եյին Լենինին և նրանք, որոնք բունեցած հաղթանակների առթիվ տրվում եյին անչափ ցնծութեան և հանգստանում դափնիների վրա։ Նա միշտ էլ նախազգուշացնում եր կուսակցութեանը հաջողութիւններով տարվելուց, անապարծութիւնից։ Նա պահանջում եր, որպեսզի կոմունիստը միշտ էլ հիշի առաջիկա պայքարի բոլոր դժվարութիւնների մասին, որպեսզի պայքարում տարած յուրաքանչյուր հաղթանակ ծառայի որպես խթան ուժերի և յեռանդի ավելի մեծ լարման և դառնա հետագա առաջընթացման մեկնակետ։

Վոչ վոք, ինչպես Լենինը, չեր կարող միացնել պայքարի կացութեան սառը, ծանրակշիռ և վողջախոհ հաշվառումը հեղափոխական խանդավառութեան և հերոսութեան հետ։ 1917 թ., յերբ բոլշևիկներին անխնա կերպով հալածում և հայհոյում եյին ամեն գույնի և տեսակի թշնամիները՝ սկսած սևհարյուրակայիններից մինչև մենշևիկները, յերբ հենց կուսակցութեան առանձին խմբերի մեջ տատանումներ կային՝ զենքի ուժով իշխանութեունը

խլելու պայքարի հարցում, ընկ. Լենինն անսասան կամքով և հեղափոխական խանդավառութեամբ պատրաստում է կուսակցութեանը զինված ապստամբութեան համար։ Ուրիշ կացութեան մեջ, յերբ դեռ չամրացված պրոլետարական պետութեան դեմ դուրս յեկավ մինչև ատամները զինված դերմանական իմպերիալիզմը, ընկ. Լենինն առաջադրում է «զիջել տարածութիւնը, որպեսզի ժամանակ շահել» լոզունգը։ Նա պաշտպանում է հեղափոխութեան ժամանակավոր նահանջի անհրաժեշտութիւնը, և նրա գործելակերպն ամբողջութեամբ ու լիովին արդարացավ դեպքերի զարգացման հետագա ընթացքով։

Լենինը յուրաքանչյուր կոմունիստին՝ անկուսակցականների հետ ճիշտ փոխհարաբերութեունները ուսուցանելու որինակ տվեց։ Վոչ վոք այնպես չեր մարմնում խվոստիզմը, բանվորական մասսաների յետամնաց տրամադրութեուններին հարմարվելը, ինչպես Լենինը։ Բայց միևնույն ժամանակ վոչ վոք չեր կարող այնպիսի զգայնութեամբ ըմբռնել մասսաների տրամադրութիւնը, ականջ դնել նրանց պահանջներին, կենտրոնացնել յուր մեջ կոլլեկտիվ միտքը և մասսաների փորձը, ինչպես Լենինը։ Վոչ վոք այնպես խոր կերպով չեր հավատում մասսաների ստեղծագործութեանը, բանվոր դասակարգի ուժերին, ինչպես Լենինը։ Սակայն և վոչ վոք չեր կարող այնպիսի պարզ կերպով ցույց տալ կուսակցութեան ղեկավարող դերը բանվորական շարժման մեջ, ինչպես դա անում եր Լենինը։

Լենինը միևնույն ժամանակ կուսակցութեան ամենաակարգապահ անդամն եր։ Կուսակցութեան և համաշխարհային պրոլետարիատի առաջնորդը, որին անսահմանորեն վստահում եյին, որի խոսքը լսում եյին տասնյակ միլիոններ, միշտ էլ կոլլեկտիվ աշխատանքի որինակ եր ցույց տալիս, միշտ էլ յենթարկվում եր կուսակցական բարձր որգանների ընդունած վորոշումներին։ Առանձին հարցերի վերաբերյալ յերբեմն Լենինը ճնում եր փոքրամասնութեան մեջ, սակայն նա միշտ էլ ճշգրիտ կերպով կատարում և անց եր կացնում ընդունված վորոշումները։

Լենինը արտակարգ կերպով զգայուն ընկեր եր։ Վերին աստիճանի ծանրաբեռնված լինելով պետական և կուսակցական աշխատանքով, նա միշտ էլ կարողանում եր ժամանակ գտնել՝ յուր կուսակցական ընկերների մասին հոգալու համար. բժշկական ոգնութեուն հիվանդ ընկերոջը, աշխատանքից հոգնածին հան-

գտանալու հնարավորությունն տալը և այլն — այս բոլորը զբաղեցնում էին Լենինին, նրա հայացքից չէին վրիպում։ Եվ այդ բոլորը նրա մոտ միացված էր մեծագույն համեստության հետ։

Ոտարյերկրյա բուրժուական դործիչները, որոնց վիճակվում էր տեսնել Լենինին և խոսել նրա հետ, սովորաբար զարմանք էին արտահայտում և նույնիսկ հիասթափվում էին Լենինի պարզությունից, հասարակ լինելուց։ Իրենց բուրժուական հասկացողությանը մատչելի չէր այն, որ հսկայական պրոլետարիատի առաջնորդը ևս այնպես հասարակ է, ինչպես ամեն մի պրոլետար։ Նրանց բուրժուական գիտակցությանը հասկանալի չէր, որ պրոլետարական կուսակցության առաջնորդը միայն այդպիսին կարող է լինել, որովհետև նա ներկայացնում և արտահայտում է շահերն ու հույսերն այն դասակարգի, որն ոգտագործում է իշխանությունը՝ վոչնչացնելու մարդու ամեն մի ճնշում մարդու վրա։

«Այն ամենը, ինչ որ պրոլետարիատի մեջ իսկապես մեծ և հերոսական է — անվախ միտք, յերկաթյա, անխորտակելի, համառ, ամեն ինչ հաղթահարող կամք, սոսկալի ատելություն, սոսկալի ատելություն դեպի սարսափությունը և ճնշումը, հեղափոխական խանդավառություն, որն ամբողջ լեռներ է շարժում, անսահման հավատ դեպի մասսաների ստեղծագործական ուժերը, վիթխարի կազմակերպչական հանճար, — այս բոլորը գտան իրենց վառահեղ մարմնացումը հանձինս Լենինի, որի անունն արևմուտքից արևելք, հարավից հյուսիս դարձել է նոր աշխարհի սիմվոլը»։

Կոմյերիտմիությունը բոլշեվիզմի հին գվարդիայի փորձն ընդունող է. — Կոմունիստական հասարակության կառուցումն ավարտելու համար — բանվորների միայն մի սերնդի յերկար և լարված ջանքերի թափումը դեռ բավական չէ։ Աստիճանաբար տեղի է ունենում սերունդների բնական փոխարինում։ Բոլշևիկյան հին գվարդիայի ջարքերը նոսրանում են։ Այդ գվարդիայի պայքարի փորձի վրա, կոմյերիտմիությունը պետք է պատրաստի կառուցողների նոր ջոկատներ։ Կոմյերիտմիությունը պետք է հիշի Լենինի այս խոսքերը. «Դուք պետք է լինեք կոմունիստական հասարակության առաջին կառուցողները միլիոնավոր կառուցողների մեջ, որպիսին պետք է լինի ամեն մի յերիտասարդ մարդ, ամեն մի յերիտասարդ աղջիկ»։ Հեղափոխության հետագա զարգացումը, սոցիալիստական շինարարության հետագա հաջողությունները, մեծ չափով կախում ունեն բանվորա-գյուղացիական յերիտասարդության կոմունիստական դաստիարակությունից։

Մեր կոմյերիտմիությունը յուր ամբողջ աշխատանքով և պայքարով աշխատում է պրոլետարական յերիտասարդությունը դաստիարակել բոլշևիզմի հին գվարդիայի տրադիցիաների վոգով։ Այդ մասին խոսելու յենք հաջորդ գրույցում։

ՀԱՄԱՄԻՈՒԹԵՆԱԿԱՆ ԼԵՆԻՆՅԱՆ ԿՈՄՅԵՐԻՏՄԻՈՒԹՅՈՒՆ

1. Համկոցեւր Հիմնական խնդիրները

Պրոլետարիատի հեղափոխական պայքարը և սոցիալիզմի կառուցումը կազմում են մի ամբողջ պատմական շրջան, որը մի շարք սերունդների կյանք և ընդգրկում։ Բանվոր դասակարգի ավանգարդը հանդիսացող կուսակցության առաջ խնդիրը է դրված՝ աճող սերունդներին դաստիարակել դասակարգային պայքարի ոգով և յերիտասարդությանը մասնակից դարձնել սոցիալիզմի կառուցման ակտիվ աշխատանքին ու այդպիսով նախապատրաստել բավարար չափով հմուտ և հուսալի փոխարինողներ։ Լենինը, հանդես գալով Կոմյերիտմիության III համագումարում, մատնանշեց, որ սոցիալիզմի կառուցումը և ազատասակարգային հասարակության համար մղվող պայքարը պետք է ավարտի պրոլետարիատի վոչ այն սերունդը, որը յուր ուսերի վրա յե կրել Հոկտեմբերյան հեղափոխության և քաղաքացիական կռվի ամբողջ ծանրությունը, այլ յերիտասարդությունը։

«Կոմունիստական հասարակություն ստեղծելու խնդիրը դրվում է յերիտասարդության առաջ, որովհետև պարզ է, որ կապիտալիստական հասարակության մեջ դաստիարակված աշխատավորների սերունդը, ամենալավ դեպքում, կարող է միայն լուծել շահագործման վրա կառուցված կապիտալիստական հին կարգերի վոչնչացման խնդիրը։ Նա ամենալավ դեպքում կկարողանա լուծել այնպիսի հասարակակարգի ստեղծման խնդիրն, որը կարողանար ոդնել պրոլետարիատին և աշխատավոր դասակարգերին՝ իշխանությունն իրենց ձեռքերում պահելու և ստեղծելու համար հիմք, որի վրա կառուցել կարող է միայն այն սերունդը, որը կկսի աշխատել արդեն նոր պայմաններում, այնպիսի կացության մեջ, յերբ մարդկանց միջև չեն լինելու շահագործական հարաբերություններ» (Լենին)։

Յերիտասարդությանը կարելի յե պատրաստել սոցիալիզմի կառուցման խնդիրների համար միայն այն դեպքում, յերբ կան յերիտասարդական կազմակերպություններ։ Յերիտասարդությունն ունի մի շարք տարիքային առանձնահատկություններ, որոնք պահանջում են առանձին մոտեցում, որոնք մերձեցնում ու համախմբում են յերիտասարդությանը և դրա հետ միասին նրա առաջ դնում են հասակավորների շահերից տարբեր շահեր։ Այդ առանձին շահերն են՝ 1) յերիտասարդության ուսման խնդիրը և 2) յերիտասարդության աշխատանքի խնդիրը։ Յերիտասարդության առաջ դրված գլխավոր խնդիրը ուսումն է։ Յերիտասարդության աշխատանքը պահանջում է հատուկ պաշտպանողություն, որովհետև յերիտասարդ սերունդը շարունակում է դեռ ֆիզիկապես աճել և ուսումնալ։ Կապիտալիզմի պայմաններում յերիտասարդության առանձին կազմակերպություններ ունենալու պահանջը արդյունք է նաև նրա, որ անչափահասների և պատանիների աշխատանքի եժանության և անպաշտպանության շնորհիվ, չափահաս բանվորները յերիտասարդության վրա նայում են վորպես մրցակցի, և վերջինիս շահերը շատ թույլ արձագանք են գտնում չափահաս բանվորների կազմակերպություններում, պրոֆմիություններում։ Բացի դրանից, կապիտալիզմի յերկրներում մի լիտերիզմի գլխավոր զոհը յերիտասարդությունն է հանդիսանում, նա յե կրում ռազմականության ամբողջ ծանրությունը։ Արտասահմանում պատանեկական կազմակերպությունների նշանակալի մասը ձևակերպվել և աճել է ռազմականության դեմ մղած պայքարի պրոցեսում, — ռազմականության, որը յուր ծանրությամբ ստիպում է յերիտասարդությանը բողոքի դիմել և կազմակերպվել հեղափոխական կազմակերպություններում։

Խորհրդային Միության պայմաններում ևս պատանեկական աշխատանքի և կրթական-դաստիարակչական խնդիրներն ունեն իրենց առանձնահատկությունները։ Խորհրդային յերկրում անչափահասների և յերիտասարդության աշխատանքն արդյունաբերության մեջ յենթակա յե բանվորների նոր կադրեր դաստիարակելու պատրաստման խնդիրներին։

Դրանում կոմյերիտմիությունը և խորհրդային պետությունը խիստ հետևում են Լենինի պատգամներին։ Լենինը հեղափոխությունից դեռ շատ առաջ գրում եր.

«Ապագա հասարակության իդեալը չի կարելի պատկերացնել՝ առանց միացնելու ուսումը յերիտասարդ սերնդի արտադրողական աշխատանքին։ Վո՛չ ուսումը և կրթությունը առանց արտադրողական աշխատանքի և վո՛չ էլ արտադրողական աշխատանքն առանց զուգահեռ ուսման ու կրթության — չեն կարող դրվել այն բարձրության վրա, որը պահանջում է տեխնիկայի և գիտության ժամանակակից մակարդակը»։

Կոմյերիտմիությունը պատրաստում է սոցիալիզմի կառուցողների նոր կադրեր և յերիտասարդությանը տալիս կոմունիստական դաստիարակություն՝ հենվելով յերիտասարդության արտադրողական աշխատանքի վրա ֆաբրիկաներում, գործարաններում և պետտնտեսության մեջ։

Սակայն յերիտասարդությունն իրենից չի ներկայացնում մի խմբակ, որն ունի ազատասակարգային շահեր։ Յերիտասարդությունը, ինչպես և չափահաս սերունդը, բաժանվում է դասակարգային խավերի, որոնց մեջ մենք գտնում ենք և՛ բուրժուազիա, և՛ պրոլետարներ, և՛ միջնակյալ խմբակներ։ Բուրժուական յերիտասարդությունը չի կարող շահագրգռված լինել պատանեկական աշխատանքի պաշպատնությամբ ֆաբրիկաներում և գործարաններում, վորովհետև պատանեկական բանվորական ուժի ուժեղացրած շահագործումը միայն ավելացնում է այն հարստությունը, վորը սպառում է ձրիակերների այդ խումբը։ Բանվոր դասակարգն ևս յուր ամբողջությամբ նույն շահագործումն է կրում, ինչը և բանվորական յերիտասարդությունը։ Կապիտալիզմի պայմաններում բանվորական յերիտասարդության շահերը զուգադիպվում են բանվոր դասակարգի շահերի հետ և հակադրվում են ամբողջ բուրժուազիայի շահերին, ներառյալ նաև բուրժուական յերիտասարդ սերնդի շահերը։ Պրոլետարական ընդհանուր պայքարից դուրս, բանվորական յերիտասարդությունը յուր շահերին բավարարություն տալ չի կարող։ Բանվորական յերիտասարդությունը, յեթե հանդես գա ամբողջ հեղափոխական շարժումից անջատ, վորպես բանվոր դասակարգի համեմատաբար չնչին մի մասն, վորն անընդունակ է վոխելու հասարակական հարաբերությունները, նա այդպիսով միայն բաժանելու և թուլացնելու է պրոլետարական հեղափոխության ուժերը։ Յերիտասարդությանը շահագործելուն վերջ տալ հնարավոր չէ, առանց վերացնելու այն ընդհանուր պայմանները, վո-

րոնց մեջ շահագործվում են չափահաս բանվորները։ Չի կարելի վոչնչացնել շահագործումը, չնորոշակելով կապիտալիստների դասակարգը։ Այսպիսով, կապիտալիստական ճնշումից ազատագրվելու համար յերիտասարդության մղած պայքարի ընթացքն ինքը միացնում է յերիտասարդության շարքերն ամբողջ պրոլետարիատի շարքերին, նրան դարձնում է մի մասը համապրոլետարական ֆրոնտի, վոր հակադրված է կապիտալիստների ֆրոնտին։

Բանվորական յերիտասարդության առանձին շահերը չեն հակասում ամբողջ բանվոր դասակարգի շահերին, վորովհետև նրանք ևս պայմանավորված և վորոշված են կապիտալիզմի շահագործական սիստեմով, կապիտալիստական իրավակարգին հատուկ դասակարգային ճնշումով։

Խորհրդային Միության պայմաններում ամբողջ պրոլետարիատի և բանվորական յերիտասարդության շահերի միատեսակությունն առանձին պարզությամբ հանդես է գալիս բանվորական պետության քաղաքականության մեջ, մի պետության, վորը կրճատում է անչափահասների բանվորական որը, արգելում է անչափահասների ոգտագործումը մի շարք հատկապես արտադրություններում, նպատակ է դնում իրականացնել յերիտասարդության ընդհանուր պարտադիր ուսում, ապահովում է արտադրության մեջ անչափահասների վորոշ տոկոս ընդունելը և այլն։ Բանվոր դասակարգը, ամբողջովին վերցրած, շահագրգռված է, վորպեսզի ապահովված լինի սովորած նոր ուժերի հոսանքը թե արդյունաբերության և թե սոցիալիստական շինարարության բոլոր ճյուղերի մեջ։ Իսկ դրա համար անհրաժեշտ է լուրջ ուշադրություն դարձնել յերիտասարդության վրա, վորովհետև այդպիսի նոր ուժերի միակ աղբյուրը և պահեստը նա է հանդիսանում։

Համամիութենական Լենինյան Կոմունիստական Յերիտասարդության Միությունը հանդիսանում է բանվորագյուղացիական յերիտասարդության կոմունիստական դաստիարակության խնդիրները հետապնդող յերիտասարդական մասսայական կազմակերպություն։ Այդ պատճառով էլ նա վայելում է ամբողջ պրոլետարիատի ու նրա կուսակցության ժանդակությունը և ոգնությունը։

Կոմյերիտմիությունը կուսակցության փոխարինողներ է պատրաստում. — Կոմյերիտմիությունը փոխարինողներ է պատրաստում կուսակցության և սոցիալիստական շինարարության բոլոր մասնակիցների համար։

Հեղափոխությունից հետո կոմյերիտմիությունը, մոտավոր հաշվով, յուր անդամներից կուսակցությանը հանձնել է ավելի քան 300 հազար յերիտասարդ ուժեր։ Վերջին տարիներին կուսակցության մեջ ընդունվածների 37%-ը կոմյերիտներ են։ Այսպիսով կուսակցությունը նոր ուժեր է քաղում գլխավորապես կոմյերիտմիությունից։ Վերջին յերկու տարվա ընթացքում նկատվում է, որ խորհուրդներում աշխատող կոմյերիտների թիվը աճում է։ Քաղխորհուրդներում կոմյերիտների թիվը հասնում է 6.000-ի, իսկ գյուղխորհուրդներում — 69 հազարի։ Բանվոր դասակարգի հզոր կազմակերպության (ինչպիսին են պորֆմիությունները մեր յերկրում) լրացման գծով նմանապես տեղի յե ունենում յերիտասարդ կադրերի աճումը. պրոֆմիությունների մեջ յերիտասարդ բանվոր ակտիվիստների թիվը հասնում է 128 հազարի։

Սոցիալիստական շինարարության կարևորագույն բնագավառներից մեկն էլ հանդիսանում է կոոպերացիան։ Կոոպերացիայում ևս մենք ունենք կոմյերիտների նշանակալի կադրեր, որոնք գործուն մասնակցություն են ցույց տալիս նրա աշխատանքներին. այդ մասին վկայում են հետևյալ թվերը.

Կոոպերացված է յեղել արված —

Սպառողական կոոպերատիվներում	քաղաքում	գյուղում
Յերիտասարդություն	490.000	344.900
Որից կոմյերիտ	195.000	160.000

Գյուղատնտեսական բոլոր տեսակի կոոպերատիվներում 70.000 ինքնուրույն կոմյերիտ-տնտեսություններ։

Կոլեկտիվ տնտեսություններում 163.000 յերիտասարդ, որից 20.728 կոմյերիտ։

Սպառողական կոոպերատիվի կոոպերատիվային ակտիվում կան 80.000 կոմյերիտներ։

Այս թվերը արդեն միանգամից պատասխանում են այն հարցին, թե ինչպես են պատրաստվում սոցիալիստական հասարակության կառուցողները փոխարինողները։ Գլխավոր խնդիրն այն է, որպեսզի կոմունիզմի կառուցման համար առաջ քաշվեն հազարավոր և հարյուր հազարավոր այնպիսի նոր ակտիվ մարտիկներ, որոնք իրենց որինակով ցույց տան, թե ինչպես կարելի յե կյանքը բարելավել, թե մեր հասարակությունը կոմունիստական ձևով վերակառուցելու ճանապարհով ինչպես պետք է առաջ ընթանալ։ «Յերիտասարդ աճող սերունդը կարող է սովորել կոմունիզմը միայն այն դեպքում, յեթե նա յուր ուսման, դաստիարակության և կրթության յուրաքանչյուր քայլը կապի պրոլետարիատի և աշխատավորների անընդհատ պայքարի հետ՝ ընդդեմ հին շահագործող հասարակության» (Լենին)։ Բազաքական իշխանությունը պրոլետարիատի կողմից խլելուց հետո դասակարգային պայքարն ընթանում է ուրիշ ձևերով — սոցիալիստական արդյունաբերության և կոոպերացիայի պայքարը՝ ընդդեմ մասնավոր կապիտալի, կուլակի դեմ մղած պայքարը՝ գյուղացիության վրա աղդեցություն ունենալու համար, բյուրոկրատիզմի դեմ մղած պայքարը՝ աշխատավորական ամենալայն մասսաներին կեղկավարության և հսկողության գործի մեջ գրավելու համար, տնտեսության կապիտալիստական յելեմենտները տնտեսական մրցման մեթոդներով սահմանափակելու և դուրս մղելու համար։

Կոմյերիտմիությունը կարող է դաստիարակել յերիտասարդ սերունդը — վորն անհրաժեշտ է բանվոր դասակարգի հին սերնդին փոխարինելու համար — միայն այն դեպքում, յեթե յերիտասարդության մասսաները սոցիալիստական շինարարության մեջ առնվեն։

«Յերիտասարդության միության անդամ լինել նշանակում է՝ իր աշխատանքը, իր ուժերը ընդհանուր գործին նվիրել։ Ահա դրանում է կայանում կոմունիստական դաստիարակությունը։ Միայն այդպիսի աշխատանքով յերիտասարդ տղան կամ աղջիկը իսկական կոմունիստ կդառնան։ Կոմունիստներ կդառնան միայն այն դեպքում, յեթե նրանք այդ աշխատանքով կարող կլինեն գործնական հաջողություններ ձեռք բերել։ Կոմունիստական յերիտասարդության միությունը պետք է այնպիսի մի հարվածային խումբ լինի, վորն ամեն մի աշխատանքում իր ոգնությունը հասցնի, յերևան բերի իր նախաձեռնությունը։ Միությունը պետք

և լինի այնպիսին, որ ամեն մի բանվոր տեսնի, որ նրա մեջ մտել են մարդիկ, որոնց ուսմունքը իրականալի չէ, իրեն հասկանալի, որոնց ուսմունքին նա, գուցե միանգամից չհավատա, բայց որոնց կենդանի աշխատանքից, գործնեությունից տեսնի, որ դրանք իսկապես այն մարդիկն են, որոնք նրան ճիշտ ուղի կեն ցույց տալիս» (Լենին)։

Ճիշտ և հաջող աշխատանք սոցիալիստական շինարարության ասպարիզում հնարավոր է միայն այն կուսակցության ղեկավարությամբ, որը պրոլետարական դիկտատուրայի առաջնորդող ուժի դեր է խաղում։ Կոմկերիմմիությունը, աշխատելով սոցիալիստական շինարարության բոլոր ճյուղերում, հանդիսանում է կոմունիստական կուսակցության ոգնականը։ Պատրաստելով հաստատակամ, հեղափոխությանը նվիրված աշխատողներ, կոմկերիմմիությունը հենց դրանով արդեն հանդիսանում է կուսակցության պահեստը (ռեզերվը), որովհետև կուսակցությունը կարիք ունի այնպիսի լրացումների, որոնք բաղկացած լինեն հատկապես հաստատակամ, տոկուն և նվիրված հեղափոխականներից։ Մինչև 21 տարեկան հասակ ունեցող յերիտասարդները ընդունվում են կուսակցության մեջ բացառապես կոմկերիմմիության միջոցով, որը տանում է նախապատրաստական և դաստիարակչական աշխատանք։

Կոմյերիմմիությունը պրոլետարական կազմակերպություն է.— Սակայն կոմկերիմմիությունն ընդգրկում է վրչ միայն բանվորական յերիտասարդությանը, որը կազմում է պրոլետարիատի մի մասը։ Մանր ապրանքատարադրողների մասսաների վերադաստիարակման, վերափոխման գործում առանձնապես նշանակալի դեր է խաղում յերիտասարդության դաստիարակությունը։

Մեր յերկրում պրոլետարիատի և գյուղացիության միջև գոյություն ունի այնպիսի միություն, ուր ղեկավարությունը պատկանում է պրոլետարիատին։ Նույն դրությունն է տիրում նաև կոմկերիմմիության մեջ։ Կոմյերիմմիությունն ընդգրկում է գյուղացիական յերիտասարդության այն մասսաները, պայքարում է՝ նրանց վրա ազդեցություն ունենալու համար, պայքարում է՝ կուսակցության յերիտասարդությանը գյուղում ամրապնդելու և մեկուսացնելու համար. նա աշխատում է մի քանի

յերիտասարդության, յուր ղեկավարության տակ առնելով, քաշել հասարակական աշխատանքի, իսկ այդ յերիտասարդության ամենալավ և ստուգված մասն ընդունել միության մեջ, ամուր կերպով հենվելով միայն աղքատ գյուղացիության վրա։ Միության մեջ գտնվող գյուղացիական յերիտասարդությունը կազմում է նրա անդամների ընդհանուր թվի մոտ կեսը։ Մյուս կեսը կազմում են բանվորները, պրոլետարները։ Ծառայողները և սովորողները շատ քիչ տոկոս են կազմում։ Հիմնական սոցիալական խմբերը կոմկերիմմիության մեջ բանվորները և գյուղացիներն են։ Սակայն կոմկերիմմիությունը բանվորա-գյուղացիական այդ կազմով հանդերձ հանդիսանում է պրոլետարական շարժման մի մասը։ Կոմկերիմմիությունը յուր առաջ դնում է դասակարգային վորոշ նպատակներ՝ մասնակցել պատմական հասարակության կառուցմանը, մասնակցել գյուղացիական տնտեսության զարգացումը սոցիալիստական ճանապարհով տանելու պայքարին, մասնակցել ԽՍՀՄ ներսում գտնվող կապիտալիստական տարրերը հաղթահարելուն, մասնակցել միջազգային սոցիալիստական հեղափոխությունը ծավալելուն։ Եվ հենց այդ նպատակի համար էլ նա պատրաստում է մարտիկներ և կառուցողներ կադրեր։ Դրանք նպատակները են, որ առաջադրել և պրոլետարիատը, և որոնց կարող է հասնել միայն այդ դասակարգը՝ կապիտալիստական զարգացման պայմաններում։ Կոմկերիմմիությունը, պայքարելով հանուն այդ նպատակների, հենց դրանով էլ պահպանում և պրոլետարական իդեոլոգիան։ Յուր կազմով հանդիսանալով բանվորա-գյուղացիական, նա յուր նպատակներով և խնդիրներով, յուր դասակարգային էությամբ մնում է պրոլետարական, վորովհետև նրանում, նրա ղեկավարության մեջ պրոլետարական գծի անցկացումը ապահովված է։

Պրոլետարական ուժեղ գծի անցկացումը Միության քաղաքականության և աշխատանքի մեջ, կախում ունի նրանից, թե վորքան ամրակուռ, ուժեղ և պատրաստված է հանդիսանում նրա պրոլետարական մասը։ Պարտադիր չէ, վորպեսզի բանվորական յերիտասարդությունը ունենա թվական ճնշող դերակշռություն։ Սակայն վերին աստիճանի անհրաժեշտ է, վորպեսզի Միության

մեջ գտնվող բանվորական յերիտասարդությունը բավական չափով կազմակերպված լինի և այդպիսով հնարավորություն ունենա ղեկավարել միութենական աշխատանքները։

Միությունն առաջադրել է՝ բանվորական յերիտասարդությանը հարյուր տոկոսով կազմակերպության մեջ առնելու լոզունգը։ Կոմյերիտմիությունը, իհարկե, ձգտում է յուր աղեցությամբ լիովին ընդգրկել ամբողջ պրոլետարական յերիտասարդությունը, վորպեսզի ամբողջ բանվորական յերիտասարդությունը, ստանալով հասարակական սիստեմատիկ կրթություն, ակտիվ մասնակցելով սոցիալիստական շինարարությանը, պատրաստվի հին սերնդին փոխարինելու համար։ Չի կարելի պատկերացնել այնպիսի դրություն, վոր յերիտասարդության դաստիարակչական կազմակերպությունը կամավոր կերպով հրաժարվեր՝ ամբողջապես ընդգրկելու յերիտասարդության այն տարրերը, վորոնք արդեն իրենց դասակարգային դրության հետևանքով մասնակից են դառնում սոցիալիզմի համար մղվող պայքարին։ Բանվորական յերիտասարդությանը հարյուր տոկոսով ընդգրկելու լոզունգը տակավին իրականացված չե։ Կոմյերիտմիությունը մինչև 1927 թ. հունվարի 1-ը կարողացել է ընդգրկել խոշոր արդյունաբերության մեջ աշխատող յերիտասարդության միայն 44,2%-ը։ Համեմատած 1926 թ. հունվարի 1-ին ունեցած տոկոսի հետ՝ դա ավելի պակաս տոկոս է կազմում. այն ժամանակ ընդգրկված եր 45,7%-ը։ Իջեցումը հետևանք է այն բանի, վոր արդյունաբերության անընդհատ աճման շնորհիվ, յերիտասարդության խոշոր քանակ է թափվում նրա մեջ, այն էլ գլխավորապես գյուղից։ Բանվորական յերիտասարդությանը կոմյերիտմիության մեջ գրավելու հարցը շատ սուր է դրված։ Սակայն բանվորական այն յերիտասարդությունը, վորն արդեն ներգրավված է, կարող է և պետք է ղեկավարի միությանը վոչ միայն քաղաքում, այլև գյուղում՝ կոմյերիտմիութենական կազմակերպությունների աշխատանքը ուղղելով հեղափոխական հունով, դասակարգային պայքարի հունով։

Պրոլետարական ղեկավարության դերը գյուղում առանձնապես մեծ է դառնում դասակարգային պայքարի սրման միջոցին։ Կուլակությունն ակտիվ պայքար է մղում՝

գյուղի յերիտասարդությանը յուր կողմը գրավելու համար։ Որինակի համար, ազանդավորական յերիտասարդության բուսնող կազմակերպությունները հանդիսանում են կուլաքական վորձերից մեկը՝ պատանեկական շարժումն իրենց ձեռքն առնելու համար։ Գյուղական յերիտասարդության այն լայն մասսաները, վոր վերջին տարիներս լցվել են կոմյերիտմիության շարքերը, պետք է վերադաստիարակել։ Գյուղացիական միլիոնավոր տնտեսությունների սոցիալիստական վերակառուցման և գյուղական կոմյերիտների կոմունիստական դաստիարակության խնդիրները շատ մեծ ու բարդ են, և այդ պատճառով էլ՝ միայն գյուղական բջիջներն անդոր են իրենց ուժերով լուծել այդ հարցերը։ Ոգնության պետք է հասնեն կոմյերիտմիության պրոլետարական կազմակերպությունները։

Պրոլետարական ղեկավարության ամրացման գործում — առանձին նշանակություն և ստանում կոլեկտիվությունը գյուղի վրա։ Աշխատանքի այդ ձևը հնարավորություն է տալիս իրականացնել խոշոր պրոլետարական կոլեկտիվների դաշինքը չքավոր և միջակ գյուղացիության հետ։ Այդ կոլեկտիվները գյուղ են տանում իրենց վորձը, կազմակերպության ունակությունները, հասկացողությունն ու նախաձեռնությունը, կոլեկտիվ աշխատանքի գաղափարը։ Սակայն պրոլետարական ղեկավարությունը չպետք է բղխի միայն քաղաքի կազմակերպություններից։ Գյուղում կան պրոլետարական (բատրակները, գյուղատնտ. բանվորները) և կիսապրոլետարական չքավորները, տարրեր, վորոնք կարող են ծառայել վորպես պրոլետարական ղեկավարության հաղորդիչներ։ Ինչպես ֆաբրիկ-գործարանային բանվորական յերիտասարդության, այնպես և կոմյերիտմիության կազմակերպությունների առաջ խնդիր է դրված՝ հարյուր տոկոսով միության մեջ առնել բատրակներին և գյուղատնտ. բանվորներին, լայն կերպով ընդգրկելով չքավորությունը։ Հենց այդ ներգրավման հաշվին էլ պետք է ուժեղանա պրոլետարական կորիզը հենց գյուղական կազմակերպությունների մեջ։ Դրա հետ միասին, կոմյերիտմիության կազմակերպությունների առաջ խնդիր է դրված՝ ուշադիր կերպով ընտրել միջակների միջից լավագույններին, վորոնց ներգրավումը պետք է տեղի ունենա և հետագայում։ Կոմյերիտմիության ութերորդ համագումարը սահմանել է «լավագույն միջակ» հասկացողության ճշգրիտ վորոշումը։

«Հավաքույն միջակ» խոսքի տակ միությունը հասկացել է և հասկանում է միջակ յերիտասարդության այն մասը, վորի տընտեսությունը չքավորի տնտեսության հանդեպ թեև առավելություն ունի, բայց և այնպես, ըստ յուր տիպի — սակավազոր է. միջակ յերիտասարդության այն մասը, վորը յուր հասարակական աշխատանքով ապացուցել է կուսակցության և միության շահերին նվիրված լինելը, վորն ակտիվորեն ոգնում է կոլլեկտիվացման գործին, աշխատում է բատրակների և չքավորների մեջ, պայքար է մղում կուլակի դեմ և հասկանում է, վոր կուսակցության հեռնարանը գյուղում, իրեն գյուղացիության ներսում ղեկավարող կորիզը — չքավորները և բատրակներն են»:

Պրոլետարական ղեկավարությունը բնականաբար պահանջում է, վոր բանվոր-կոմյերիանները միության ղեկավարող որգանների կազմի մեջ դերակշռող լինեն: Կոմյերիանների մասսաների մեջ կազմակերպչական և դաստիարակչական աշխատանք տանող կոմյերիտական ակտիվի հիմքը պետք է լինեն յերիտասարդ բանվորները և բատրակները:

Վոչ պրոլետարական ելեմենտներն ամեն կերպ աշխատում են մտնել միութենական կազմակերպությունների մեջ: Կոմյերիտմիության պրոլետարական կորիզի պարզ և վորոշ կուրսը պահանջում է, վորպեսզի այդ ելեմենտների մուտքը կազմակերպության մեջ արգելվի: Սակայն միևնույն ժամանակ կոմյերիտմիությունը չի կարող հրաժարվել յուր ազդեցության տակն առնելու սովորող և ծառայող յերիտասարդներին, վորոնցից շատերը բանվորական և գյուղացիական ծագում ունեն, վորոնցից շատերն անկեղծորեն կողմնակից են սոցիալիստական շինարարությանը: Այստեղ, չձգտելով յերիտասարդությանը լայն չափով ընդգրկելու, կոմյերիտմիությունն ձգտում է, վորպեսզի գոյություն ունեցող բջիջներն աշխատեն վորքան հնարավոր է յեռանդով և ունենան պարզ ու վորոշ գիծ, վորպեսզի նրանք անկուսակցական յերիտասարդության հետ ունենան ամենասերտ կապ և ղեկավարեն նրան: Ծառայող, ինչպես նաև սովորող յերիտասարդների նկատմամբ, միության մեջ մտնելու առանձին պայմաններ են դրված: Նրանցից, ով ուզում է մտնել միության մեջ, պետք է ներկայացնի յերաշխավորություններ, վորոշ ժամանակ լինի թեկնածու և այլն: Այս բոլորն արվում է նրա համար, վորպեսզի կազմակերպությունը հնարա-

վորություն ունենա ստուգել միության մեջ մտնող ընկերոջ անկեղծությունը և ոգտակարությունը:

Կոմյերիտմիության առաջ դրված է նաև՝ անկուսակցական բանվորական յերիտասարդությանը ղեկավարելու խնդիրը: Միությունը պրոֆմիությունների և խորհրդային մարմինների հետ միասին խոշոր աշխատանք է տանում, վորպեսզի բավարարի յերիտասարդության պահանջները՝ ուսուցման (ֆաբզավուչներ, ընդհանուր կրթական դասընթացքներ, տեխնիկումներ, ակումբային աշխատանք և այլն) և աշխատանքի պաշտպանության բնագավառներում: Դրա հետ միաժամանակ, միությունը կազմակերպում է բանվորական յերիտասարդությանը, վորպեսզի նա ինքը կարողանա ակտիվ և ինքնուրույն կերպով ոգնել սոցիալիստական շինարարության գործին («բանվոր-գյուղացիական տեսչության կամավորներդ, արտադրական հանձնաժողովներ և այլն):

Կոմյերիտմիության դաստիարակչական աշխատանքը տրածվում է վոչ միայն անչափահասների և պատանիների մասսաների վրա, այլև ընդգրկում է աշխատավորների միլիոնավոր յերեխաներին: Պատերազմը և հեղափոխությունը բանվորների և գյուղացիների յերեխաներին քաշեցին հասարակական կյանքի մեջ: Հասարակական կյանքի և բանվորական կենցաղի հարցերը շատ վաղ են բարձրանում պրոլետարական յերեխայի առաջ: Ձեղնելով պրոլետարական յերեխաների պահանջներից, կոմյերիտմիությունը կազմակերպել և ծավալել է յերեխաների կոմունիստական լայն շարժում, ստեղծելով լենինյան-պիոներների կազմակերպություն:

Պիոներական կազմակերպությունը յուր առաջ խնդիր է դնում աշխատավորության յերեխաների լայն մասսաներին և առաջին հերթին բանվորների յերեխաներին տալ պրոլետարական դաստիարակություն: Կոմյերիտմիության նման, պիոներների դաստիարակչական աշխատանքը ևս կառուցված է այնպես, վորպեսզի յուրաքանչյուր պիոներ յուր ուժերը ներածին չափ գործնականորեն ոգնի կուսակցությանը և կոմյերիտմիությանը:

Պիոներական կոլլեկտիվների աշխատանքները գլխավորապես տարվում են պիոներների ինքնագործնեյության և ինքնավարության սկզբունքով: Կոլլեկտիվների ղեկավարները, վոր յուր միջից նշանակում է կոմյերիտմիությունը, միայն ուղղություն են տալիս

այդ ինքնագործնեյությանը, ոգնելով պիոներներին, վոր իրենք լուծեն իրենց առաջ դրված խնդիրները։

Պիոներական կազմակերպությունը նոր փոխարինողներ է պատրաստում կոմյերիտմիության համար։ Արդեն ահագին քանակությամբ լավ պիոներներ անցել են կոմյերիտմիության մեջ և ակտիվ կերպով աշխատում են նրա շարքերում։

Այսպիսով, կոմյերիտմիությունը հանդիսանալով դաստիարակչական կազմակերպություն, կոմունիստական իդեոլոգիայի վոգով, դաստիարակում է յերիտասարդությանը ինչպես անմիջականորեն յուր կազմակերպությունների շրջանակներում, այնպես էլ նրանցից դուրս։

2. ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ՑԵՎ ԿՈՄՑԵՐԻՏՄԻՈՒԹՅՈՒՆԸ

Կուսակցությունը ղեկավարում է կոմյերիտմիությանը. — Կոմյերիտմիությունը յուր առաջ չի դնում այնպիսի նպատակներ և խնդիրներ, վորոնք հակասեյին ամբողջ պրոլետարիատի շահերին։ Կոմյերիտմիությունն իրականացնում է ամբողջ պրոլետարիատի դասակարգային քաղաքականությունը այն չափով, ինչ չափով այդ հնարավոր է կատարել յերիտասարդության մեջ աշխատելու առանձնահատուկ պայմաններում։ Հետևապես, կոմյերիտմիությունը պետք է յեղթարկվի կոմունիստական կուսակցության ղեկավարությանը, վորովհետև պրոլետարական կազմակերպությունների ամբողջ սիստեմի մեջ հիմնական ղեկավարող կենտրոնը հանդիսանում է կուսակցությունը։ Այդ կազմակերպությունների թվին են պատկանում և՛ պրոֆմիությունները, և՛ խորհուրդները, և՛ կոոպերացիան, և՛ կինբաժինների ժողովները, և այլն։ Կոմունիստական կուսակցության ղեկավարությունն իրականացվում է այն կոմունիստների միջոցով, վորոնք աշխատում են կոմյերիտմիության մեջ և գտնվում են կոմյերիտմիության շարքերում։

Ինչ է նշանակում այդ։

Կուսակցական մարմինները, վոր կյանք են անցկացնում այս կամ այն վորոշումը, չեն հրամայում կոմյերիտական մասսային։ Հենց կոմյերիտական կազմակերպությունների մեջ կան այնպիսի կոմյերիտներ, վորոնք միաժամանակ կուսակցության

կազմի մեջ են։ Այդ կոմյերիտ-կուսակցականները կազմում են այսպես կոչված կուսակցական կորիզը։ Կուսակցական կորիզը, յուր մեջն առնելով այն կոմյերիտներին, վոր կոմյերիտմիությունն արդեն տվել է կուսակցությանը, միացնում է միության ավելի կայուն, ակտիվ, պատրաստված և խոշոր ազդեցությամբ ոգտվող աշխատողներին։ Կուսակցության վորոշումները պարտադիր են կուսակցականների համար, վորոնք և համոզելու, միութենական կազմակերպության մեջ հարցն աղատորեն քննելու միջոցով, կուսակցության վորոշումներն անց են կացնում կյանքում։ Այսպիսով կուսակցության ազդեցության գլխավոր հաղորդիչը միության շարքերում հանդիսանում է կուսակցական կորիզը։ Բայց կուսակցական կորիզը չպետք է ճնշի միության ինքնագործնեյությունը և զբաղվի մանր խնամակալությամբ։ Նա պետք է քաղաքական ղեկավարություն ցույց տա կոմյերիտմիությանը։

«Հաճախ է պատահում, վոր հին սերնդի ներկայացուցիչները չգիտեն ինչպես հարկն է մոտենալ յերիտասարդությանը, վորն անհրաժեշտորեն ստիպված է մոտենալ սոցիալիզմին այլ կերպ, վոչ այն ճանապարհով, վոչ այն ձևով, վոչ այն կացության մեջ, ինչպես յուր հայրերը։ Այդ պատճառով էլ ի միջի այլոց մենք անպայմանորեն պետք է պաշտպանենք յերիտասարդության միության [illegible] վոչ միայն այն պատճառով, վոր այդ ինքնուրույնությունից վախենում են ոպպորտունիստները, այլ և ըստ էության։ Վորովհետև առանց լիակատար ինքնուրույնության յերիտասարդությունը վոչ կարողանալու յե իրենից լավ սոցիալիստներ մշակել և վոչ էլ պատրաստվել սոցիալիզմն առաջ տանելու համար» (Լենին)։

Կարող է հարց առաջ գալ, արդյոք հակասություն չկա նրանում, վոր մի կողմից՝ ղեկավարողը պետք է լինի բանվորական կորիզը, իսկ մյուս կողմից՝ կուսակցության ազդեցության տարածողը հանդիսանում է կուսակցական կորիզը։ Այստեղ հակասությունը միայն թվացող է։ Բանվորական կորիզի ամենալավ մասը մտնում է կուսակցական կորիզի մեջ։ Գլխավոր դեր խաղացող տեղերը Միության մեջ բռնում են բանվոր-կուսակցականները։ Համկ(բ)Մ կենտկոմի 120 անդամից և թեկնածուներից 89-ը բանվորներ են (նրանցից 12-ը դաղգահի բանվորներ) և 6-ը բատ-

բակները, — դրանք բոլորն էլ կուսակցականներ են։ Հակադրել պրոլետարական դեկավարությունը կուսակցական դեկավարությանը — չի կարելի թեկուզ հենց նրա համար, որ կուսակցությունն իրենից ներկայացնում է դասակարգի ավանգարդը։ Նրա քաղաքականությունը հանդիսանում է բանվոր դասակարգի շահերի ամենաճիշտ և ամենալրիվ արտահայտությունը։ Կոմունիստական կուսակցության դեկավարությունը — նշանակում է կոմյերիտմիության գործնեության ուղղություն տալ համաձայն ամբողջ բանվոր դասակարգի շահերի, այսինքն նշանակում է պրոլետարական դեկավարություն։

Կուսակցության և կոմյերիտմիության փոխադարձ հարաբերությունները խոշոր նշանակություն են ստանում հատկապես նրա համար, որ գոյություն ունի մանր-բուրժուական ողակություն, որը ճնշում է պրոլետարիատի և կուսակցության վրա, առաջ բերելով ավելի պակաս կայուն շերտերի մեջ տատանումներ և յերերումներ։ Կոմյերիտմիությունը յերիտասարդական մի այնպիսի կազմակերպություն է, որն առանձին ուժով և կրում յուր վրա այդ բոլոր մանր-բուրժուական ազդեցությունները, որովհետև նա տակավին գտնվում է ձևակերպման պրոցեսում, որովհետև բանվորական յերիտասարդությունը չունի և չի յել կարող ունենալ կապիտալիզմի դեմ մղած պայքարում ձեռք բերած այն դասակարգային կուվածությունը և այն փորձը, որ ունեն բանվորների սերունդները։

Այժմ բավականաչափ փոխվել է հարաբերությունը բանվոր դասակարգի հին և յերիտասարդ շերտերի միջև՝ կուսակցության մեջ, կոմյերիտմիության մեջ և հենց բանվոր դասակարգի մեջ, ըստ որում կոմյերիտմիությունը մյուս բոլոր կազմակերպություններից ավելի շատ գրավական է տալիս, որ նա փոխարինելու չի հին սերնդին։

Մենք այնպիսի շրջան ունեյինք, յերբ կոմյերիտական կազմակերպության անդամները տակավին դիտեյին գորոդովոյին, ֆաբրիկանտին, հին աֆիցերին։ Այդ շերտը վաղուց է գնացել կոմյերիտմիությունից։ Հետո կար այնպիսի շրջան, յերբ խոշոր մասն այն շերտն եր, որն արդեն չդիտեր գորոդովոյին, սակայն դրա փոխարեն դիտեր քաղաքացիական կուվը, և կոմյերիտական կազմակերպության խոշոր կադրերը քաղաքացիական կուվի յեռացող կաթսայում ստացան ռազմական փառահեղ կուվածություն և

փորձ։ Սակայն այժմ մենք թևակոխել ենք մեր զարգացման յերրորդ շրջանը, յերբ կոմյերիտների այդ շերտը ևս արդեն անցել է կոմյերիտական կազմակերպության շրջանակներից, հեռացել է կոմյերիտմիությունից։ Ուստի և կոմյերիտմիության ներսում մենք ստանում ենք այնպիսի կազմ, որը չի տեսել վոչ միայն գորոդովոյին, այլ և չդիտե քաղաքացիական կուվը։

Իրերի այսպիսի դրության դեպքում, յերբ յերիտասարդությունը չի տեսել հին ռեժիմը, չի տեսել քաղաքացիական կուվը, բայց այժմ արդեն մասնակցում է սոցիալիզմի շինարարությանը և տեսնում մեր կարգերի պարզ յերևացող ներհակություննները, այնպիսի ներհակություններ, որոնք դեռ շուտ չեն վերացվելու, — հասկանալի յե, որ յերիտասարդության այդ նոր կազմն ավելի զգայուն կերպով և վերաբերվում դեպի մեր կարգերի ներհակությունները և ավելի քիչ է հասկանում այն ամենը, ինչ ընդհանուր առմամբ կատարվում է մեր շինարարական աշխատանքի անագին մասշտաբով։

Կուսակցության յեվ կոմյերիտմիության իրավահավասարության թեորիան. — Բանվոր դասակարգի պայքարի ամբողջ փորձը, ամբողջ թեորետիկ գիտությունը յուր մեջ մարմնացնող կուսակցության և կոմյերիտմիության միջև անհրաժեշտ և ամենասերտ կապ նրա համար, որպեսզի կոմյերիտները ճիշտ կերպով կարողանան ըմբռնել պրոլետարական դիկտատուրայի յերկրում տեղի ունեցող բոլոր պրոցեսները։ Հենց կուսակցության շարքերում մենք ունեցել ենք թեքումներ այնպիսի դեպքեր (տրոցկիզմ), յերբ մանր-բուրժուական տարերքի ճնշման տակ կուսակցության առանձին տարրերը խուճապի յեն մատնվել, դադարել են հավատալ սոցիալիզմի հաղթական շինարարությանը մեր յերկրում և, ի վերջո, կանգնել են պրոլետարիատի դիկտատուրայի դեմ պայքարելու ճանապարհի վրա։ Այդ թեքումները վորոշ արձագանք գտան և կոմյերիտմիության մեջ, և կոմյերիտական մի շարք ակտիվիստներ մյուս ոպպոզիցիոներների հետ միասին ֆրակցիոն աշխատանք եյին տանում կուսակցության դեմ։ Մանր-բուրժուական ճնշումը յուր արտահայտությունը հաճախ գտնում է նրանում, որ փորձեր են արվում կոմյերիտմիությունը հակադրել կուսակցության, ընդհարել այդ յերկու կազմակերպությունները։ Այդ հակադրման հիմքում դրվում է կուսակցու-

թյան և կոմկերիմիության իրավահավասարության թեորիան։ Ոպպոզիցիան թույլատրելի և հնարավոր է համարում, որ պրոլետարական դիկտատուրայի կերկրում գոյություն ունենային կերկու առանձին կուսակցություններ։ Ոպպոզիցիան, ստեղծելով անկեղծ ապստամբ, գրականություն և կասսաներ, վստահորեն կերկրորդ կուսակցության կազմակերպչական հիմքն էր դնում։ Միայն կերկու առանձին կուսակցությունների թեորիայի տեսակետից հասկանալի կլիներ կոմկերիմիության և կուսակցության իրավահավասարության թեորիան։ Բանվորական շարժման մեջ կարող են արդյոք լինել կերկու առանձին այնպիսի կենտրոններ, որոնք տանեն միատեսակ դասակարգային քաղաքականություն և այնուամենայնիվ գոյություն ունենան առանձին-առանձին։ Այդպիսի դրությունը նշանակելու կեր ուժերի ջլատում, մշտական հակասություններ՝ ղեկավարության մեջ, ու կործանելու կեր բանվոր դասակարգին։ Յերկու առանձին կենտրոններ կարող կեին գոյություն ունենալ միայն դասակարգային տարբեր կյություն ունենալու դեպքում, միմյանց դեմ պայքարելու դեպքում, միմյանց հետ մրցելու դեպքում։ Նման պայմաններում այդ կենտրոններից մեկն ու մեկը անպայմանորեն դառնալու կեր այնպիսի մի կենտրոն, որը յուր շուրջն եր հավաքելու պրոլետարական դիկտատուրային թշնամի բոլոր ուժերը։ Հենց այդպիսի դրության մեջ կլ ընկան տրոցկիստները։ Կարող է արդյոք կոմկերիմիությունն իրավահավասար լինել կուսակցության հետ։ Միատեսակ են արդյոք կուսակցության և կոմկերիմիության խնդիրները։ Կուսակցությունը ղեկավարում է պրոլետարիատի դիկտատուրան և սոցիալիզմի շինարարությունը, որպես պրոլետարիատի այնպիսի շտաբ, որը դուրս է կեկել հեղափոխական բաղխումների կրակի միջից։ Կոմկերիմիությունը հանդիսանում է դաստիարակչական այնպիսի մի կազմակերպություն, որն ոգնում է սոցիալիստական շինարարության գործին, սակայն չի ղեկավարում այդ։ Կոմկերիմիությունը կուսակցությանը իրավահավասար կարող եր դառնալ միայն այն ժամանակ, կերբ նա յուր վրա վերցներ ղեկավարող դեր, այսինքն կերբ նա դառնար մի ուրիշ կուսակցություն։ Իսկ ուրիշ կուսակցություն դառնալ նա կարող եր միայն այն դեպքում, կեթե կոմկերիմիությունը կուսակցության քաղաքական գծից տարբեր գիծ ունենար։ Կուսակցության և կոմ-

կերիմիության իրավահավասարության այդպիսի թեորիան հասցնում է նրան, որ կոմկերիմիությունը հակադրվում է կուսակցությանը և ժխտվում է կոմունիստական կուսակցության հեղափոխական դերը։

Զեզոռուլյան թեորիան. — Սակայն կուսակցության գիծը և ղեկավարությունը չի կարելի մեքենայաբար ընդունել։ Չի կարելի յուրացնել քաղաքական ճիշտ գիծը՝ առանց այդ քննելու և բազմակողմանի ուսումնասիրելու։ Կոմկերիմիությունը պետք է մասնակցի կուսակցության առաջ կանգնած հարցերի քննությանը։ Պետք է հայտնաբերել կոմկերիտական մասսաների կարծիքը բոլոր հիմնական տարրերին վերաբերող տարաձայնությունների մասին, կերբ այդ տարաձայնությունները ծագում են։ Յերբ կուսակցությունը պայքարում եր տրոցկիզմի դեմ, կոմկերիմիության աշխատողների մի մասն առաջադրեց չէզոքության թեորիան, կուսակցական վեճերի հանդեպ սպասողական վերաբերմունք ունենալու թեորիան։ Առաջին հայացքից այդ թեորիան կարող է ճիշտ թվալ։ Յեթե պրոլետարիատի դիկտատուրայի սիստեմում ղեկավարող ուժը հանդիսանում է կուսակցությունը, յեթե նրան է պատկանում քաղաքականության հիմնական ուղղությունը վորոշելու իրավունքը, ապա այլ ևս ինչ կարիք կա, որ կոմկերիտականները խառնվեն ներկուսակցական վեճերին։ Կուսակցությունն ինքը բոլորը կվճռի, բոլորը կպարզի, և դրանից հետո կոմկերիտներին կմնա միայն այն, որ նրանք լավ ուսումնասիրեն և յուրացնեն կուսակցության վորոշումները։ Հարցի այսպիսի դրումով, իսկապես վերացվում է կոմունիստական, բոլշևիկյան դաստիարակության կարևորագույն պայմանը, այն է՝ մասնակցությունը պրոլետարական իդեոլոգիայի հաղթանակի համար մղվող պայքարին։ Կոմկերիտականները պետք է մասնակցեն վիճելի հարցերի քննությանը նրա համար, որպեսզի ոգնեն կուսակցությանը՝ լենինյան ճիշտ հայացքները պաշտպանելու գործում, պետք է սովորեն պայքարել ոպպորտունիզմի դեմ և այդ պայքարում ձևակերպեն իրենց հայացքները։ Դիսկուսիաների մեջ կոմկերիմիության ունեցած մասնակցության փորձը ցույց տվեց, որ կոմկերիտականները ոպպոզիցիայի դեմ պայքարելու գործում ճնշող մեծամասնությամբ պաշտպանում են կուսակցությանը։ Սակայն կոմկերիմիության մասնակցությունը դիսկուսիաներին չի նշանակում, որ պրոլետարական քաղաքա-

կանության հարցերում կոմկերիմիությունը կարող է ճնալ յուր «առանձին կարծիքին»։ Դա նորին հասցնելու յեր կուսակցության և կոմկերիմիության իրավահավասարության նույն թեորիային, այսինքն յերկրորդ կուսակցության թեորիայի սաղմնավորման։

Միայն կուսակցության ղեկավարության տակ կոմկերիմիությունը կկարողանա յուր աշխատանքում պահպանել դասակարգային ուղիղ դիծը և հակահարված տալ զանազան մանրբուրժուական տատանումներին։

3. ՆՈՐ ՁԵՎՈՎ ԱՇԽԱՏԵԼՈՒ ՍԻՍՏԵՄԸ

Կոմկերիսական մասսաներին պրակտիկ աշխատանքին մասնակից անելու խնդիրը. — *Այժմ, յերբ պրոլետարիատը սկսել է արդյունաբերության վերակառուցումը և գյուղը կոլեկտիվիզացիայի յենթարկելու գործը, առանձին անհրաժեշտությամբ և թեկադրվում մասսաներին ամենաակտիվ կերպով սոցիալիստական շինարարությանը մասնակից դարձնելու խնդիրը։* Այդ խնդիրը պահում է յուր ուժը նաև կոմկերիմիության աշխատանքների համար։ Կոմկերիմիության աշխատանքների համար անհրաժեշտ և գտնել այնպիսի ձևեր և մեթոդներ, վորոնք համապատասխանեյին յերիտասարդության լայն մասսաների պահանջներին։ Վերջին տարիներս չնայած վոր բանվորա-գյուղացիական յերիտասարդության նոր շերտերն ուժեղ հոսանքով և ահագին քանակությամբ են մտնում կոմկերիմիության մեջ, կոմկերիմիության աշխատանքում նկատվեց կտրվածություն՝ աշխատանքի բովանդակության և ձևերի միջև՝ մի կողմից, և կոմկերիտական մասսաների շահերի միջև՝ մյուս կողմից։ 1927 թ. կոմկերիմիության կազմի ստուգման ժամանակ միությունից դուրս մնացին 200.000 կոմկերիտներ։ Դրանցից 34%-ը հեռացավ միությունից նրա համար, վոր միութենական աշխատանքի ձևերը նրան չեյին բավարարում։ Միությունից հեռանալու գլխավոր պատճառն այն է, վոր կոմկերիտները բավական չափով չեն ներգրավվում կոնկրետ պրակտիկ աշխատանքի մեջ։ Մենք արդեն վերը հիշատակեցինք Լենինի խոսքերն այն մասին, վոր լինել կոմկերիմիության անդամ նշանակում է՝ յուր ամբողջ ուժերն տալ ընդհանուր գործի համար։ Առանց այդ պայմանի չի կարելի յերիտասարդությանը տալ կոմունիստական դաստիարակություն, չի

կարելի պատրաստել այնպիսի նոր կադրեր, վորոնք հետագայում ղեկավարեն բոլոր աշխատավորներին։

Այդ պատճառով էլ միութենական աշխատանքների վերակառուցումը պետք է նպատակ դնի յուրաքանչյուր կոմկերիտին առնել պրակտիկ աշխատանքի մեջ՝ «ընդհանուր աշխատանքի» համար։

Կոմկերիմիության աշխատանքի հիմքում պետք է դրվի լայն ծավալված *միութենական դեմոկրատիան*։ Դեմոկրատիա ասելով՝ սովորաբար հասկանում են ազատ ընտրություններ՝ առանց վերի ճնշման, ազատ քվեարկություն, ինքնաքննադատություն, վորը ղեկավարների կողմից չի հանդիպում վոչ մի խոչընդոտի, և այլն։ Այդ բոլորը դեմոկրատիայի անհրաժեշտ ելեմենտներն են, սակայն դրանք բավական չեն՝ առանց մեկ կարեվոր պայմանի. այդ պայմանը պահանջում է, վոր յուրաքանչյուր կոմկերիտ մասնակցի Միության կոնկրետ պրակտիկ աշխատանքներին։ Այդ մասնակցությունը կարևոր է վոչ թե նրա համար, վորպեսզի ամեն մեկին «հասարակական նագրուզկա տալ»։ Յեթե այդ հասարակական նագրուզկան բռնությամբ և վախաթվում, ապա նա կոմկերիտների համար դաստիարակչական վոչ մի նշանակություն չի ունենում։ Կոմկերիտի մասնակցությունը միության կոնկրետ պրակտիկ աշխատանքին՝ պետք է նրան կապի կոմկերիմիության հետ, արթնացնի նրա մեջ կոմկերիտական աշխատանքի «կոլեկտիվ սիրոջ» զգացմունքը և դրանով նրան դարձնի այնպիսին, վոր նա կարողանա ներմիութենական դեմոկրատիան ակտիվ անցկացնել։ Այդ պատճառով էլ կոմկերիտների աշխատանքը պետք է արտահայտվի և արդեն արտահայտվում է նրանում, վորպեսզի ստեղծել այնպիսի նախաձեռնող կորիզներ, խմբակներ, վորոնք առաջ են գալիս կամավոր։ Կենցաղը բարելավող խմբերը պայքար են մղում հանուն յերիտասարդության կենցաղի առողջացման, հանուն առողջապահության՝ յերիտասարդության հանրակացարաններում, հանուն ժամանակի ճիշտ բաշխման, հանուն մաքրասիրության և այլն։ Նախաձեռնող խմբակները և ձեռնարկությունների կոմկերիտբջիջները կազմակերպում են «տնտեսական ստուգումներ», վորոնք ներկայացնում են իրենցից այս կամ այն արտադրության ստուգում, վորի ժամանակ ձեռնարկություններից յուրաքանչյուրը ներկայացնում է յուր թերությունները և նվաճումները։

«Կան զանազան կամավոր միութիւններ, «կորիզներ», «խմբակներ», որոնք աշխատում են տարբեր ուղղութիւններով. նրանք բոլորն էլ կենսունակ դուրս չեկան։ Այդ միջոցներն, ընդհանուր առմամբ, կոմկերիտմիութեան աշխատանքի մեջ անկասկած առաջ են բերում խոշոր կենդանութիւն և խոշոր վերելք։ «Կենցաղը բարելավողների» փորձը, «ռացիոնալիզացիայի խմբակների» փորձը, «առողջ հանգիստ կազմակերպողների» խմբակների, փորձը, արտադրական մրցումների, «տնտեսական ատուգման» հրաշալի փորձը, «ռացիոնալիզատորական կրուժոկների» փորձը, հարվածային բրիգադների փորձը, «արտադրողների և սպառողների հանդիպման» փորձը, բանվոր-ընտրողների միութիւնների փորձը և այլն, — այդ ամբողջ փորձը, մասսայական մաշտաբով կիրառվելով, իրեն արդարացրեց»։

Կոմկերիտմիութեան ութերորդ համագումարում ընկ. Բուխարինն առաջարկեց նույն կամավոր սկզբունքների հիման վրա պայքար կազմակերպել բյուրոկրատիզմի դեմ։ Զանազան խմբակներին, որոնք արդեն կազմակերպված էին, ընկ. Բուխարինն առաջարկեց միացնել նաև «բյուրոկրատիզմի դեմ պայքարող խմբակները» կամ «բանվորագյուղացիական տեսչութեանը ոգնող խմբակները»։ Այդ բոլոր խմբակները կարևոր են նրանով, որ նրանք, լայն ասպարեզ ստեղծելով ինքնագործնեութեան համար, իրենց ճաշակին հարմար աշխատանք ընտրելու համար, մեղմացնում են այսպես կոչված «կոմկերիտական անդործութիւնը», շատ կոմկերիտների հասարակական-ոգտակար աշխատանքի բացակայութիւնը, հասարակական-ոգտակար աշխատանքի, որը կոմկերիտներին կապում է միութեան հետ։

Առանձին խմբեր և կորիզներ կազմակերպելու հետ մեկտեղ, որպես աշխատանքի նոր ձև, առաջադրվում է մասսայական ակտիվ մասնակցութիւն ցույց տալ այս կամ այն ձեռնարկմանը։ Հոկտեմբերյան հեղափոխութեան տասերորդ տարեդարձի նախորյակին կոմկերիտմիութիւնն անցկացրեց համամիութենական կոմունիստական շաբաթօրյակ՝ անապատանութեան դեմ պայքարելու ֆոնդի ոգտին։ Շաբաթօրյակին մասնակցութիւն ցույց տվեց անկուսակցական յերիտասարդութեան և չափահաս բանվորների զգալի մասը։ Այդպիսի մասսայական ձևերը կարող են ոգնել կոմկերիտմիութեան՝ բարձրացնել մասսայի ակտիվութիւնը։

Նախաձեռնող խմբակներում և կորիզներում յերիտասարդութեան ակտիվութիւնը չի կարող ամբողջ պրոլետարական հասարակականութիւնից մեկուսացած ընթանալ։ Այդ նախաձեռնող խմբակների միջոցով յերիտասարդութիւնը պետք է ընդգրկվի պրոլետարիատի շինարարական աշխատանքի ընդհանուր հոսանքի մեջ։ Նախաձեռնող կորիզները և խմբակները պետք է ծառայեն նրա համար, որ յերիտասարդութեան մասսաները փաստորեն մասնակից արվեն արտադրական խորհրդակցութիւնների, պրոֆմիութիւնների, կամավոր ընկերութիւնների, խորհուրդների, յերկրի բոլոր բանվորական կազմակերպութիւնների մեջ։

Կոնկրետ ղեկավարություն կոմերիտական կազմակերպություններին մեջ. — կամավորությունն աշխատանքի մեջ չի ժխտում ղեկավարության անհրաժեշտությունը։

Մեզ համար կարևոր է ոչ թե առհասարակ նախաձեռնութիւն, այլ այնպիսի նախաձեռնութիւնը, որն ընթանա սոցիալիզմի շինարարության հունով և նպաստի այդ շինարարությանը։ Խնդիրն այն է, որպեսզի բոլոր կամավոր խմբերն աշխատեն ոչ թե միմյանցից անջատ, ոչ թե յուրաքանչյուրը յուր սեփական հաշվառությամբ, այլ համախմբվեն ավյալ շրջանի համար առաջադրված խնդիրների շուրջը։

Սակայն այդպիսի ղեկավարության համար հարկավոր է ունենալ և՛ տեսականորեն և՛ գործնականորեն լավ պատրաստված, կայուն և զգայուն ակտիվ։ Վերջին տարիների ընթացքում կոմյերիտմիութեան մեջ ևս հայտնաբերված են բյուրոկրատիզմի մի շարք դեպքեր։ Շնորհիվ նրա, որ բացակայում էր մասսաների ակտիվ մասնակցութիւնն աշխատանքներին, շնորհիվ նրա, որ չկար վոչ մի կոնտրոլ, միութեան առանձին ղեկավարները բոլորովին կտրվել էին մասսայից և դարձել էին հրամաններ արձակելով զբաղվող ադմինիստրատորներ։ Ակտիվի այդ մասն ընդունակ չէ յուր ղեկավարությամբ ընդգրկելու աշխատանքի ձգտող այն կամավոր շարժումը, որն արդեն առաջ է յեկել կոմյերիտական մասսայի մեջ։ Առանձին «կոմիտեաչինները» անվստահությամբ են վերաբերվում դեպի աշխատանքի նոր ձևերը, շարունակում են հրամայել, շարունակում են պայքարել նախաձեռնութեան դեմ։ Կոմյերիտական կոմիտեների աշխատանքի սիս-

տեմի մեջ չափազանց շատ են ժողովները, խորհրդակցությունները, գրասենյակային գրագրությունը և այլն, վորոնք խանգարում են տանել կոնկրետ և գործնական աշխատանք։

Յեվ վորպեսզի ներկայի կամավորությունը միութենական ղեկավարության կողքովը չանցնի, կոմկերիտմիությունը վոխակերպություն և մտցնում յուր աշխատանքի մեջ։

Թղթե ընդհանուր ղեկավարության վոխարեն մտցվում և այնպիսի ղեկավարություն, վորը հաշվի յե առնում աշխատանքի յուրաքանչյուր ճյուղի կոնկրետ պահանջները և տվյալ բջիջին տալիս և կոնկրետ ցուցմունքներ, անմիջականորեն ծանոթանում և, թե աշխատանքն ինչպես և ընթանում վարի կազմակերպություննների մեջ։

Մյուս կողմից՝ ջոկվում և այնպիսի ակտիվ, վորը կարող և աշխատել նոր պայմաններում, — կարող և պայքարել բյուրոկրատիզմի արտահայտությունների դեմ, մասսաների ուժերին հավատ չընծայելու դեմ, ապիատության, անկուլտուրականության դեմ։ Նոր ակտիվի առաջ քաշումը պետք և ուղեկցվի դաստիարակչական խոշոր աշխատանքով։ Նոր ակտիվիստը պետք և լինի կազմակերպիչ, բայց կազմակերպիչ՝ աշխատանքի վորոշ ճյուղի մեջ։ Դրա հետ մեկտեղ՝ նա պետք և ունենա թեորետիկ լավ պատրաստություն, վորպեսզի թույլ չտա քաղաքական սխալներ, չընթանա հոսանքի հետ՝ յերթե կամավոր շարժման մեջ յերևան գան բացասական յերևույթներ, յերթե այդ շարժումը գնա վոչ սոցիալիստական շինարարության ուղիով։

Ինքնաքննադատությունը չպետք և սահմանափակվի կոմկերիտմիության շրջանակներով։ Կոմկերիտական կազմակերպությունները և նրանց աշխատանքը պետք և կանդնեն անկուսակցական բանվորական յերիտասարդության առաջ բանվորական յերիտասարդության կոնֆլիկտներում, գործարանային ընդհանուր ժողովներում և այլն։ Այդպիսի ինքնաքննադատությունը կոմկերիտմիության առաջ կմերկացնի նրա աշխատանքի բոլոր թույլ կողմերը, ցույց կտա, թե կոմկերիտմիությունը յուր աշխատանքում բանվորական յերիտասարդության շահերի տեսակետից ինչ բանում և սխալվել, յերևան կբերի կոմկերիտական կազմակերպությունների մեջ յեղած հիվանդոտ յերևույթները։

Գյուղական բջիջների աշխատանքի աշխուժացումը. — Միութենական աշխատանքի աշխուժացումը, վորպես կարևորագույն խնդիր, կանգնած և նաև կոմկերիտմիության գյուղական կազմակերպությունների առաջ։ Այստեղ միության կյանքի աշխուժացումը պետք և յերիտասարդության բատրակային և չքավոր մասսաներին լայն կերպով ներգրավի հասարակական աշխատանքի մեջ և ձևակերպի կոմկերիտմիության գյուղական բջիջների «պրոլետարական դասակարգային դեմքը»։ Կուլակային տարրերի խցկվելը գյուղական բջիջներում, գյուղական ակտիվի թուլությունը և բատրակների ու չքավորների թույլ առաջքաշումը ղեկավարող աշխատանքի մեջ, այդ ամենը հասցրին նրան, վոր մի շարք կազմակերպություններում ՀամԿՅԵՄ դասակարգային գիծը աղավաղվեց։

Այդ սխալներից առաջինը կազմում և ագրոկուլտուրային աշխատանքի սխալ ընթացքը. այդ աշխատանքը փոխանակ գյուղի սոցիալիստական վերակառուցման խոշոր խնդիրներից մեկը դառնալու, յենթարկվեց անհատական տնտեսությունների վերելքին նպաստելու խնդիրներին։ Մի շարք կոմկերիտ-տնտեսատերեր, փոխանակ գյուղի արտադրական կոոպերացման ինքնեյտորները լինելու, ձգտեցին միայն իրենց անհատական տնտեսության բարձրացման, յերբեմն և հարստանալուն, դարձան կուլակներ։ Կոմկերիտական բջիջներն այդ վերասերման վրա նայում էին մատների արանքով։ Մոտավորապես 4.000 կոմկերիտական տնտեսությունների հատուկ ուսումնասիրությունը տվեց հետևյալ արդյունքները։ — Չքավորական տնտեսությունները կազմում են 28,7%, միջակներինը — 52,2%, ունևորներինը — 15,6%, կուլակայինը — 3,6% «Լավագույն միջակ գյուղացի» հասկացողությունը բացատրվում էր կուլտուրականության իմաստով, տնտեսությունը կատարելագործված միջոցներով վարելու իմաստով, և վոչ թե սոցիալական-դասակարգային իմաստով և վոչ էլ քաղաքական ակտիվության իմաստով։ «Լավագույն» — շատ հաճախ հաշվում էր լավ տնտեսատերը, իսկ այդ դիմակի տակ միության մեջ ընդունում էին կուլակին, վորը հետագայում պայքարում էր հացամթերման և տուրքագրման դեմ։

Գյուղական կազմակերպությունների աճման ամենախիտ կանոնավորումը բավական չե. վորպեսզի նրանց մեջ ունենալ բատրակ և չքավոր յերիտասարդության գերակշռություն —

պետք է սահմանվի պարզ և վորոշ գիծ՝ միութիւնը դյուղի կոլեկտիվիզացիային մասնակից անելու գործում։ Ուսերորդ համագումարը պարտադրեց յուրաքանչյուր կոմյերիա-ինքնուրույն տնտեսատիրոջը լինել կոլեկտիվ տնտեսության մեջ։ Ցերը դյուղում կոլեկտիվ տնտեսություն է կազմակերպվում, կոմյերիա-տնտեսատերերը պարտավոր են նրա մեջ մտնել առաջին հերթին։ Կոմյերիտական բջիջները պետք է ուժեղացնեն իրենց աշխատանքը խորհրդային տնտեսություններում և ձգտեն, վոր յերիտասարդությունն ակտիվ կերպով աշխատի խորհ. տնտեսությունների բարելավման գործում։

Համագումարը դյուղական բջիջների առաջ դրեց մի շարք խնդիրներ, վորոնք կապված են կոմյերիտմիութեյան անմիջական-դաստիարակչական աշխատանքի հետ։ Այդ խնդիրները հետևյալներն են. — ուժեղացնել պայքարը կուլակների պրոպագանդի դեմ, ուժեղացնել հակակրոնական պրոպագանդը՝ այդ դնելով դասակարգային հողի վրա, հարմարեցնել ամբողջ քաղուսաշխատանքը չքավոր և բատրակ յերիտասարդության պահանջներին։ Այդ բոլոր միջոցները պետք է տոգրոված լինեն դյուղի սոցիալիստական վերակառուցման համար մղվող պայքարի վոգով։

Քաղուսումը կոմյերիտմիութեյան մեջ. — Կոմյերիտական աշխատանքի նոր հատպում վերջին ատիճանի կարևոր են դառնում քաղաքական ուսումն հարցերը։ Կոմյերիտների քաղաքական ուսումը չի կարող կտրված լինել այն պրակտիկ աշխատանքից, վոր նրանք կատարում են, կոմյերիտականը պետք է սովորի հասկանալ դասակարգային պայքարի բովանդակությունը և մեթոդները այն կոնկրետ փաստերի հիման վրա, վորոնց հետ նա ընդհարվում է։ Այսպիսով դյուղի կոմյերիտը յուրացնում է, թե ինչպես բանվոր դասակարգը, հենվելով չքավորության վրա և դաշնակցելով միջակի հետ, պայքար է մղում կուլակի դեմ, իսկ քաղաքի կոմյերիտ-բանվորը դաղափար է ստանում մասնավոր կապիտալի դեմ մղվող պայքարի մասին, բանվորական հարցում խորհրդային իշխանության ունեցած քաղաքականության մասին և այլն։ Առանց այդ փորձի, վորը ձեռք է բերվում պրակտիկ կոնկրետ աշխատանքում ամենորյա մասնակցության շնորհիվ, կոմյերիտական քաղուսումը քաղգրագիտական դպրոցներում, քաղգրականության ընթերցումը և այլն — բավական չեն լինի։ «Ձեր առաջ դրված և

շինարարության խնդիրը, և դուք այդ կկարողանաք լուծել միայն այն դեպքում... յեթե կարողանաք կոմունիզմը՝ պատրաստի, անդիր արած ֆորմուլաներից, խորհուրդներից, ուղեցույցներից, հրահանգներից, ծրագրներից՝ դարձնել ձեր անմիջական աշխատանքը միացնող կենդանի ուժ, յեթե կարողանաք կոմունիզմը դարձնել ղեկավարություն՝ ձեր պրակտիկ աշխատանքի համար»։ (Լենին)։ Այդ խնդիրը չի կարելի լուծել միայն թեորետիկ կրթության միջոցով։ Սակայն պրակտիկան, ակտիվ մասնակցությունը սոցիալիստական շինարարությանը պետք է ամրացվեն թեորետիկ ուսմամբ։ Բացի քաղգրագիտական դպրոցներից, վորտեղ կոմյերիտները յուրացնում են պրոլետարիատի դասակարգային պայքարի վորձն ընդհանրացնող հիմնական սկզբունքները, հարկավոր է ուսումնասիրել Լենինի աշխատությունները, անհրաժեշտ է տիրապետել պրոլետարական հեղափոխության թեորիային։

Կոմյերիտները բողոքում են, վոր մեր կազրերի դրությունն անբավարար է, և վոր առանձնապես անբավարար է դրված իրենց տեսական պատրաստության գործը։

Կոմյերիտմիութեյան մեջ մենք պետք է (դուցե դա ևս լայն կամավոր շարժման հիմունքներով) այժմ դնենք կոմյերիտների թեորետիկ տեսական պատրաստության հարցը։ Վլադիմիր Իլյիչը քանիցս դրել և ասել է, վոր մեծագույն ոպպորտունիզմ պետք է համարել արհամարհական վերաբերմունքը դեպի թեորիան։

Այժմ խոշոր աշխատանք է տարվում կոմյերիտներին դաստիարակելու և պատրաստելու՝ վորպես սոցիալիզմի կառուցողներ։ Խոշոր աշխատանք է տարվում նրանց տալու և՛ թեորետիկ և՛ պրակտիկ պատրաստություն, վորպեսզի նրանք կարողանան լուծել նոր հասարակական իրավակարգի համաշխարհային-պատմական խնդիրները։ Սակայն այդ ամբողջ դաստիարակչական աշխատանքը թերի կլինեը, յեթե կոմյերիտմիութիւնը չպատրաստեր նաև հեղափոխության այնպիսի մարտիկներ, վորոնք պատրաստ լինեյին յետ մղելու Խորհրդային Միութեյան վրա կատարվող ամեն մի հարձակում։ Կոմյերիտմիութիւնը ստանձնել է կարմիր նավատորմիղի շեֆությունը, և կարմիր նավատորմիղի կազմը լրացնում է ամենալավ կոմյերիտականներով։ Կոմյերիտական կազմակերպությունները չարունակ նամակագրություն ունեն ռազմական նավերի մատրոսների հետ, նրանց գրականու-

թյուն են մատակարարում. կոմկերիտները բավական չափով ընդունվում են նաև ռազմական դպրոցները։

Խաղաղ պայմաններում կոմկերիտմիությունն աշխատում է ամբողջ բանվորական յերիտասարդությանը տալ ռազմական պատրաստություն, կազմակերպելով հրաձիգ կրուժոկներ, ռազմական արշաւներ և այլն։

ԽՍՀՄ գտնվում է հարձակողական քաղաքականություն վարող կապիտալիստական պետությունների ողակման մեջ և այդ պատճառով էլ յերիտասարդության ռազմականացումը կազմում է մեր յերկրի պաշտպանության անհրաժեշտ ակտը։ Կոմկերիտմիությունը պատրաստվում է պաշտպանել Խորհրդային Միությունը, վորպես ամբողջ աշխարհի պրոլետարների սոցիալիստական հայրենիքը, վորպես սոցիալիզմի առաջին յերկիրը, վորի աճման և ծաղկման գործում շահագրգռված է միջազգային ամբողջ պրոլետարիատը։

ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅԱՆ ՈՒՂԻՆԵՐԸ

1. ԿՈՒՐԻՆՏԵՐՆԸ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԻՉՆ Է

Իմպերիալիզմի եպոխան մահացող կապիտալիզմի եպոխան է։ Արդեն հասունացել են նյութական բոլոր նախադրյալները սոցիալիզմի համար։ Արդեն դոյություն ունեն կապիտալիզմի տապալման համար անհրաժեշտ բոլոր պայմանները։ Իմպերիալիզմը կապիտալիստական զարգացման վերջին ետապն է, վոր յերկաթե անհրաժեշտությամբ տանում է դեպի պրոլետարական հեղափոխությունը։

Պրոլետարիատի միջազգային հեղափոխության կազմակերպիչը հանդիսանում է բանվորների միջազգային մարտական ընկերությունը—Կոմունիստական Ինտերնացիոնալը։ Կոմունիստական Ինտերնացիոնալը հանդիսանում է ամենատևական, ամենաազիտակից, ամենաառանձնազոհ և հեղափոխությանը նվիրված բանվորներին յուր շարքերում միացնող պրոլետարիատի միակ և կենտրոնացված միջազգային կուսակցությունը։ Կոմունիստական Ինտերնացիոնալը, նպատակ ունենալով կապիտալիզմի տապալումը, պրոլետարիատի դիկտատուրայի սահմանումն ամբողջ աշխարհում և ամբողջ աշխարհի խորհրդային հանրապետությունների յեղբայրական միության ստեղծումը՝ հանուն դասակարգերի լիակատար վոչնչացման և սոցիալիզմի իրականացման, հավաքում, համախմբում և պատրաստում է այն բոլոր ուժերը, վորոնց վիճակված է լինելու կապիտալիստական աշխարհի գերեզմանափորները, այն է՝ պրոլետարիատը և նրա դաշնակիցները — քաղաքի և գյուղի չքավորությունը, իմպերիալիզմի կողմից ճնշվող և շահագործվող գաղութային ու կիսագաղութային յերկրների ժողովուրդները։

Կոմինտերնը կազմակերպող և նրան ղեկավարող կուսակցությունը հանդիսանում է մեր կուսակցությունը, վորի ղեկավարության տակ ՄՍՀՄ պրոլետարիատը տապալեց կապիտալիստների իշխանությունը և սահմանեց յուր դիկտատուրան։ Բոլշևիզմի ամենահարուստ փորձը դարձավ Կոմինտերնի և կապիտալիստական յերկրներում գտնվող նրա սեկցիաների գործնեության հիմքը։

Կոմինտերնի ծրագիրը, «վերնելով պրոլետարիատի միջազգային հեղափոխական շարժման փորձի բարձրագույն ընդհանրացումը, հանդիսանում է պայքարի ծրագիր՝ համաշխարհային կոմունիզմի համար»։ Նա ամբողջությամբ յելնում է լենինիզմում յուր ավարտուն ստացած հեղափոխական մարքսիզմի հիմնական դրույթյուններից։ Նրան վորպես որինակ ծառայեց մեր կուսակցության ծրագիրը, վորը հիմնված է լենինյան ուսմունքի վրա՝ իմպերիալիզմի, պրոլետարական հեղափոխության և պրոլետարիատի դիկտատուրայի մասին։

Բոլշևիզմի կազմակերպչական փորձը Կոմինտերնի կազմակերպչական շինարարության հիմքը դարձավ։ Այդ նույն փորձի վրա յե հիմնվում նաև Կոմինտերնի և կապիտալիստական յերկրների առանձին կոմունիստական կուսակցությունների տակտիկան։ Իմանալ պրոլետարական մասսաների և դյուղացիության համար մղվող պայքարի ուղիները, նրանց դաստիարակումն հեղափոխական վոգով, գիտենալ ամեն տեսակ պայմաններում մանյովրներ անել, լեգալ աշխատանքը միացնել անլեգալի հետ, ամբողջությամբ ոգտագործել ամեն մի հնարավորություն՝ մասսաները կոմունիզմի կողմը նվաճելու համար, գիտենալ չկորվել բանվորական մասսաների ամենօրյա կարիքներից, ամենօրյա պայքարից և միևնույն ժամանակ չնվազեցնել բանվոր դասակարգի կուսակցության դերը, չսահմանափակել կուսակցության գործնեությունը միայն այդ ամենօրյա պայքարով, այլ յելնելով նրանից, առաջնորդել բանվոր դասակարգը դեպի բուրժուազիայի իշխանության տապալումը և պրոլետարիատի դիկտատուրայի սահմանումը։ Կոմինտերնի աշխատանքում չկա վոչ մի այնպիսի բնագավառ, վորտեղ բոլշևիզմի փորձը չդտներ յուր կիրառումը։ Այդ փորձը լուսավորում և կապիտալիստական յերկրների կոմունների ուղին և ոգնում է նրանց լավ հասկանալ այն բարդ և դժվար պայմանները, վորոնց մեջ նրանք պիտի աշխատեն։

Կոմինտերնի կազմակերպչական շինարարությունը.— Կոմինտերնի կազմակերպչական շինարարությունը հիմնվում է բոլշևիկյան փորձի վրա։ Այդ փորձը, հանուն կոմկուսակցությունների պայքարի հաջողության, պահանջում է, վոր յուրաքանչյուր կոմունիստական կուսակցություն իրենից ներկայացնի ամենալավ, ամենագիտակից, ամենաանձնազոհ և հեղափոխության նվիրված բանվորներին յուր մեջ ընդգրկող ամուր և միաձույլ մի կազմակերպություն։ Յերկաթե կարգապահությունը, վորն անհրաժեշտ է կապիտալիզմի ուժերի հետ մահացու պայքար մղող բանվոր դասակարգին, կուսակցությանը համախմբում ու միացնում է վոչ մի դժվարություններից չվախեցող և պայքարում կռվված մարտական պրոլետարական ջոկատի մեջ։

Կոմունիստական կուսակցության հիմքը հանդիսանում է ֆաբրիկ-դործարանային բջիջը, վորը կուսակցությանը թույլ և տալիս անընդհատ կապ պահել մասսաների հետ, գիտենալ մասսային փոթորկող հարցերը, ամենալավ կերպով մոբիլիզեյի յենթարկել մասսաները և ղեկավարել նրանց պայքարը։ Կուսակցության բջիջների կառուցումը ձեռնարկությունների համապատասխանում է նրան, վորպեսզի կոմունիստները յերբեք չկորվեն բանվոր դասակարգի առորյա կյանքից և պայքարից։

Կոմկուսի յուրաքանչյուր անդամը պետք է վոչ միայն ընդունի կուսակցության ծրագիրը և կանոնադրությունը, այլ և պարտադիր կերպով մտնի վորևե բջիջի մեջ և տանի նրանում ակտիվ աշխատանք, կատարելով այն բոլոր հանձնարարությունները, վոր տալիս է նրան կուսակցական կազմակերպությունը։

Կոմկուսակցությունները կառուցված են դեմոկրատական կենտրոնացման հիմունքների վրա։ Դա նշանակում է, վոր կուսակցական որգանները, սկսած բջիջի բյուրոյից մինչև կենտրոնական կոմիտեն, կառուցվում են ընտրական սկզբունքի հիման վրա և տարած աշխատանքի համար պատասխանատու յեն իրենց ընտրողների առաջ։ Կուսակցական ներքին կազմակերպությունները յենթարկվում են բարձրերին. կարևորագույն հարցերը լայն կերպով քննության են առնվում կուսակցական մասսաների մեջ մինչև վորոշման ընդունվելը, իսկ յերբ վորոշումն ընդունված է, կուսակցության յուրաքանչյուր անդամ պարտավոր է

յենթարկվել նրան, պաշտպանել և անցկացնել կյանքի մեջ։* Կուսակցության վորոշումներին չենթարկվելու, կուսակցական դիսցիպլինան խախտելու դեպքում — կուսակցությունից հեռացվում են, վորովհետև բոլոր կողմերից թշնամիներով պաշարված և ամենաբարդ պայմաններում կռվող կուսակցությունը չի կարող թույլ տալ, վոր իրան ներսից ցնցեն և թուլացնեն յուր մարտական ուժը։

Այսպիսով, կոմունիստական կուսակցության կազմակերպչական ամբողջ կառուցվածքը նպատակ ունի ապահովել, վոր կուսակցության մեջ ընդգրկվին բանվորական ամենալայն մասսաները, և վոր պրոլետարիատը իշխանությունը խլելու պայքարի և պրոլետարական դիկտատուրայի համար լավագույն պատրաստություն հանդես բերի։ Մինչև Կոմինտերնի ստեղծումը, և նույնիսկ նրա գոյության առաջին տարիներում, Արևմուտքում կուսակցությունները այսպես չէին կառուցված։ Սոցիալ-դեմոկրատական կուսակցությունները հարմարեցված էին խաղաղ և «հանդիստ» աշխատանքի համար։ Նրանց հարկավոր չէին վոչ խիստ դիսցիպլինա և վոչ էլ արտադրական բջիջներ։ Սոցիալ-դեմոկրատական կազմակերպությունների անդամները միացվում էին ըստ բնակավայրերի։ Յերբ Արևմուտքում սկսեցին ծագել կոմունիստական կուսակցություններ, առաջին շրջանում նրանք էլ կազմակերպչորեն կառուցված էին այնպես, ինչպես սոցիալ-դեմո-

* Սակայն այն, թե ներկուսակցական դեմոկրատիան ինչ չափով կարող է լայն կիրառում ստանալ կուսակցության մեջ, կախում ունի այն կացությունից, վորում կուսակցությունը պիտի աշխատի։ Ամբողջապես անցնելով պայմաններում աշխատող կուսակցության մեջ ներկուսակցական դեմոկրատիան չի կարող այն լայն թափը ստանալ, ինչպես լեգալ խոշոր հնարավորություններով ոգովող կուսակցության մեջ։ Պարզ է նույնպես, վոր ներկուսակցական դեմոկրատիայի ծավալման աստիճանը տարբեր է նաև կապիտալիստական յերկրներում և պրոլետարական դիկտատուրայի յերկրներում։ Պրոլետարական դիկտատուրայի որոք ներկուսակցական դեմոկրատիայի զարգացումը նմանապես տարբեր է լինելու պատերազմի և խաղաղ ժամանակ և այլն։ Ներկուսակցական դեմոկրատիան հանդիսանում է կուսակցության անդամների ակտիվության, դիսցիպլինայի և ինիցիատիվայի (ձեռներեցության) բարձրացման ամենալավ զենքը։ Սակայն միևնույն ժամանակ այն հարցին, թե վոր չափով կարելի յե նրան ուժեղացնել և ծավալել, կոմունիստները մոտենում են վոչ թե ձևականորեն, այլ յենելով տեղի պայմաններից և պայքարի ժամանակից, ամբողջապես ղեկավարվելով հեղափոխական նպատակահարմարության նկատառում ներով։

կրատական կուսակցությունները։ Դա թուլացնում էր կոմունիստական կուսակցությունները, խանգարում էր նրանց տանել հեղափոխական պայքար։ Նրանց շարքերի վերակառուցումն Արևմուտքում բոլշևիկյան ձևով, նպաստում է, վոր նրանք ամրանան և մասսաների հետ նրանց կապերը լավանան ու ուժեղանան։

Կոմինտերնը յուր ամբողջությամբ կազմակերպչորեն կառուցվում է նույնպես բոլշևիկյան այն հիմքերի վրա, վորոնց վրա կառուցված է ամեն մի կոմկուս։

Կոմինտերնի բարձրագույն ղեկավարող որգանը հանդիսանում է կոնգրեսը, իսկ մի կոնգրեսից մինչև մյուսը՝ Կոմինտերնի Գործադիր Կոմիտեն (ԿԻԳԿ կամ ռուսերեն՝ ԻԿԿԻ)։ Կոմինտերնի գործկոմը ղեկավարում է կոմկուսակցությունների պայքարը, միացնում, կոորդինացիայի յե ենթարկում առանձին յերկրների կոմկուսների աշխատանքը, ոգնում է նրանց՝ ուղղելու սխալները, պայքարում է թեքումների (լենինյան գծից) դեմ և տալիս է նրանց յուր ցուցմունքները կարևորագույն հարցերի վերաբերյալ։ Կոնգրեսի և Գործկոմի վորոշումները պարտադիր են Կոմինտերնի մեջ մտնող բոլոր կուսակցությունների համար։ Կոմինտերնը արթուն կերպով հետևում է, վորպեսզի յուր շարքերը չմտնեն ոպպորտունիստները (բուրժուազիայի հետ համաձայնության կնքելու կողմնակիցները և տիրող կապիտալիստական կարգերին հարմարվողները), վորպեսզի այդ ժանգը չուտի յուր կուսակցությունները։ Յերկրորդ կոնգրեսի սահմանած՝ Կոմինտերնում ընդունվելու պայմանները պարունակում են մի շարք պահանջներ, վորոնց պետք է բավարարի Կոմինտերնի դրոշի տակ պայքարել ցանկացող ամեն մի կուսակցություն։ Այդ պահանջների իմաստն առաջին հերթին հանգում է նրան, վոր նրանք յերաշխիք են հանդիսանում Կոմինտերնի շարքերն ոպպորտունիստական, համաձայնողական տարրերով կեղտոտելու դեմ և Կոմինտերնին ապահովում են իրեն հարող կուսակցությունների իսկական ղեկավարի դերը։

Կոմինտերնը հանդիսանում է ամենատարբեր յերկրների և ազգությունների կոմունիստներին միացնող համաշխարհային կազմակերպություն։ Աշխարհում առաջին անգամ յեվրոպական և ամերիկական պրոլետարիատի առաջավոր շերտերը միացած են Չինաստանի, Հնդկաստանի, Աֆրիկայի և ուրիշ գաղութային

յերկրների պրոլետարների հետ՝ մի միասնական հեղափոխական բանակի մեջ։ Ներկայումս Կոմինտերնում գտնվում են 45 առանձին կուսակցություններ, վորոնց անդամների ընդհանուր թիվը հավասար է 2 միլիոնի։*

Հեղափոխական պրոլետարիատի միջազգային կազմակերպությունները.— *Կոմինտերնը միացնում է համաշխարհային պրոլետարիատի ավանգարդը։ Նրա ղեկավարության տակ աշխատում են պրոլետարական միջազգային մի շարք ուրիշ միություններ, վորոնցից ամենակարևորները հետևյալներն են՝*

Կ ի Մ (Յերիտասարդության Կոմունիստական Ինտերնացիոնալ).—Միացնում է բոլոր յերկրների կոմունիստական յերիտասարդական միությունները. նրա աշխատանքի և խնդիրների մասին խոսելու յենք ներքևում։

Կանանց միջազգային fարտուղարություն.— ղեկավարում է կանանց կոմունիստական շարժումը։

Պրոֆմիությունների Կարմիր Ինտերնացիոնալ.— միացնում է բուրժուազիայի դեմ դասակարգային անհաշտ պայքար մղելու, հեղափոխության միջոցով իշխանությունը գրավելու և պրոլետարիատի դիկտատուրան հաստատելու պլատֆորմի վրա կանգնած հեղափոխական պրոֆմիությունները։ Հակառակ դեղինհամաձայնողական պրոֆմիությունների Ինտերնացիոնալի (Ամստերդամի), Պրոֆինտերնը յուր շարքերում միացնում է վոչ միայն յեվրոպական պրոֆմիությունները, այլ և գաղութային ու կիսագաղութային պրոֆմիությունները, հանդիսանալով պրոլետարական համաշխարհային կազմակերպություն։

Մի քանի տարիների ընթացքում Պրոֆինտերնը դարձավ, ներկայումս յուր շարքերում Ամստերդամի Ինտերնացիոնալից ավելի շատ բանվորներ ընդգրկող մի ղորեղ կազմակերպություն, վորն ունի 13.862.000 անդամ։ Սակայն արևմտա-յեվրոպական արհեստակցական շարժման մեջ ծանրակշռությունը տակավին մնում է Ամստերդամի կողմը։

Դյուղինտերն.— մի կազմակերպություն է, վորը ծագել է միջազգային I դյուղացիական կոնֆերենցիայից (1923 թ.) հետո։ Նրա գլխավոր խնդիրը և նպատակն է ղեկավարել կապիտալիստական յերկրներում դյուղացիության հեղափոխական շարժումը։

Պրոլետարական հեղափոխության մարտիկների ոգնող միջազգային ընկերություն (ՄՈՊՐ) յեվ Մեժրաբպոմ (Միջազգ. բանվորդն.)— հանդիսանում են սպիտակ տեռորի զոհերին և կապիտալիստական բանտերում տառապող հեղափոխական կալանավորներին ոգնող կազմակերպություններ։

Սպորտինտերն.— Նպատակն է ղեկավարել պրոլետարական սպորտային շարժումը։

Այս բոլոր կազմակերպությունները ճանաչում են և ընդունում Կոմունիստական Ինտերնացիոնալի ղեկավարությունը և աշխատանք են տանում սերտ կապ ունենալով նրա հետ։ Նրանք սպասարկում են պրոլետարական միջազգային հեղափոխական շարժման բազմազան պահանջները և Կոմունիստական Ինտերնացիոնալի շուրջը համախմբում բանվորական լայն մասսաներ։

Կոմինտերնի հակառակորդները.— Բուրժուազիան, կոմկուսների գործնեությունը հետապնդելով, կոմունիստներին բանտերը դցելով, նրանց աշխատանքն աքսորով, մահվամբ պատժելով, կատաղի պայքար է մղում Կոմինտերնի դեմ։ Նրա հավատարիմ ծառան և ոգնականը հանդիսանում է, իրենից բուրժուազիայի իսկական գործակալությունը ներկայացնող միջազգային սոցիալդեմոկրատիան։ Իմպերիալիստական պատերազմի հենց առաջին որերից սոցիալ-դեմոկրատական կուսակցությունները դավաճանեցին պրոլետարիատին և վոմանք բացե ի բաց բուրժուական հայրենիքը պաշտպանելու և իրենց բուրժուազիային ոգնելու լոզունգը հայտարարելով, իսկ վոմանք էլ (ցենտրիստները), ծածկելով այդ մատնությունը, բացարձակ կերպով անցան բուրժուազիայի բանակը։ Այդ ժամանակից սոցիալ-դեմոկրատիան, վերածվելով բացարձակ հակահեղափոխական մի ուժի, ֆաշիզմի հետ միասին հանդիսանալով կապիտալիստական հասարակարգի վերջին ամրոցը՝ վերջնականապես հրաժարվել է սոցիալիզմից։

* Այդ թվի մեջ հաշված է նաև Համամիութենական Կոմունիստական Կուսակցությունը (բոլշևիկները)։

յերկրների պրոլետարների հետ՝ մի միասնական հեղափոխական բանակի մեջ։ Ներկայումս Կոմինտերնում գտնվում են 45 առանձին կուսակցություններ, որոնց անդամների ընդհանուր թիվը հավասար է 2 միլիոնի։*

Հեղափոխական պրոլետարիատի միջազգային կազմակերպությունները. — Կոմինտերնը միացնում է համաշխարհային պրոլետարիատի ավանգարդը։ Նրա ղեկավարության տակ աշխատում են պրոլետարական միջազգային մի շարք ուրիշ միություններ, որոնցից ամենակարևորները հետևյալներն են՝

Կ ի Մ (Յերիտասարդության Կոմունիստական Ինտերնացիոնալ).—Միացնում է բոլոր յերկրների կոմունիստական յերիտասարդական միությունները. նրա աշխատանքի և խնդիրների մասին խոսելու կենք ներքևում։

Կանացից միջազգային fարտուղարություն. — ղեկավարում է կանանց կոմունիստական շարժումը։

Պրոֆմիությունների Կարմիր Ինտերնացիոնալ. — միացնում է բուրժուազիայի դեմ դասակարգային անհաշտ պայքար մղելու, հեղափոխության միջոցով իշխանությունը գրավելու և պրոլետարիատի դիկտատուրան հաստատելու պլատֆորմի վրա կանգնած հեղափոխական պրոֆմիություններըը։ Հակառակ դեղինամաձայնողական պրոֆմիությունների Ինտերնացիոնալի (Ամստերդամի), Պրոֆինտերնը յուր շարքերում միացնում է վոչ միայն յեվրոպական պրոֆմիություններըը, այլ և գաղութային ու կիսագաղութային պրոֆմիություններըը, հանդիսանալով պրոլետարական համաշխարհային կազմակերպություն։

Մի քանի տարիների ընթացքում Պրոֆինտերնը դարձավ, ներկայումս յուր շարքերում Ամստերդամի Ինտերնացիոնալից ավելի շատ բանվորներ ընդգրկող մի զորեղ կազմակերպություն, վորն ունի 13.862.000 անդամ։ Սակայն արևմտա-յեվրոպական արհեստակցական շարժման մեջ ծանրակշռությունը տակավին մնում է Ամստերդամի կողմը։

Գյուղինտերն. — մի կազմակերպություն է, վորը ծագել է միջազգային I գյուղացիական կոնֆերենցիայից (1923 թ.) հետո։ Նրա գլխավոր խնդիրը և նպատակն է ղեկավարել կապիտալիստական յերկրներում գոյություն ունեցող գյուղացիության տնտեսական և քաղաքական կազմակերպությունները և սահմանել ամենասերտ համագործակցություն բոլոր յերկրների բանվոր դասակարգի և գյուղացիության կազմակերպությունների միջև։

Պրոլետարական հեղափոխության մարտիկներին ոգնող միջազգային ընկերություն (ՄՈՊՐ) յեվ Մեժրաբպոմ (Միջազգ. բանվ. ոգն.) — հանդիսանում են սպիտակ տեռորի զոհերին և կապիտալիստական բանտերում տառապող հեղափոխական կալանավորներին ոգնող կազմակերպություններ։

Սպորտինտերն. — Նպատակն է ղեկավարել պրոլետարական սպորտային շարժումը։

Այս բոլոր կազմակերպությունները ճանաչում են և ընդունում Կոմունիստական Ինտերնացիոնալի ղեկավարությունը և աշխատանք են տանում սերտ կապ ունենալով Նրա հետ։ Նրանք սպասարկում են պրոլետարական միջազգային հեղափոխական շարժման բազմազան պահանջները և Կոմունիստական Ինտերնացիոնալի շուրջը համախմբում բանվորական լայն մասսաներ։

Կոմինտերնի հակառակորդները. — Բուրժուազիան, կոմկուսների գործնեությունը հետապնդելով, կոմունիստներին բանտերը ղցելով, նրանց աշխատանքն աքսորով, մահվամբ պատժելով, կատաղի պայքար է մղում Կոմինտերնի դեմ։ Նրա հավատարիմ ծառան և ոգնականը հանդիսանում է, իրենից բուրժուազիայի խնկական գործակալությունը ներկայացնող միջազգային սոցիալ-դեմոկրատիան։ Իմպերիալիստական պատերազմի հենց առաջին որերից սոցիալ-դեմոկրատական կուսակցությունները դավաճանեցին պրոլետարիատին և վոմանք բացե ի բաց բուրժուական հայրենիքը պաշտպանելու և իրենց բուրժուազիային ոգնելու լոզունգը հայտարարելով, իսկ վոմանք էլ (ցենտրիստները), ծածկելով այդ մատնությունը, բացարձակ կերպով անցան բուրժուազիայի բանակը։ Այդ ժամանակից սոցիալ-դեմոկրատիան, վերածվելով բացարձակ հակահեղափոխական մի ուժի, ֆաշիզմի հետ միասին հանդիսանալով կապիտալիստական հասարակարգի վերջին ամրոցը՝ վերջնականապես հրաժարվել է սոցիալիզմից։

* Այդ թվի մեջ հաշված է նաև Համամիութենական Կոմունիստական Կուսակցությունը (բոլշևիկները)։

Սոցիալ-դեմոկրատիան կարել է ամեն մի կապ մարքսիզմի հետ։ Նա հերքում է Մարքսի ուսմունքը դասակարգային պայքարի, պրոլետարիատի դիկտատուրայի և կապիտալիզմի կործանումը բերող համաշխարհային հեղափոխության անխուսափելիության մասին։ Դրա փոխարեն նա քարոզում է դասակարգային հաշտություն և դասակարգային համագործակցություն, սովորեցնում է բանվոր դասակարգին, որ սոցիալիզմին կարելի չէ հասնել խաղաղ ճանապարհով, բուրժուական դեմոկրատիայի, բուրժուական պարլամենտի և այլն միջոցով։

— Ինչքա՞ն ավելորդ կռվել պրոլետարիատի դիկտատուրայի համար, ինչքա՞ն ավելորդ տանել ծանր, խոշոր զոհեր պահանջող հեղափոխական պայքար կապիտալիզմի դեմ—ասում են սոցիալ-դեմոկրատները, —կերը, իշխանությունը բանվոր դասակարգի ձեռքը գցելու համար, և աստիճանաբար, առանց հեղափոխության ու քայքայումների՝ սոցիալիզմին անցնելու համար բավական է պարլամենտում ստանալ միայն մեծամասնություն։ Այդ պատճառով էլ սոցիալ-դեմոկրատիան բանվոր դասակարգին կոչ է անում վոչ թե դասակարգային պայքարի, այլ դասակարգային խաղաղության, բուրժուազիայի հետ համաձայնվելու և համագործակցելու, կոչ է անում կապիտալիստական կարգերն ամրացնելու և վոչ թե խորտակելու ու քայքայելու։ Այսպիսի ճանապարհով սոցիալ-դեմոկրատիան քայքայում է մտցնում բանվորական մասսաների շարքերում, կասեցնում է նրանց ուշադրությունը պրոլետարիատի հեղափոխական խնդիրներից և բանվոր դասակարգին դարձնում է բուրժուազիայի ծառան։ Սոցիալ-դեմոկրատիան, 1918 — 1919 թ.թ. հեղափոխական ճակատամարտների ժամանակ, կապիտալիզմը կործանումից ազատեց նրանով, որ կանգնեց բուրժուազիայի կողմը և ոգնեց նրան ջախջախել կապիտալիզմի վրա հարձակվող պրոլետարական մասսաներին։ Ամեն մարդ գիտե, թե ինչպես հայտնի դարձավ, որինակի համար, հեղափոխական բանվորների կողմից «արյունարբու շուն» կոչվող գերմանական սոցիալ-դեմոկրատ Նոսկեն։ Սոցիալ-դեմոկրատիան ոգնեց բուրժուազիային անցնել հարձակման՝ բանվոր դասակարգի վրա։ Ամբողջապես մի սովորական բուրժուական կուսակցություն դարձած սոցիալ-դեմոկրատիային վոչ թե վախն է ստիպում, այլ յուր սեփական ցանկությունը՝ ոգնել բուրժուազիային կապիտալիզմն ամրացնելու և թշնամիներից այն պաշտպանելու համար։ Կատարե-

լով բուրժուազիայի կամքը, սոցիալ-դեմոկրատիան դաժան պայքար է մղում Կոմինտերնի դեմ և բամբասում, կատաղի հարձակումներ է գործում ՍՍՀՄ վրա։

Սոցիալ-դեմոկրատիայի մեջ գոյություն ունի այսպես կոչված «ա ջ» թև, վորի մեջ մտնում են ֆաշիստներին շատ մոտիկ կանգնած, բանվոր դասակարգին բացարձակ կերպով և առանց ամաչելու դավաճանող և նույնիսկ բուրժուազիայի հետ իրենց ունեցած կապերի վրա հպարտացող ամենաթունդ և ամենահայտնի ռեակցիոներները. բացի դրանից կա և «ձախ» թև, վորն արտաքուստ դժգոհություն և ցույց տալիս այդպիսի քաղաքականության դեմ և լոկ խոսքով է ընդունում դասակարգային պայքարի անհրաժեշտությունը բուրժուազիայի դեմ։ Ձախ սոցիալ-դեմոկրատները փաստորեն ծածկում են աջերի բացարձակ դավաճանն և մատնիչ աշխատանքը։ Նրանք, պրոլետարիատի հեղափոխական խնդիրների տեսակետից, խաղում են ավելի վնասակար դեր, վորովհետև նրանք սոցիալ-դեմոկրատական քաղաքականությունից հիասթափվող և դեպի հեղափոխական բանակը ձգտող բանվորներին պահում են սոցիալ-դեմոկրատիայի շարքերում, հեղափոխական ֆրազներով քնացնում են բանվորական մասսաների դասակարգային արթնությունը և այդպիսով խանգարում ու չեն թողնում, վոր այդ մասսաներն անցնեն կոմունիստների կողմը։ Դասակարգային բաղխումների և ճակատամարտների ժամանակ ձախ սոցիալ-դեմոկրատներն աշխատում են գլխավորել պայքարող պրոլետարիատը նրա համար, վորպեսզի վճռական մոմենտին դավաճանեն բանվոր դասակարգին և դյուրացնեն նրան ջախջախելը։ Դրան վորպես ցայտուն որինակ ցույց տվին, որինակի համար, Գենսովետի «ձախ» պարագլուխները ընդհանուր գործադուլի ժամանակ 1926 թ. Անգլիայում, ավտարիական «ձախ» սոցիալ-դեմոկրատները 1927 թ. վենայի ապստամբության որերին։ Նույնը հաստատվում է կապիտալի յերկրներում ամենօրյա դասակարգային պայքարի անհաշիվ որինակներով։

Սոցիալ-դեմոկրատական կուսակցությունները միացված են II Ինտերնացիոնալի մեջ։* Սակայն կոմինտերնից տարբեր II Ին-

* Առաջին Ինտերնացիոնալը հիմնեցին Մարքսը և Ենգելսը 1864 թվին։ II Ինտերնացիոնալը հիմնվեց 1889 թվին. խմբերիալիստական պատերազմի տարիներին նրանից դուրս յեկան մեր բոլշևիկյան կուսակցությունը և գերմանական Սպարտակ միությունը (վորն աճելով առեղծեց գերմանական կոմկուսը) և մյուս

ասերնացիոնալը նպատակ չունի պայքարելու պրոլետարական դիկտատուրայի համար։ Նրան հարկավոր չեն հեղափոխական մարտական կազմակերպություն, հարկավոր չեն պողպատյա կարգապահություն, որոնք պրոլետարական կուսակցությունից պատրաստում են զրահապատ բռունցք, որը պատրաստ է իջնելու բուրժուազիայի գլխին։ II Ինտերնացիոնալը հանդիսանում է ամենատարբեր գույներ ունեցող կուսակցությունների մի միություն, կուսակցությունների, որոնց միակ ընդհանուր կողմը հանդիսանում է բուրժուազիային նվիրված լինելը և կոմունիզմը ատելն, և որոնց համար հենց իրենց Ինտերնացիոնալի (որի մեջ իրենք մտնում են) որոշումները պարտադիր չեն հանդիսանում։

Կազմակերպության այդպիսի բնույթը յուրաքանչյուր «սոցիալիստական» կուսակցության լայն ասպարեզ է տալիս ծառայելու յուր սեփական բուրժուազիային այնպես, ինչպես դա պահանջում է վերջինս։

II Ինտերնացիոնալի հետ սերտ կապերի մեջ է գտնվում ավեֆորմիստական պրոֆմիությունների միջազգային միությունը, այսպես կոչված Ամստերդամի Ինտերնացիոնալը։ Դեղին պրոֆմիությունների ղեկավարներն ավելի բացահայտ հակահեղափոխականներ են, քան նույնիսկ աջ սոցիալ-դեմոկրատները։ Նրանք կապիտալիստների հետ գտնվում են սերտ միության մեջ։ Շահախաբությունը և կաշառակերությունը նրանց մեջ և ընդհանրապես սոցիալ-դեմոկրատիայի քաղաքական բոլոր գործիչների մեջ, հասել է ամենախոշոր չափերի։ Այդ «բանվոր ղեկավարների» շատերը կապիտալիստներից ռոճիկ են ստանում իրենց դավաճանության համար։ Վերջին ժամանակներս ավեֆորմիստական պրոֆմիությունների ղեկավարները վտանգին այնքան սերտորեն են ձուլվել կապիտալիստական-ձեռնարկատիրական միությունների հետ, որ կարծես թե դարձել են նրանց բաղադրիչ մասերը, նրանց «բանվորական բաժինները», որոնք նպաստում են կապիտալիստական ռացիոնալիզացիայի անցկացման, որոնք հեռանում են, որպեսզի տվյալ ճյուղի ձեռնարկությունների մեջ չընկնվի գործադուլ, նպաստում են՝ որպեսզի բանվորներից դուրս քամվի որքան կարելի է ավելի շատ աշխատանք և այլն։

*) Բելգիայի կոմունիստական խմբակները։ Մեր բոլշևիկյան կուսակցությունը մյուս երկրների կոմունիստների հետ միասին 1919 թվին Մոսկվայում III Ինտերնացիոնալի հիմքը դրեց։

Ամստերդամի Ինտերնացիոնալի ամբողջ գործնեության դավաճան և մատնիչ բնույթն այնքան ակնհայտ է, որ նրա շարքերից տարեց-տարի գնալով հեռանում են բանվորական ավելի ու ավելի խոշոր մասսաներ։

1919 թվից մինչև հիմա Ամստերդամի Ինտերնացիոնալի անդամների թիվը կեսկուս անդամով պակասել է—23 միլիոնից իջել է մինչև 12.840.000։ Այս տվյալները ցայտուն կերպով նկարում են Ամստերդամի՝ բանվորների վրա ունեցած բարոյական ազդեցության կատաստրոֆիկ անկումը (Ամստերդամի Ինտերնացիոնալի շարքերում գոյություն ունի Պրոֆինտերնի կողմնակիցներից բաղկացած բավական ուժեղ ոպոզիցիա)։

Սակայն Ամստերդամի Ինտերնացիոնալը և համաձայնողական պրոֆմիութենական կազմակերպություններն, առանձին կերկրներում, հենվելով լավ վարձատրվող պրոֆմիութենական չինովնիկության ահագին բանակի և կոմունիստների ազդեցության դեմ բուրժուական կառավարությունների ցույց տված ուղղակի ոգնության վրա, առայժմ պրոֆմիութենական ապպարատը դաղափարականապես պահում են իրենց ձեռքերում։

Բայց Կոմինտերնի դեմ կանգնած են վոչ միայն II և Ամստերդամի Ինտերնացիոնալները։ Կապիտալիստական յերկրների բանվորական շարժման մեջ գոյություն ունի, բացի սոցիալ-դեմոկրատական կազմակերպություններից, ամենաբազմապիսի ծրագրներով և հայացքներով՝ վոչ-կոմունիստական կազմակերպությունների նշանակալի քանակություն—անարխիստների, սինդիկալիստների, քրիստոնեական սոցիալիստների և այլն։ Սրանք բոլորն էլ իրենց ուժերի չափ ոգնում են բուրժուազիային, վորովհետև պահպանում են բանվոր դասակարգի շարքերի միասնականությունը, կասեցնում են բանվորների ուշադրությունը պրոլետարիատի դիկտատուրայի և կոմունիզմի համար մղվող հեղափոխական պայքարից։ Սակայն սոցիալ-դեմոկրատիան, ունենալով մասսաների վրա ամենամեծ ազդեցություն և ամենաշատ դավաճանության ստաժ, մնում է պրոլետարիատի ամենադաժան թշնամին և հանդիսանում է ամենամեծ խոչընդոտը՝ պրոլետարների մեծ մասին կոմունիզմի կողմը նվաճելու գործում։

Համաձայնողական սոցիալ-դեմոկրատական ու նրա նման կուսակցությունների և դեղին պրոֆմիությունների ուժի ու բանվոր

դասակարգի վրա ունեցած ազդեցության հիմնական պատճառներից մեկը հանդիսանում է (առանձնապես ավելի հարուստ և ամենազորեղ կապիտալիստական յերկրներում՝ Միացյալ նահանգներ, Անգլիա) այսպես կոչված բանվորական արիստոկրատիայի, այսինքն բանվոր դասակարգի վերխուշկայի, առկայությունը։ Այդ արիստոկրատիային կապիտալիստական յերկրների բուրժուազիան, գաղութների և շարքային բանվորների անագին շահագործման հաշվին վճարելով բարձր աշխատավարձ, հնարավորություն ունի գնելու, կաշառելու և այլասերելու։ Վորքան ավելի հարուստ և տվյալ կապիտալիստական յերկիրը, այնքան նա ավելի շատ հնարավորություն ունի թալանելու գաղութային և կիսագաղութային մյուս յերկրները, այնքան ավելի շատ վորակյալ բանվորների լայն շերտեր կարող է գնել բարձր աշխատավարձի միջոցով, շահագրգռել նրանց յուր իմպերիալիստական քաղաքականության, գաղութները թալանելու մեջ և գրավել, հեռու պահել կոմունիզմի համար մղվող պայքարից։ Հենց այդ պատճառով է, վոր համաձայնողականությունն ավելի կայուն և ամուր արմատներ միշտ էլ ունեցել է կապիտալիզմի այնպիսի հարուստ յերկրներում, ինչպիսին են Միացյալ նահանգները, Անգլիան, և ընդհակառակը, ամենաթույլ արմատներն ունեցել է այնպիսի յետամնաց յերկրում, ինչպիսին հին Ռուսաստանն էր, վորտեղ բուրժուազիան ի վիճակի չէր բարձր աշխատավարձի միջոցով այլասերել բանվոր դասակարգի վերին շերտերը։ Հենց դրա շնորհիվ է, վոր այն ժամանակից, յերբ սկսեց աճառնվել Անգլիայի տնտեսական հզորությունը, այդ յերկրի կոմունիստները բանվորական շարժման մեջ սկսեցին ունենալ հաջողություն և ազդեցություն բանվորական մասսաների վրա։

2. ՊԱՏՃԱՌՆ ՈՐԱՍՍԱՆՆԵՐԸ ԴՐԱՎԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Կոմունիստական կուսակցությունները կհասնեն հաղթանակի և կապիտալիզմի տապալման միայն այն դեպքում, յերբ նրանց յետևից գնա բանվոր դասակարգի ճնշող մեծամասնությունը։

Այնինչ, արևմտա-յեվրոպական և ամերիկական պրոլետարիատի տակավին լայն մասսաները գնում են սոցիալ-դեմոկրատիայի յետևից։ Բացի դրանից կան նաև քրիստոնեական և ֆաշիստական պրոֆմիությունների ազդեցության տակ գտնվող բանվորների խմբեր։ Վերջապես կան պրոլետարիատի յետամնաց խավեր, վորոնք քաղաքական կյանքից մի կողմ են կանգնած։ Կոմինտերնի հիմնական խնդիրը ներկա շրջանում հանդիսանում է՝ բանվոր դասակարգի մեծամասնությունը յուր կողմը նվաճել, լայն մասսաներին դաստիարակել և նախապատրաստել հեղափոխական պայքարի համար՝ հանուն իշխանության և պրոլետարական դիկտատուրայի։

Միասնական ֆրոնտի տակտիկան։ — Պրոլետարական մասսաների նվաճման անհրաժեշտ պայմանը հանդիսանում է՝ կոմկուսների սերտ կապը մասսաների հետ, նրանց առորյա կրիվքները գլուխնալը և ամենաորյա պայքարը ղեկավարելը։ Բանվորական մասսաներն իրենց սեփական կյանքի և պայքարի փաստերով պետք է հաստատ համոզվեն, վոր միայն, իսկական պրոլետարական կուսակցությունը հանդիսանում է կոմունիստական կուսակցությունը և վոր սոցիալ-դեմոկրատիան բուրժուազիայի լրտեսն է և բանվորական բանակում։ Սոցիալ-դեմոկրատիայի յետևից դեռևս գնացող բանվոր դասակարգի խավերին սոցիալ-դեմոկրատիայից խլելու և նրան՝ կոմունիզմի կողմը նվաճելու գործին նպաստում է կոմկուսների ամբողջ նախահեղափոխական շրջանի տակտիկայի կարևորագույն բաղադրիչ մասը կազմող՝ միասնական ֆրոնտի տակտիկան։ Վո՞րն է այդ տակտիկայի էությունը։

Կապիտալի հարձակումը հարվածում է բանվորների բոլոր խավերին։ Նրա դեմ մղվող պայքարը հաջող կարող է լինել միայն այն պայմանով, յեթե դա միահամուռ կերպով մղեն պրոլետարական ամենալայն մասսաները։

Կան մի շարք այնպիսի հարցեր, ինչպես, որինակ, պայքար աշխատավարձի բարձրացման, բանվորական որվա կրճատման համար, պայքար տուրքերի ծանրության և ճնշման դեմ, պայքար ֆաշիզմի, պատերազմի վտանգի դեմ և այլն, վորոնք ուժեղ կերպով և առանց բացառության հետաքրքրում և անհանգստացնում են բոլոր բանվորներին։ Կոմունիստներն առաջարկում են բանվորներին, անկախ նրանից, թե ինչ-պիսի կուսակցությունների յեն նրանք պատկա-

նում, այդպիսի հարցերի համար պայքարելու, հաղթանակի հասնելու համար, ստեղծել միասնական ֆրոնտ, դուրս գալ միասին։ Սոցիալ-դեմոկրատիան յուր կողմից համարյա միշտ էլ միասնական ֆրոնտին դեմ է դուրս գալիս, ընդհանուր պայքարից հրաժարվելով կամ պահարմար է բուրժուազիային ամենաոգտակար մոմենտին խանգարելով։ Սակայն, չնորհիվ դրա, այն բանվորները, վորոնք գտնվում են սոցիալ-դեմոկրատիայի ազդեցության տակ, սկսում են հասկանալ, թե ո՞ւմն է ծառայում սոցիալ-դեմոկրատիան, սկսում են հասկանալ նրա դավաճան և մատնիչ աշխատանքը, հեռանում են նրանից և անցնում կոմկուսների կողմը։ Այսպես—սոցիալ-դեմոկրատական դեկավարների կամքին հակառակ—սոցիալ-դեմոկրատ բանվորները կոմունիստների հետ ձեռք-ձեռքի տված պայքարելով և աստիճանաբար սոցիալ-դեմոկրատիայի ազդեցությունից ազատվելով, կապիտալի հարձակման դեմ մղվող ամենորյա պայքարի ընթացքում սովորում են սահմանել միասնականության ներքևից։ Հենց այդ պայքարի ընթացքում նրանք համոզվում են, վոր հասնել իրենց դրության լուրջ բարելավման, այսինքն վոչնչացնել այն բոլոր վիշտն ու տառապանքը (մասսայի համար) վորոնց հետ, անքակտելի կերպով կապված է կապիտալիզմի գոյությունը,—կարելի յե միայն պրոլետարական հեղափոխության միջոցով։ Այսպես, յեկնելով վորևե մասնավոր պահանջից (որինակ, պայքար բանվորական որվա յերկարացման դեմ և այլն), կոմունիստները պրոլետարական մասսաների գիտակցությունն այնքան են բարձրացնում, վոր նրանք հասկանում են հեղափոխության իշխանության խլելու և պրոլետարիատի դիկտատուրան հաստատելու անհրաժեշտությունը։ Կոմունիստական կուսակցությունները, յեկնելով պրոլետարական մասսաների առօրյա կարիքներից, առաջադրելով մասնակի լոզունգներ և պահանջներ, այդ մասսաներին զարգացնելով և կապելով Կոմինտերնի հիմնական խնդիրների հետ, նրանց մոտեցնում են պրոլետարական դիրքերին այնպես, վոր նրանք իրենց սեփական փորձի վրա համոզվեն, վոր կուսակցության դիծը ճիշտ է։

Մասսաները նվաճելու համար մղվող պայքարը կոմունիստական կուսակցություններից պահանջում է առանձին ուշադրություն դարձնել պրոֆմիությունների աշխատանքի վրա։

Պրոֆեսիոնալ միությունները հանդիսանում են բանվոր դասակարգի առօրյա կարիքներն ապահովելու նպատակ ունեցող, ամենալայն, ամենամասսայական պրոլետարական կազմակերպությունները։ Պրոֆմիությունների նվաճումը՝ մասսաների նվաճումն է։

Կապիտալիստական յերկրների պրոֆմիությունները մեծ մասամբ գտնվում են պրոֆմիությունների ապարատն իրենց ձեռքում պինդ պահող և կապիտալիստներին հավատարիմ ու ճշմարիտ ծառայող՝ ամենաչար ու դաժան, ամենաստոր ու կեղտոտ ոպորտունիստների ձեռքը։ Սակայն, չնայած դրան, կամ ավելի ճիշտն ասած, այդ պատճառով էլ Կոմինտերնը պարտադրում է Կոմունիստական կուսակցություններին բոլոր անդամներին մտնել համաձայնողական պրոֆմիությունների մեջ, վորպեսզի նրանց ստիպել յերես դարձնել դեղին առաջնորդներից և դառնալ կոմկուսների հետևորդը։

Պրոֆեսիոնալ միություններում գտնվող համաձայնողական-ների վոտքի տակի հողը խախտելու համար Կոմինտերնը և Պրոֆինտերնը առաջադրել են պրոֆշարժման միասնականության լոզունգը։ Այդ լոզունգն առաջադրված է կանոնավոր կերպով ծայրահեղ ձախ տեսակետի դեմ, վորը չի հասկանում պրոֆմիությունները նվաճելու համար աշխատանք տանելու կարևորությունը, թեկուզ դա լինի ռեակցիոն պրոֆմիություններում, և ճգնում է պրոֆմիությունների փոխարեն ստեղծել նոր կազմակերպություններ։ Այդպիսի տեսակետը վերին ձել նոր կազմակերպություններ։ Այդպիսի տեսակետը վերին աստիճանի վտանգավոր է, վորովհետև կոմունիստների դուրս գալը պրոֆմիություններից, դեակցիոն պրոֆմիությունների մեջ աշխատելուց հրաժարվելը, կոմունիստներին մեկուսացնելու յեր անկուսակցական և սոցիալ-դեմոկրատական բանվորական մասանկուսակցական և սոցիալ-դեմոկրատ առաջնորդների ջրաղացին։

Կոմունիստների աշխատանքը համաձայնողական պրոֆմիություններում հանդիպում է շատ խոշոր դժվարությունների։ Յերկար տարիներ ամբողջ կազմակերպչական թևերն ու կապերն իրենց ձեռքերում պահող պրոֆմիությունների դեղին առաջնորդները կատաղի կերպով պայքարում են կոմունիստների դեմ, նրանց դուրս հանելով պրոֆմիություններից, թույլ չտալով ակ-

տիվ աշխատանք կատարելու՝ շարունակ հարձակվելով շատ թե քիչ հեղափոխականորեն տրամադրված բանվորների վրա և այլևս կարիք չկա խոսելու այն մասին, որ համաձայնողականները կոմունիստների դեմ պայքարելու ընթացքում խոշոր ոգնություն են ստանում կապիտալիստներից։ Ջնայելով դրան, կոմկուսներն ուժեղացնում են իրենց ազդեցությունը պրոֆմիությունների վրա և աստիճանաբար սկսում են նրանց նվաճել իրենց կողմը։ Սոցիալ-դեմոկրատները թուլացնում են բանվոր դասակարգի դիմադրությունը կապիտալիստների դրոհի դեմ, վիժեցնում են գործադուլները, խանգարում են բանվոր դասակարգի առօրյա տնտեսական պայքարը։ 1926 թ. ընդհանուր գործադուլի դասերը Անգլիայում, վերջին տարիներս Գերմանիայում տեղի ունեցած գործադուլային շարժման դասերը, մի խոսքով՝ կարելի է ասել՝ յետպատերազմյան շրջանի պրոֆեսիոնալ շարժման ամբողջ փորձը պրոֆմիությունների դեղին առաջնորդների վրա եժան չի նստում։ Կոմունիստների հեղափոխական աշխատանքի հողը պրոֆմիություններում տարեց-տարի ընդլայնվում է. կապիտալի հարձակումը բանվոր դասակարգի վրա Արևմտյան Եվրոպայում առաջ է բերելու թե պրոլետարիատի հետզհետե լայն ազդ դիմադրություն և թե սոցիալ-դեմոկրատիայի ու դեղին պրոֆմիությունների դեկավարների նորանոր փորձեր՝ պրոլետարական մասսաների պայքարը խանգարելու համար։ Սակայն Արևմուտքում տակավին վոչ բոլոր կոմկուսներն են սովորել ճիշտ դնել աշխատանքը պրոֆմիություններում և նրանց վրա իրենց ազդեցությունը տարածել։ Կոմունիստների աշխատանքի ուժեղացումը պրոֆշարժման մեջ հանդիսանալու է կոմունիզմի կարևորագույն դենքերից մեկը՝ սոցիալ-դեմոկրատների վրա հաղթանակ տանելու գործում։

Պայքար՝ գյուղացիության համար. — Պրոլետարական հեղափոխության հաջողությունը պահանջում է, որ բանվոր դասակարգը մենակ չպայքարի կապիտալիզմի դեմ, այլ տանի յուր յետևից աշխատավորության լայն մասսաները և առաջին հերթին՝ գյուղացիության։ Կապիտալիզմի տապալումը և խորհրդային կարգերին անցնելը համապատասխանում է գյուղացիության հիմնական խավերի շահերին, որովհետև կապիտալիզմն ամենուրեք շահագործում է, ճնշում և կեղեքում գյուղացիությանը և տանում է

նրան դեպի անտեսական անխուսափելի անկում։ Շատ յերկրներում գյուղացիությունը տակավին գտնվում է կալվածատերերի սարկության մեջ։ Ամենուրեք տուրքերի գլխավոր ծանրությունը բուրժուազիան գցում է պրոլետարիատի և գյուղացիության վրա։ Ամենուրեք աճում են գյուղացիության պարտքերը, նրա կախումը բանկերից, վորոնց նա վճարում է հակայական տոկոսներ։ Այդ պատճառով էլ տարեց-տարի կապիտալիստական յերկրներում տեղի է ունենում, իրենից պրոլետարիատի բոլոր յերկրներում տեղի է ունենում, իրենից պրոլետարիատի նորանոր կադրեր ավող, գյուղացիության նշանակալի շերտերի քայքայում։

Գյուղացիությունը հանդիսանում է, հաճախ յուր իսկական շահերը չգիտակցող և կուրորեն բուրժուազիայի յետևից գնացող, կապիտալիստական հասարակակարգի ավելի խավար ու քաղաքականապես ավելի յետամնաց դասակարգը։ Այդ պատճառով էլ կապիտալիստական բոլոր յերկրների բանվոր դասակարգի խնդիրը հանդիսանում է՝ դուրս կորզել գյուղացիությունը բուրժուազիայի ազդեցության տակից և կապիտալիզմի ռեզերվից նրան դարձնել բանվոր դասակարգի դաշնակից։ Կոմինտերնը յուր գոյության առաջին որերից այդ նպատակը յուր ամբողջ ծավալով դրել և կոմունիստական կուսակցությունների առաջ։

«Պրոլետարիատը հանդիսանում է իսկական հեղափոխական, իսկական սոցիալիստական ոուժ դրծող դասակարգ միայն նրանում, վորպես նա դուրս է գալիս և գործում է վորպես ամբողջ աշխատավորության և շահագործվողների ավանգարդ, վորպես նրանց առաջնորդ՝ շահագործողներին տապալելու պայքարում, իսկ դա անհրաժեշտ է՝ առանց գյուղում դասակարգային պայքար մղելու, առանց գյուղի աշխատավորության մասսաներին քաղաքի պրոլետարիատի, կոմունիստական կուսակցության շուրջը համախմբելու, առանց առաջինների դաստիարակության յերկրորդների հողի վրա»։ Լենինյան այս միտքը (Կոմինտերնի II կոնգրեսի բանաձևից՝ ագրարային հարցի մասին) կոմինտերնի ամբողջ գործնեության մեջ հանդիսանում է վորպես դեկավարող

սկզբունք։ Ըստ վորում Կոմինտերնը յեկնում է նրանից, վոր գյուղացիությունը միատարը չե և վոր նրա վերչ բոլոր շերտերը կարող են լինել բանվոր դասակարգի ակտիվ դաշնակիցներ։ Գյուղատնտեսական բանվորները և գյուղական չքավորությունը, վորոնք չեն կարող կերակրվել՝ աշխատելով, իրենց կամ կապալով վերցրած հողի վրա, ստիպված գնում են բատրակություն անում, հանդիսանում են բանվոր դասակարգի ամուր պատվանդանը գյուղում։ Պրոլետարիատը պետք է գործ դնի յուր բոլոր ուժերը, վորպեսզի նրանց գարձնի պրոլետարական հեղափոխության գիտակից մարտիկներ։

Մանր գյուղացիությունը, վորը մի կերպ ծայրը ծայրին է հասցնում և չի դիմում վարձու աշխատանքի, նմանապես, թեև վորոշ տատանումներով, վերջիվերջո հարելու յե պրոլետարական բանակին և կռվելու յե հոգուտ բանվոր դասակարգի, վորովհետև պրոլետարական հեղափոխության հաղթանակից նա միայն ոգտվելու յե։

Կապիտալիստական յերկրներում միջակ գյուղացիությունը,* թեև ինքն իրեն կերակրում է գլխավորապես սեփական աշխատանքով, բայց լավ տարիներին կուտակում և վորոշ ավելցուկներ և վարձում բատրակներ։ Այդ պատճառով էլ նա յուր մասսայով չի կարող լինել պրոլետարական հեղափոխության ակտիվ մարտիկ։ Բանվոր դասակարգը պետք է աշխատի, վոր միջակ գյուղացիությունը չհարի պրոլետարական հեղափոխության թշնամիներին և չհանդիսանա բուրժուազիայի ռեզերվը։ Վորովհետև միջակ գյուղացիությունն ակտիվ կերպով չպիտի կռվի հոգուտ բանվոր դասակարգի, ապա հարկավոր է աշխատել, վորպեսզի նա չպաշտպանի նաև բուրժուազիային և այդ պայքարում ինա չեզոք։

Իսկ ինչ վերաբերում է խոշոր գյուղացիությանը, այսինքն կուլակներին, գյուղական կապիտալիստներին, ապա ամբողջապես պարզ է, վոր նրանք ամենուրեք վճռական կերպով կռվելու յեն հոգուտ բուրժուազիայի և լինելու յեն պրոլետարական հեղափոխության թշնամիները։

* Չպետք չփոթել Արևմուտքի կապիտալիստական յերկրների միջակ գյուղացիությունը մեր միջակ գյուղացիության հետ։ Մեր միջակ գյուղացիությունը յուր մեծ մասով համապատասխանում է Արևմուտքի կապիտալիստական յերկրների մանր գյուղացիությանը։

Արևմուտքի կոմունիստական կուսակցությունները ծավալման լայն պրոպագանդիստական աշխատանք գյուղացիության մեջ, բացատրելով նրան իրենց նպատակն ու խնդիրները, կազմակերպում են գյուղատնտեսական բանվորներին և գյուղական չքավորությանը։ Առաջադրելով ուժից վեր տուրքերի իջեցման և գյուղացիական պարտքերի թեթևացման պահանջ, պայքարելով միլիտարիզմի դեմ, վոր գյուղացիական յերիտասարդությանը դարձնում է բուրժուազիայի համար թնդանոթի միս, և այլն, կոմկուսները իրենց ամենօրյա աշխատանքով գյուղացիությանը պարզ կերպով ապացուցում են, վոր միայն բանվոր դասակարգն ապացուցում է հանուն նրա իսկական շահերի և պայքար տանում հանուն նրա իսկական և վոր գյուղացիության դրության արմատական բարելավումը կկատարվի միայն պրոլետարական հեղափոխության հաղթանակի շնորհիվ։

ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅԱՆ ՈՒՂԻՆԵՐԸ

(Շարունակություն)

1. ԿՈՒՐԻՆՏԵՐՆԸ ԱՐԵՎԵԼՔՈՒՐ

Իմպերիալիզմի որոք բոլոր թուլլ և չեռաճնաց ժողովուրդներին սարկացրել են կապիտալիստական ուժեղ պետությունները։ Մի բուռն իմպերիալիստական դիշատիչներ իրենց միջև բաժանել են ամբողջ յերկրագունդը։ 1914 թվին յերկրագնդի ամբողջ ազգաբնակչության թիվը հավասար եր 1.786 միլիոն մարդու։ Այդ թվից 930 միլիոնը, այսինքն կեսից ավելին, կազմում էին ճնշված ժողովուրդները։ Յեվրոպայի և Ամերիկայի բուրժուազիան իշխում է Ասիայի և Աֆրիկայի հարյուրավոր միլիոն աշխատավորների վրա, տիրում է նրանց ամբողջ հարստությանը և նրանցից քամում է ամենավերջին հյութերը։ Մինչև առաջները գինված իմպերիալիստական պետությունները իրենց դրեզնոուտների, տանկերի, ողանավերի միջոցով ղեկավարում են գաղութային և կիսագաղութային ժողովուրդներին և շատ դաժանորեն են պատժում նրանց՝ սարկությունից ազատվելու ամեն մի փորձը։ Այսպես, միայն տուրքերը չմուծելու համար, Անգլիացիները ամբողջ գյուղեր հրդեհեցին Հնդկաստանում և ողանավերից գնդակահարեցին բազմաթիվ հնդիկ գյուղացիների։

Այնպիսի մի փոքրիկ յերկիր, վորպիսին, որինակի համար, Անգլիան է, վորտեղ ապրում են 50 միլիոնից էլ պակաս անգլիացիները, տիրում է Հնդկաստանի, Յեգիպտոսի, Հարավային Աֆրիկայի 430 միլիոն ժողովուրդներին։ Միայն Հնդկաստանում 300 միլիոն հնդիկ, վորպես սորուկներ, աշխատում են անգլիական բուրժուազիայի ոգտի համար։ Յուրաքանչյուր անգլիացուն ընկնում է վոչ-անգլիացի 9 սորուկ։

Իմպերիալիզմը չի կարող գոյություն ունենալ, յեթե չշահագործի գաղութային և կախում ունեցող յերկրները և չճնշի

նրանց։ Պարզիտային շահագործումը գաղութային և կիսագաղութային յերկրների, ուր իմպերիալիստական պետությունները ներմուծում են իրենց կապիտալները և վորտեղից արտահանում են հում նյութ ու դուրս քաշում հսկայական շահույթներ, հանդիսանում է իմպերիալիզմի անտեսական կարևորագույն հենարաններից մեկը, առանց վորի իմպերիալիզմի գոյությունն անկարելի է և անյերևակայելի։ Այդ շահագործումն անընդհատ ուժեղացվում է։ Նա անխուսափելիորեն առաջ և բերում իմպերիալիզմի շահագործումից քայքայվող, ճնշված ժողովուրդների ավելի և ավելի աճող ընդդիմադրությունը։ Գաղութային և կիսագաղութային յերկրների ժողովուրդներին իմպերիալիզմի շահագործումից և ճնշումից ազատելու միակ ճանապարհը հանդիսանում է հեղափոխական պայքարը իմպերիալիզմի դեմ։ Այդ ուղիով արդեն ընթանում են Չինաստանն, Ինդոնեզիայի, Մարոկկոյի բազմամիլիոն մասսաները, նրանով սկսում են ընթանալ անգլիական իմպերիալիզմի կրունկի տակ ճզմված Հնդկաստանի ժողովուրդները։

Կոմինտերնը հսկայական նշանակություն է տալիս գաղութային և կիսագաղութային ճնշված ժողովուրդների ազգային ազատագրական պայքարին, ղեկավարվելով այն հայացքներով, վոր Լենինը զարգացրեց 1920 թվին՝ Կոմինտերնի II կոնգրեսում։

Իմպերիալիզմի դեմ ուղղված ազգային հեղափոխական շարժումը հանդիսանում է միջազգային սոցիալիստական հեղափոխության բազային մասը։ Սոցիալիստական հեղափոխության հաղթանակը պահանջում է յեվրոպական և ամերիկական պրոլետարիատի հեղափոխական պայքարի մերձեցումը, դաշինքը՝ իմպերիալիզմի ճնշքարի մերձեցումը, դաշինքը՝ իմպերիալիզմի ճնշման տակ տնքացող և հաղիվ շունչ քաշող Արեվելքի ժողովուրդների ազգային ազատագրական շարժման հետ։ Միայն ընդհանուր ֆրոնտը իմպերիալիզմի դեմ, միայն Յեվրոպայի և Ամերիկայի պրոլետարիատի ու Ասիայի և Աֆրիկայի աշխատավորական մասսաների միասնական պայքարը կապահովի նրանց վերջնական հաղթանակը և ազատագրումը։ Ճնշող ազգերի պրոլետարիատը պարտավոր է վճռական կերպով ոգնել ճնշվող ազգերի ազատագրական շարժմանը «յուրաքանչյուր հայրենիքի» իմպերիալիզմի դեմ, պաշտպանելով յուրաքանչյուր

ազգի իրավունքը՝ անջատվելու և պետականորեն ինքնուրույն գոյություն ունենալու։ Այսպես, օրինակի համար, անգլիական պրոլետարիատի հեղափոխական պարտքը պետք է լինի՝ ոչնչել Չինաստանի և Հնդկաստանի ժողովուրդների այն պայքարին, որը մղվում է հանուն անգլիական իմպերիալիզմի ճնշումից ազատվելու, հանուն Հնդկաստանի և Չինաստանի լիակատար անկախության։ Կոմինտերնը պետք է ամեն կերպ և յուր ամբողջ ուժերով ոչնչ ազգային-հեղափոխական շարժմանը՝ դա դեկավարելով, այդ շարժումը տանելով իմպերիալիզմի լուծը տապալելու, խորտակելու, ազատագրված յերկրներում խորհրդային կարգեր հիմնելու վճռողական պայքարի ուղղությամբ։

Թեև գաղութային յերկրներում վերջերս արագ կերպով զարգանում է արդյունաբերությունը և աճում է հեղափոխական հսկայական եներգիա ունեցող յերիտասարդ պրոլետարիատը, բայց այնտեղ ազգաբնակչության ճնշող մեծամասնությունը բաղկացած է գյուղացիությունից։ Ոչնչության զարով և դեկավարելով Արևելքի ժողովուրդների ազգային-ազատագրական պայքարը, Կոմինտերնը ղրանով իրականացնում է պրոլետարիատի մերձեցումը, դաշինքը գյուղացիության հետ՝ համաշխարհային մասշտաբով։

Լենինը ցույց է տալիս և ասում, որ յեռամիաց յերկրները կարող են միանգամից անցնել խորհրդային կարգերին ու սոցիալիզմին, թողնելով կապիտալիստական զարգացման ետապը, որ կապված է մասսաների ամենածանրագույն տառապանքների ու թշվառության հետ։

Հոկտեմբերյան հեղափոխության որերից սկսած՝ խորհրդային միությունը, որը իրենից ներկայացնում է միահամուռ ուժերով սոցիալիստական հասարակություն կառուցող բազմատասնյակ ազատ ժողովուրդների ամուր և սերտ միություն, փարոս և հանդիսանում ճնշված ազգերի համար, նրանց ցույց տալով ազատվելու ամենաճիշտ և ամենահուսալի ճանապարհը և ուժերը ներածին չափ ոգնելով Արևելքի ժողովուրդների ազգային-հեղափոխական պայքարին։

Ճնշված ժողովուրդները ԽՍՀՄ կենդանի օրինակի վրա համոզվում են, որ միայն խորհրդային կարգն է ընդունակ ազատել նրանց, ապահովել ազգային հավասարությունը և ազատ ժողովուրդների յեղբայրական համագործակցությունը։ ԽՍՀՄ այդ-

պիսի ազդեցությամբ է մեծ մասամբ բացատրվում այն հսկայական թափն ու ծավալը, որ ընդունում է գաղութային և կիսագաղութային յերկրների ժողովուրդների պայքարն իմպերիալիզմի դեմ։ Վերջին տարիների ընթացքում մենք տեսանք Մարոկկոյի և Սիրիայի ժողովուրդների հեղափոխական պայքարը ֆրանսիական իմպերիալիզմի դեմ, Հոլանդիայի բուրժուազիայի դեմ ուղղված ապստամբությունն Ինդոնեզիայում, բուռն խռովությունները անգլիական տիրակալության դեմ՝ նրա իմպերիայի բոլոր մասերում։ Այդ պայքարին մասնակցում են աշխատավորների ամենալայն մասսաները։

Չինական հեղափոխության նշանակությունը. — Առանձնապես հսկա ու վիթխարի ծավալ է ընդունում չինական հեղափոխությունը, որը չինական պրոլետարիատի և գյուղացիության բազմամիլիոն մասսաներ է ընդգրկում հեղափոխական պայքարի հորձանքի մեջ և ցնցում իմպերիալիզմի բոլոր հիմքերը։

Չինաստանն իրենից ներկայացնում է մի հսկայական յերկիր, որի ազգաբնակչության թիվը հասնում է մոտավորապես 400 միլիոնի։ Այդ հսկա յերկիրը թեև թղթի վրա պետականորեն անկախ է, սակայն իրականում ամբողջապես կախում ունի յապոնական, անգլիական և ամերիկական իմպերիալիզմից։ Նրա կարևորագույն տնտեսական բոլոր ձեռնարկությունները, այն է՝ բանկերը, յերկաթուղիները, տեքստիլ ձեռնարկությունների մեծ մասը, գտնվում են ոտարյերկրացիների ձեռքում։ Վերջիններիս է վերապահված նաև մի շարք առուքների գանձումը, մաքսային հարկերը և այլն։ Այդ բոլոր ձեռնարկություններն իմպերիալիստներին ահագին շահույթներ են տալիս։

Ոտարյերկրյա իմպերիալիստներն իրենց հաշվում են Չինաստանի տերը և չինացիներին բոլորովին հաշվի չեն առնում։ Դեռ 2—3 տարի առաջ եր, որ չինական քաղաքների շատ այգիների դռներին անգլիացիների ձեռքով կախված եյին ցուցանակներ, որոնց վրա գրված եր՝ «Շների և չինացիների մուտքն արգելված է»։ Ամենամեծ քաղաքներում ամենալավ և ամենաընդարձակ վայրերը՝ այսպես կոչված «կոնցեսսիաները» խլել են ոտարյերկրացիները։ Կոնցեսսիաներում ապրում են հարյուր հազարավոր չինացիներ, բայց այդ վայրերի լիակատար տերերը հանդիսանում են մի բուռն յեվրոպացիներ և յապոնա-

ցիները։ Ոտարյերկրյա իմպերիալիստներն իրենց տիրապետությունը Չինաստանում պաշտպանում են զինված ուժով. Կանտոնում, Շանհայում, Մանջուրիայում, յերկաթուղիների վրա, մի խոսքով՝ ամենուրեք ցրված են նրանց խմբերը, հածանավերը, սուզանավերը և այլն։

Չինաստանի աշխատավորները տանքուր են կրկնապատիկ ճնշման տակ, մի կողմից՝ ոտարյերկրյա իմպերիալիստների ճնշումը, մյուս կողմից՝ իրենց «հայրենի» կապիտալիստների և կալվածատերերի ծանր լուծը։ Այդ բոլորն էլ անխնա կերպով շահագործում են չին աշխատավոր մասսաներին։ Աշխարհիս վրա վոչ մի տեղ բանվոր դասակարգը և գյուղացիությունը չեն ապրում այնպիսի սարսափելի աղքատության մեջ, ինչպես Չինաստանում։ Չինաստանի բանվորները որական աշխատում են 15—16 ժամ։ Չկա բանվորների աշխատանքի վոչ մի պաշտպանություն, վոչ մի որենք։ Չին բանվորն ամբողջ տարվա ընթացքում չի ստանում և վոչ մի հանգստություն։ Շատ ֆաբրիկաներում կանայք և յերեխաները 12-ժամյա բանվորական որվա համար ստանում են 10-ական կոպեկ։ Որական 30—50 կոպ. աշխատավարձը համարվում է շատ բարձր։ Շնորհիվ աշխատանքի այդպիսի պայմանների, մահացումը չին պրոլետարիատի մեջ չափազանց մեծ է։

Ավելի ևս վատ է չին գյուղացիության դրությունը։ Սակավահողությունն այնքան մեծ է, վոր մի քանի միլիոն գյուղացիական տնտեսություններ ունեն յուրաքանչյուրը միայն 1/64 դեսյատին հող։ Կալվածատերերից հողը կապալով վերցնելու սարսափելի պայմանները, գյուղացիությանն ուղղակի քերթող չին զեներալների և միլիտարիստների տուրքային ծանր ու ճնշող լուծը—այս բոլորը չինական գյուղացիությանը հասցնում են՝ դեռ աշխարհում վոչ մի տեղ չտեսնված ամենասարսափելի քայքայման և չքավորության։

Այդ պատճառով էլ չինական հեղափոխության առաջ կանգնած է յերկու տեսակ խնդիր՝ տապալել ոտարյերկրյա կապիտալիզմի լուծը, ձեռք բերելով Չինաստանի լիակատար ազգային անկախություն և Չինաստանը մաքրել ճորտատիրական, ֆեոդալական հարաբերությունների մնացորդներից՝ կալվածատերերի հողերը տալով գյուղացիներին։ Այդ բուրժուական-դեմոկրատական հեղափոխության հաղթանակը թույլ կտար չին պրոլետարիատին և գյուղացիությանը՝ սահմանել խորհրդային կարգեր և ստեղծել անհրաժեշտ պայմաններ՝ բուրժուական-դեմոկրատական հեղափոխությունը պրոլետարական հեղափոխության վերածելու, պրոլետարական դիկտատուրային և սոցիալիստական շինարարությանն անցնելու համար։

Սակայն այդ հաղթանակը հնարավոր է միայն վորպես բանվոր դասակարգի և գյուղացիության հաղթանակ, վորպես հետևանք նրանց լարված պայքարի՝ յերկու ֆրոնտում—ընդդեմ ոտարյերկրյա իմպերիալիզմի և չին բուրժուազիայի ու կալվածատերերի։

Ներկայումս չինական հեղափոխությունը կրել է ժամանակավոր պարտություն։ Չինական բուրժուազիան, առաջին շրջանում մասնակցելով իմպերիալիստների դեմ մղվող պայքարին, վախեցավ բանվորա-գյուղացիական շարժման թափից ու ծավալից, համաձայնվելով ոտարյերկրյա իմպերիալիզմի հետ՝ անցավ հակահեղափոխության բանակը և սկսեց անխնա կռվել բանվորների ու գյուղացիների դեմ։ Առայժմ նրանք տոնում են տասնյակ հազարներով դնդակահարված և կախված կոմունիստների, բանվորների, գյուղացիների արյան դնով գնած իրենց հաղթանակը։ Սակայն դրանով գործը չի կարող վերջանալ։ Չինական բուրժուազիան ընդունակ չէ վոչ ազատել Չինաստանն ոտարյերկրյա իմպերիալիզմի լծից, վոչ լուծել ագրարային հարցն հոգուտ գյուղացիների և վոչ էլ բարելավել բանվորների դրությունը։ Այդ խնդիրները կարող է լուծել միայն բանվորա-գյուղացիական հաղթական հեղափոխությունը։ Անկման շրջանը տեղի չի տալու նոր վերելքի շրջանին։ Կոմինտերնի և Չինաստանի կոմկուսի ղեկավարության տակ պայքարի մեծ փորձ ստացող Չինաստանի բանվորները և գյուղացիները նորից պայքարի բեմ են դուրս գալու։ Ամենամոտիկ ապագան բերելու է յուր հետ հեղափոխության ալիքի նոր վերելք Չինաստանում։

2. ԿՈՄԻՆՏԵՐՆԻ ԲՈՑԼՇԵՎԻԶԱՑՈՒՄՆ

Մենք արդեն տեսանք, որ Արևմտյան Եվրոպայի կոմունիստական կուսակցությունները հենվում են բոլշևիկյան փորձի վրա։ Այդ փորձը վոչ միայն շատ բանում թեթևացնում է նրանց ամբողջ աշխատանքը, այլ և ոգնում է նրանց կուվել՝ ամեն տեսակի թեքումների, տատանումների դեմ, ռևպորտունիստների՝ կուսակցության մեջ ամրանալու ամեն մի փորձի դեմ։ Այն հանգամանքը, որ բոլշևիզմի փորձը կոմկուսներին ոգնում է պահպանել գաղափարական մաքրություն և հեղափոխական ռազմունակություն, ունի առանձնապես կարևոր նշանակություն։ Կապիտալիստական յերկրների կոմկուսների մեծամասնությունը ծնունդ է առել պատերազմից հետո։ Նրանց քաղաքական փորձը տակավին մեծ չէ։ Այնինչ այդ յերիտասարդ կուսակցությունները պետք է աշխատեն ու պայքարեն ամենաբարդ պայմաններում և կացության մեջ։ Բուրժուազիան ճգնում է կոմկուսները ջախջախել վոչ միայն դատարանների և բանտերի միջոցով, այլ և քայքայել, ըրկել հեղափոխական ուժից և պայթեցնել ներսից։ Բուրժուական ազդեցությունը հեշտությամբ կարող է ներս մտնել կոմկուսների շարքերը՝ յեթե նախորոք արմատից չկտրել ռևպորտունիզմի յերևան գալու ամեն մի նշան, յեթե միահամուռ և հաստատուն կերպով չդիմադրել կոմկուսներում առաջ յեկող ամեն մի թեքման։ Իսկ կոմկուսների մեջ նման թեքումների առաջացման համար հող կա, վորովհետև Արևմուտքում կոմկուսների շատ անդամներ մի ժամանակ ներկա սոցիալ-դեմոկրատների հետ միասին գտնվում էին մի կուսակցության մեջ, և վոչ բոլորն են, որ ամբողջապես վերացրել են իրենց միջից սոցիալ-դեմոկրատական գաղափարների և տրամադրությունների մնացորդները, իսկ շատերն էլ բավականաչափ կայունություն, ամրություն, համառություն չունեցող, քաղաքականապես խակ տարրեր են հանդիսանում։ Ահա թե ինչու կոմկուսներում հաճախ առաջ են գալիս աջ և ձախ թեքումները, վորոնց դեմ անհրաժեշտ է պայքարել։

Թե ինչպիսի լուրջ վտանգ են ներկայացնում այդ թեքումները, կարելի յե տեսնել գերմանական կոմկուսի որինակի վրա։ 1923 թվին, յերբ Գերմանիայում պրոլետարական հեղափոխության հաղթանակի համար պայմանները դասավորվել էին ամբողջապես և միանգամայն բարենպաստ կերպով, գերմանական կոմկուսը չոգտագործեց այդ կացությունը, շնորհիվ յուր ղեկավարների վերխուշկայի հայտնաբերած աջ թեքման։ Սաքսոնիայում կոմունիստները, միացյալ ֆրոնտ կազմելով ձախ-սոցիալ դեմոկրատների հետ, մտան նրանց հետ միասին մի կառավարության մեջ։ Յեվ փոխանակ կառավարության մեջ իրենց մտնելը ոգտագործելու — բանվոր դասակարգին զինելու և վճռողական պայքար պատրաստելու — կոմունիստները ղբաղվեցին հաշտ ու խաղաղ համագործակցությամբ սոցիալ-դեմոկրատների հետ, թույլ տալով բուրժուազիային հավաքել յուր ուժերը և վերջապես, սպասելով, հասան նրան, որ այդ կառավարությունը ցրիվ տվեցին բուրժուական զորքերը։ Այսպես, միացյալ ֆրոնտի այդ խեղաթյուրումը, որ թույլ տրվեց Սաքսոնիայում, իրականում կոմկուսակցությանը լուրջ յենթարկել տվեց սոցիալ-դեմոկրատներին, կալեց կոմկուսակցության ձեռքն ու վոտքը և հեղաշրջման չախչախումը։ Այդ թեքումն ըստ էության կրկին դալ ամենաբազմազան ձևերով։ Այդ թեքումն իրենից ներկայացնում է ռևպորտունիզմի արտահայտությունը կոմկուսակցության մեջ, յուր տեսակի սոցիալ-դեմոկրատական մի ղբաղոջ՝ կուսակցության ներսում։

Սակայն յեթե աջ թեքումը կոմկուսին յենթարկում է սոցիալ-դեմոկրատական ազդեցությանը և թուլացնում ու աշխատում է մեռցնել կոմկուսի մեջ հեղափոխական վոգին, ապա վոչ պակաս վտանգավոր է և ձախ թեքումը։ Ձախ թեքումն, արտահայտվելով հեղափոխական թվացող ֆրազների տակ յերևան և տաքուստ հեղափոխական թվացող, բայց իրականում այն, որ ինքը չի ցանկանում և անկարող է տանել առաջ ծանր, հեղափոխական աշխատանքը, վորը պահանջում է որյա ծանր, հեղափոխական աշխատանքը, վորը պահանջում է խոշոր կայունություն, հաստատակամություն, դիսցիպլինա։ Այսպես, որինակ, ձախ թեքման ներկայացուցիչները հրաժարվում են տանել ծանր աշխատանք՝ պրոֆմիություններում իրենց ազդեցության տակ առնելու համար։ Նրանք հայտարարում են, վոր կոմունիստների համար ուղղակի ամոթ և խայտառակություն է աշխատել այդպիսի դավաճան դեղին կազմակերպություններում։

Իրականում՝ այդ պղտիկիան կուսակցությունը կորում է մասսայից և ռեֆորմիստներին դյուրություն է տալիս մասսային պահել իրենց ազդեցության տակ։ Յեվ աջ և՛ ձախ թեքումները շեղում են կոմկուսներին ուղիղ ճա-

նապարհից, թուլացնում են նրանց ուժերը, քայքայում են նրանց շարքերը։ Կոմկուսները հեշտությամբ կարող են հաղթահարել այդ թեքումները, եթե նրանք ճիշտ կերպով յուրացնեն լենինյան ուսմունքը և բոլշևիզմի փորձը։ Հենց դրանում և կայանում կոմկուսներին բոլշևիզացիայի յենթարկելու խնդրի ուժը, — բոլշևիզացիայի, որը կոմկուսներին պետք է դարձնի իսկական բոլշևիկյան կուսակցություններ։

Սակայն ինչ է նշանակում իսկական բոլշևիկյան կուսակցություն։ Բոլշևիզացիայի հարցը յուր ամբողջ հասակով բոլոր կոմկուսների առաջ դնող Կոմինտերնի V կոնգրեսը* մատնանշում է հետևյալ հատկություններըը, որոնց անպայմանորեն պետք է ունենա բոլշևիկյան կուսակցությունը։

«ա) Կուսակցությունը պետք է լինի իսկական մասսայական, այսինքն՝ և՛ լինելով լեգալ և՛ ինալով անլեգալ, նա պետք է դիտենա պահել ամենասերտ, ամենաանխզելի կապ բանվորական մասսաների հետ և նրանց ծառայի վորպես նրանց կարիքն ու հույսերն արտահայտող։

«բ) Նա պետք է ընդունակ լինի մանյովրներ անելու։ կուսակցությունը թշնամու դեմ պետք է դիտենա դիմել ստրատեգիական բոլոր մանյովրներին. այսինքն նա պետք է դիտենա վոչ միայն հարձակվել, այլ և անհրաժեշտ դեպքերում նահանջել կարդով, միշտ պահելով յուր հեղափոխական դեմքը։

«գ) Նա պետք է լինի եյապես հեղափոխական, մարքսիստական, ամեն տեսակ պայմաններում անշեղորեն դեպի գործը դիմող։

«դ) Նա պետք է լինի՝ ֆրակցիաներ, հոսանքներ ու խմբավորումներ չհանդուրժող և միատարը, կուռ, կենտրոնացված կուսակցություն։ Վերջապես կուսակցությունը պետք է բուրժուական բանակներում անընդհատ տանի համառ աշխատանք, կոմունիզմի կողմը գրավելով դինվորական մասսաները»։

Սրանք են այն պահանջները, վորոնց պետք է բավարարի բոլշևիկյան կուսակցությունը։ Կոմինտերնը ձգտում է նրան, վորպեսզի յուրաքանչյուր կոմկուս դաստիարակի յուր մեջ այդ բոլոր հատկությունները և ամբողջապես վերածվի բոլշևիկյան

* Կարդա մեր հրատարակած գրքույկը՝ «Կոմինտերնի VI կոնգրեսը» — Վասիլևի (լույս և տեսնում այս գրքի հետ)։

կուսակցության։ Այն ժամանակ նրան սարսափելի չի լինի վոչ մի թեքում, վոչ մի դժվարություն, վորը կարող է պատահել ճանապարհին։

Կոմկուսների բոլշևիզացիան վերջերս ունենում է մեծ հաջողություններ։ Դրա շնորհիվ Կոմինտերնը հեշտությամբ է հաղթահարում յուր սեկցիաներում ծագող թեքումները։ Բավական է հիշել այն հուժկու դիմադրությունը, վոր ստացավ տրոցկիստական ոպոզիցիան արևմտյան կոմկուսներում։ Տրոցկիստական բլոկը Կոմինտերնում դարձել է մի հավաքատեղի՝ կոմունիզմին թշնամի և Կոմինտերնը ներսից պայթեցնել աշխատող քաղաքական ամեն տեսակի տարրերի համար։ Դուրս գալով ձախ դիմակի տակ, տրոցկիստական ոպոզիցիան միացրեց բանվորական շարժման բոլոր վատ տարրերը — հավասար չափով և՛ ձախ և՛ աջ թեքումները ներկայացնող, միացավ ձախ սոցիալ-դեմոկրատիային, փաստորեն դարձավ նրա թևերից մեկը։

Տրոցկիստական ոպոզիցիան Կոմինտերնում պաշտպանություն չգտավ և գլխովին ջարդվեց բոլոր կոմկուսներում, վորոնք դրանով ապացուցեցին իրենց քաղաքական հասունությունը և կայունությունը։ Կոմինտերնը դատապարտեց տրոցկիստական ոպոզիցիան և ընդունեց, վոր տրոցկիստների դաշինքը սոցիալ-դեմոկրատիայի հետ և նրա բացարձակ հակախորհրդային դիրքը, վոր ամբողջովին թշնամական և պրոլետարական դիկտատուրային, նրա պատակտիչ մեթոդները կոմունիստական կուսակցություններում հասցրին այն բանին, վոր տրոցկիստական ոպոզիցիայի հարողները այլևս չեն կարող մնալ Կոմունիստական Ինտերնացիոնալի մեջ։

Արևմտյան կոմկուսների ցույց տված այս կուռ դիմադրությունը տրոցկիստական բլոկին, հանդիսանում և ամենալավ գրավականը՝ աջ և ձախ թեքումների դեմ Կոմինտերնի մղած պայքարի հաջողության, հանդիսանում և ամենալավ գրավականը՝ այդ պայքարում լենինյան դծի հաղթանակի։ Հետագայում շարունակվող բոլշևիզացիայի ամենորյա աշխատանքը Կոմինտերնին դարձնելու յև լենինյան իդեյաներով համակված և ոպորտունիզմի թափանցման համար անմատչելի մի զորեղ, միասնական բոլշևիկյան կուսակցություն։

3. ԿԻՄ-Ը ԿՈՄԻՆՏԵՐՆԻ ՌԵԶԵՐՎՆ Է

Կոմինտերնի ամենամոտիկ կողմնակիցը հանդիսանում է Ցերիտասարդության Կոմունիստական Ինտերնացիոնալը, վորի գլխավոր խնդիրն է — Կոմինտերնի համար բոլշևիկյան ռեզերվներ նախապատրաստել ու դաստիարակել և բանվորական ու գյուղացիական յերիտասարդության բազմամիլիոն մասսաներին պրոլետարական հեղափոխության կողմը գրավել։

Համախմբելով և միացնելով յերիտասարդական կոմունիստական բոլոր կազմակերպությունները — ԿԻՄ-ը, ի տարբերություն II Ինտերնացիոնալի սպասավորի, այն է Սոցիալիստական Ցերիտասարդության Ինտերնացիոնալի, յուր ազդեցությամբ ընդգրկում է վոչ միայն ամբողջ Յեվրոպան, այլ և ամբողջ յերկրագունդը։ Ցերբ Ավստրալիայում ևս կազմակերպվեց կոմունիստական յերիտասարդական միություն, այլևս չկա վոչ մի աշխարհամաս, վորտեղ գոյություն չունենա կոմունիստական յերիտասարդական կազմակերպություն։ Սակայն ԿԻՄ-ում միացված անդամների թիվը մեծ չե։ ԿԻՄ-ը 1927 թվի վերջին, չհաշված Համ լԿՅեՄ-ը, յուր բոլոր սեկցիաներում ուներ միայն 93.000 անդամ։ Նման դրությունը բացատրվում է մի շարք պատճառներով, վորոնցից ամենագլխավորները հետևյալներն են.

Ամենից առաջ, շատ յերկրներում մեր միությունները, կատաղի կերպով հետապնդվելով սպիտակ տեռորից, աշխատում են թաքստում, պոդպոլիայում։ Այնպիսի յերկրներում, ինչպիսիք են՝ Իտալիան, Լեհաստանը, Լատվիան և Բոլղարիան, կոմսոմոլին լոկ պատկանելը պատժվում է բանտով, իսկ Չինաստանում՝ մահով։ Յեվ զարմանալի չե, վոր 17 անլեգալ կազմակերպություններում մի կես տարվա ընթացքում անդամների թիվը 54 հազարից պակասել է մինչև 26 հազար։ Չինաստանի հերոսական կոմսոմոլում 35 — 40 հազար անդամից մնացել է միայն 10 հազար։ Տասնյակ հազարավոր կոմսոմոլիստներ, գաղտնային տանջանքների յենթարկվելով, սպանվեցին։

Սակայն կոմսոմոլի քանակական կազմը խոշոր չե և այնպիսի յերկրներում, վորտեղ աշխատանքը գնում է վոչ այդպիսի դժվարին պայմաններում։ Առանձնապես ցայտուն կերպով է դա աչքի ընկնում, յերբ համեմատում ենք կոմսոմոլի և կոմկուսի անդամների թվերը։ Գերմանական միությունը յուր շարքերում

ունի 19 հազար անդամ, իսկ կոմկուսը՝ 125 հազար, ֆրանսիական միությունը՝ 10 հազար, իսկ կուսակցությունը՝ 56 հազար, Չեխոսլովակիայում, այն ժամանակ (1925 թ.), յերբ կուսակցությունն ուներ 138 հազար անդամ, կոմսոմոլը — միայն 13 հազար։ Վերջին տարիների ընթացքում անդամների թվի չնչին աճումն այդ միություններում ցույց է տալիս, վոր նրանց սակավաթվությունը գլխավորապես մասսայական աշխատանքի թերությունների և կոմսոմոլի մեջ մտնող բանվորական յերիտասարդության շերտերին հաստատապես նվաճել չիմանալու, չկարողանալու հետևանքն է։

Սակայն չպետք է մոռանալ այն իսկապես խոշոր դժվարությունները, վորոնց մեջ մեր միությունները պետք է ուժերը ձգեն և ծավալեն իրենց աշխատանքը կապիտալիստական յերկրներում։ Բուրժուազիան հրաշալի կերպով հասկանում է թե ինչ նշանակություն ունի յերիտասարդությունը։ Բուրժուազիան յուր տրամադրության տակ յեղած բոլոր միջոցներով պայքարում է յերիտասարդության համար և աշխատում է նրանից կապիտալիստական հասարակակարգի կողմնակիցներ դաստիարակել։ Կապիտալիստական յերկրներում ղպրոցը, յեկեղեցին, մամուլը, թատրոնը, կինոն և այլն հանդիսանում են բուրժուական ազդեցության զորեղ տարածողները պրոլետարական և գյուղացիական յերիտասարդության շրջանում։ Բուրժուազիան յերիտասարդության միությունը նվաճելու համար ստեղծում է ամենաբազմազան տասնյակ կազմակերպություններ, այն է՝ քաղաքական, կուլտուրական, սպորտային, կրոնական և այլն։ Միայն կաթոլիկական (կրոնական) յերիտասարդական միությունները մինչև 3 միլիոն անդամ ունեն։ Ֆաշիստական յերիտասարդական կազմակերպությունները, բուրժուազիան վորոնց առանձին սիրով և ուժեղացնում և աճեցնում, միացնում են իրենց շարքերում հարյուր հազարավոր անդամներ։

Այդ կազմակերպություններին ոգնության և դալիս բուրժուազիայի սոցիալ-քաղաքական ամբողջ ուժը, պետական ապարատի ամբողջ ճնշումը, — ապարատի, վորն արգելում է մեր միությունների աշխատանքը և նրանց դեմքին թափում բուրժուական «արդարադատության» բոլոր միջոցները, սկսած բանտից մինչև կախաղանները։

Այնուհետև, ֆաշիստական և բուրժուական ուրիշ կազմակերպություններին ոգնության և յեկնում Սոցիալիստական Յե-

բիտասարդական Ինտերնացիոնալը, վորը ճգնում է քայքայել և պառակտում ցանել բանվորական յերիտասարդության մեջ, աշխատում է բանվորական յերիտասարդության ակտիվությունը քաղաքական կյանքից և դասակարգային պայքարից ուղղել դեպի կուլտուրական աշխատանքի խաղաղ հունը: ՍԻՄ-ը (Սոցիալիստական Յերիտ. Ինտերնացիոնալ) II Ինտերնացիոնալից և Պրոֆմիությունների Ամստերդամի Ինտերնացիոնալից ստանում է լիակատար ոգնություն:

ԿԻՄ-ին թշնամի այդ բոլոր կազմակերպությունների միջոցները շատ ավելի հարուստ են, քան մեր միությունների միջոցները: Նրանց աշխատանքի պայմաններն անհամեմատ ավելի բարենպաստ են: ԿԻՄ-ը յերիտասարդության նվաճման համար ստիպված է աշխատել ամենադժվարին և առաջին հայացքից համարյա ամենաանհույս պայմաններում, ունենալով յուր դեմ կապիտալիստական աշխարհի ամբողջ ուժը, ամբողջ հզորությունը:

Յեվ այնուամենայնիվ, ԿԻՄ-ի առաջ կանգնած վոչ մի դժվարության վրա ուշադրություն չդարձնելով, մենք կարող ենք լիակատար վստահությամբ հաստատել, վոր ապագան այդ պայքարում մեզ է պատկանում և վոր պրոլետարական յերիտասարդությունը պայքարելու յե միայն և միմիայն Կոմինտերնի դրոշի տակ:

Կապիտալիզմի պայմաններում բանվորական յերիտասարդության դրությունն այնպես է, վոր յերկաթե անհրաժեշտությամբ այդ յերիտասարդությանը մղում է հեղափոխության կողմը: Կապիտալիստական յերկրներում բանվորական յերիտասարդության աշխատանքի պայմանները անչափ ծանր են: Յերեխաների և յերիտասարդության աշխատանքի շահագործմանը չկա վոչ մի սահմանափակում: Բանվորական յերիտասարդության աշխատավարձը չափազանց ցածր է և, վորպես ընդհանուր կանոն, քիչ է ապրուստի մինիմումից, այսինքն չի ապահովում նույնիսկ կիսաքաղց գոյությունը: Մեծ մասամբ յերիտասարդության բանվորական որն ավելի յերկար է չափահաս բանվորների որից և պակաս չէ 9 — 10 ժամից, իսկ յերբեմն հասնում է 12 — 14 ժամի (մանր ձեռնարկություններում): Հիվանդության կամ անգործության դեպքում յերիտասարդ բանվորը վոչ մի տեղից ոգնություն չի ստանում (վորովհետև նա տակավին իրը թե գտնվում է ծնողների խնամքի տակ):

Այնինչ, վորքան ուժեղ է զարգանում կապիտալիզմը, այնքան ավելի խոշոր նշանակություն է ստանում բանվոր յերիտասարդության աշխատանքը: Կապիտալիստական ռացիոնալիզացիան հասցնում է նրան, վոր մեքենան վորակյալ բանվորին դուրս է մղում արտադրությունից: Աշխատանքն այնքան է պարզացվում, վոր չափահաս բանվորի աշխատանքը մեծ հաջողությամբ փոխարինվում է անչափահասի աշխատանքով: Կապիտալիստի համար շատ ոգտակար և ձեռնտու յե լայնացնել և ուժեղացնել պատանու և յերիտասարդի աշխատանքի կիրառումը, վորովհետև դա շատ եժան է: Բոլոր կապիտալիստական յերկրներում յերեխաների և անչափահասների աշխատանքը ստանում է ամենալայն տարածում: Այսպես, որինակ, միայն Գերմանիայում մինչև 18 տարեկանները կազմում են մոտ 4 միլիոն բանվոր, Անգլիայում—մինչև 3 միլիոն: Տնտեսական ճնշման ծանրության տակ ճղմված, կապիտալիստների կողմից ավելի և ավելի ուժեղացող շահագործման յենթարկվելով, պրոլետարական յերիտասարդությունը տարերային կերպով բարձրանում է կապիտալիզմի դեմ պայքարելու համար:

Այդ պատճառով էլ վերջին տարիներում բանվորական յերիտասարդության քաղաքական ակտիվությունը, գնալով, ավելի և ավելի յե աճում: Վորովհետև բուրժուազիան ձգտում է կապիտալիստական ռացիոնալիզացիայի ամբողջ ծանրությունը դնել բանվորական յերիտասարդության ուսերի վրա, վորովհետև տնտեսական ճնշումը և բանվորական յերիտասարդության քաղաքական իրավազրկությունը չեն թուլացնում, այլ ընդհակառակը հետզհետե ավելի և ավելի ուժեղացնում են, ապա բանվորական յերիտասարդության հեղափոխականացումը շարունակվելու յե և դրան չի կարողանալու խանգարել բուրժուազիայի և սոցիալ-դեմոկրատիայի հարուցած և վոչ մի խոչընդոտ:

Այդ հիման վրա վերջին ժամանակներս նկատվում է ԿԻՄ-ի քաղաքական ազդեցության անընդհատ աճում պրոլետարական յերիտասարդության մասսաների վրա: Դասակարգային ծավալվող պայքարի մեջ ԿԻՄ-ը հանդիսանում է այն մարտական կազմակերպությունը, վորը յուր յետևից է տանում բանվորական յերիտասարդությանը: Անգլիայում 1926 թվի գործադուլների ժամանակ կոմսոմոլը ղեկավարում եր լեռնային արդյունաբերության մեջ աշխատող յերիտասարդությանը և ամուր

կերպով կապված եր նրա մասսաների հետ։ Գերմանիայում Կոմսոմոլը հաջողությամբ ղեկավարում է բանվորական յերիտասարդության տնտեսական պայքարը։ Վերջին ժամանակներս նրան հաջողվել է ռեֆորմիստական պրոֆմիություններից խլել մի քանի տասնյակ յերիտասարդական սեկցիաներ։ Ամերիկայում տեքստիլ և լեռնային արդյունաբերության մեջ աշխատող բանվորների խոշոր գործադուլների ժամանակ կոմսոմոլիստները ձեռք բերին ահագին ազդեցություն բանվորների վրա և դարձան մասսաների իսկական ղեկավարներ։ Ֆրանսիայում պարլամենտի ընտրության կամպանիան ցույց տվեց կոմսոմոլի ազդեցության ուժեղ աճումը մասսաների վրա։ Լեհաստանում, չնայած դժվարին պայմաններին, գտնվելով պոդպոլիայում, կոմսոմոլն ամուր և ուժեղ կերպով կապված է բանվորական յերիտասարդության հետ։ Սակայն ԿԻՄ-ի քաղաքական ազդեցության աճման հետ միասին առայժմ հարկավոր չափով չի աճում նրա քանակը։ Այդ պատճառով էլ այս ամենամոտիկ շրջանում ԿԻՄ-ի գլխավոր խնդիրն է՝ ուշեցած քաղաքական ազդեցության հետ միաժամանակ ավելացնել իր նաև քանակը, պրոլետարական յերիտասարդության լայն մասսաներին քաշելով կոմսոմոլի շարքերը։

Կապիտալիստական յերկրների մեր միությունները պետք է սովորեն իրենց կողմը հաստատապես դրավել բանվորական յերիտասարդությանը և դրան համապատասխան վերակառուցել իրենց ամբողջ աշխատանքը։ Դրա համար անհրաժեշտ է առաջին հերթին լավացնել և ուժեղացնել մեր միությունների կազմակերպչական աշխատանքը, ֆաբրիկ-գործարանային բջիջների կառուցումը և ամրացումը, — բջիջների, որոնք մոտեցնելու յեն կոմսոմոլը բանվորական մասսային և հնարավորություն են տալու անմիջականորեն ղեկավարել այդ մասսայի տնտեսական-քաղաքական պայքարը։

Վերջապես, մեր միությունները պետք է սերտորեն կապվեն այնպիսի կազմակերպությունների հետ, որոնցից են՝ պրոֆմիություններին կից յերիտասարդական սեկցիաները, յերիտասարդական բաժինները սպորտային միություններում և այլն. և կապվելով այդ կազմակերպությունների հետ, նրանք պետք է աշխատեն նրանց դրավել իրենց կողմը, նրանց դարձնել իրենց համար հենարան և ոժանդակող կազմակերպություններ։

Հենվելով կոմինտերնի փորձի վրա, ընդհուպ մոտենալով բանվորական յերիտասարդության առօրյա կարիքներին և ամենօրյա պայքարին, նվաճելով պրոֆմիությունների յերիտասարդական սեկցիաները, ոգտագործելով միասնական ճակատի դրոշակերպը, ԿԻՄ-ը պետք է յուր առաջնակարգ դնի՝ բանվորական յերիտասարդության մասսաները դուրս բերել դեպի և բուրժուական կազմակերպությունների ազդեցության տակից և նրանց դարձնել յուր հենարանը։ Առաջիկա շրջանում ԿԻՄ-ի ամենակարևորագույն խնդիրը հանդիսանալու է մասսաներին ներգրավելու համար մղվող պայքարը։ Պրոլետարական յերիտասարդությանը ներգրավելով և նրան մասնակից դարձնելով տնտեսական և պատերազմի վտանգի դեմ մղվող պայքարին, մերկացնելով դեղին կազմակերպությունների մատնիչ և դավաճան դերը, յուր ամբողջ աշխատանքով ապացուցելով, որ յերիտասարդության միակ և իսկական պրոլետարական հեղափոխական կազմակերպությունները հանդիսանում են կոմյերիտ-կազմակերպությունները, ԿԻՄ-ը վերջիվերջո պրոլետարական յերիտասարդության վճռողական մասսաներին կոմունիզմի կողմն է գրավելու։

4. ԽՍՀՄ ԳՆՎ. ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅԱՆ ՀՆՈՒՆԿՆԱՐՆԵՐԸ

Համաշխարհային կապիտալիզմի կայունությունն արմատից խախտող կարևորագույն հակասությունը կազմում է—աշխարհի բաժանումը՝ կապիտալիզմի յերկրների և սոցիալիզմ կառուցող յերկրների։ Ամբողջ աշխարհի բանվորները հանձինս Խորհրդային Միության ունեն իրենց սեփական պետությունը—միջազգային պրոլետարիատի հայրենիքը, համաշխարհային հեղափոխության ամրոցը և բազան։ ԽՍՀՄ շուրջը խմբվում են հեղափոխական բոլոր ուժերը, նրա դեմ համախմբվում ու միանում են կապիտալիզմի բոլոր ուժերը։ Կապիտալիստական աշխարհը տենդային արագությամբ նոր արշավանք է պատրաստում ԽՍՀՄ դեմ, յերազելով սրբել ու ջնջել յերկրի յերեսից պրոլետարական պետությունը, որը մեկն է աշխարհում։ Համաշխարհային բուրժուազիայի ատելության պատճառները դեպի Խորհրդային Միությունը լիովին հասկանալի

յին։ Ցարական Ռուսաստանում նա ուներ հսկայական հարստություններ. մեր արդյունաբերական կարևորագույն շրջաններում, այն է՝ Դոնբասում, Ուրալում, Բագվում, Սիբիրում, մի խոսքով ամեն տեղ, ուր կային ածուխ, հանքեր, նավթ, վոսկի, ռուս բանվորի եժան աշխատանք, — այնտեղ լիակատար տերեր էին հանդիսանում ֆրանսիական, բելգիական, անգլիական կապիտալիստները։

Հոկտեմբերյան հեղափոխությունից հետո համաշխարհային բուրժուազիան պետք եր ընդմիշտ բաժանվեր այդ հարստություններից։ Հոկտեմբերյան հեղափոխությունը լուծարքի յենթարկեց և ցարական պարտքերը։ Այդ գործում համաշխարհային բուրժուազիան միայն մեկ միլիարդ րուբլի չէ, վոր կորցրել է։ Բավական են միայն այս պատմական փաստերը, վորպեսզի բացատրել, թե ինչու կապիտալիստական աշխարհը հանդիսանում է խորհրդային հանրապետության անհաշտ թշնամին նրա գոյության հենց առաջին որից։ Սակայն համաշխարհային բուրժուազիայի համար ավելի խոշոր նշանակություն ունի ԽՍՀՄ խաղացած վիթխարի և հսկա հեղափոխական դերը։ ԽՍՀՄ հենց միայն գոյությունը համաշխարհային կապիտալիզմի համար ներկայացնում է մահացու մի սպառնալիք, վորովհետև Խորհրդային Միությունը հանդիսանում է պրոլետարական հեղափոխության այն ամենախոշոր, ամենավիթխարի ուժը, վոր բոլոր յերկրների բանվորներին առաջ և մղում՝ իշխանությունը բուրժուազիայի ձեռքից խլելու։

«Հանդիսանալով պրոլետարական հեղափոխության և սոցիալիզմի կառուցման յերկիր, — ասում է Կոմինտերնի ծրագիրը, — բանվոր դասակարգի հսկայական նվաճումների յերկիր, բանվորների և գյուղացիների դաշինքի յերկիր, ԽՍՀՄ անխուսափելիորեն դառնում է բոլոր ճնշված դասակարգերի համաշխարհային շարժման բազա, միջազգային հեղափոխության ոջախ, համաշխարհային պատմության խոշորագույն ֆակտոր (գործոն)։ Համաշխարհային պրոլետարիատը ԽՍՀՄ մեջ առաջին անգամ գտնում է իսկական յուր հայրենիքը, իսկ գաղութային շարժումների համար ԽՍՀՄ խոշորագույն ձգողության կենտրոն և դառնում»։

Խորհրդային Միությունը հզոր ոգնություն և ցույց տալիս միջազգային պրոլետարիատի և գաղութների ճնշված ժողովուրդների հեղափոխական պայքարին։ Բավական և հիշել այն ոգնությունը, վոր ցույց տվին ռուս բանվորները և գյուղացիները անգլիական հանքափորներին 1926 թ., այն կարեկցությունը և ոգնությունը, վոր նրանց մեջ առաջ բերեց չինական հեղափոխությունը։ Սակայն շատ ավելի խոշոր աղդեցություն են ունենում համաշխարհային հեղափոխության վրա մեր սոցիալիստական շինարարության հաջողությունները։ ԽՍՀՄ հանդիսանում է կենդանի որինակ այն բանի, վոր բանվոր դասակարգը կարող է վոչ միայն խորտակել կապիտալիզմը, այլ և հաղթական կերպով կառուցել սոցիալիզմ։ Սոցիալ-դեմոկրատիայի աղդեցությունը Արևմտյան Յեվրոպայի բանվորների վրա անցյալ տարիներում գլխավորապես հիմնվում եր նրա վրա, վոր, մատնանշելով խորհրդային յերկրներում գոյություն ունեցող տնտեսական քայքայումը, սոցիալ-դեմոկրատները ասում էին բանվոր դասակարգին — տեսնո՞ւմ եք ինչ դրության մեջ ընկան ռուսական բանվորները — նրանք խլեցին իշխանությունը և տառապում են սովից, ցրտից, քայքայումից. քանդել նրանք կարողացան, իսկ կառուցել — վոչ։ և քանի վոր նրանք մեզ այդպիսի որինակ ցույց տվին, ապարժե արդյոք ձգտել իշխանությունը խլել և այդպիսով վատացնել մեր դրությունը։

Յեվ այդ ագիտացիան Արևմտյան Յեվրոպայի բանվորներին ստիպեց մտածել ու այդպիսով կապեց ու կաշկանդեց նրանց հեղափոխական թափը։ Սակայն ռուսական պրոլետարիատի հենց առաջին տնտեսական հաջողությունները, վորոնց նա հասավ միանգամից՝ հենց վոր ստացավ խաղաղ աշխատանքի հնարավորություն, խորտակեցին մինչևիկյան չարամիտ հեքիաթները այն մասին, վոր իբր թե ԽՍՀՄ բանվորները գիտեն միայն քարուքանդ անել, իսկ կառուցել — վոչ։ Միջազգային պրոլետարիատն ամենամեծ ուշադրությամբ հետևել է և հետևում է մեր սոցիալիստական շինարարության հաջողություններին — չե՞ վոր մեր՝ դեպի առաջ կատարած յուրաքանչյուր քայլը համոզում է նրան մեր ուղիի ճշտության մեջ, մղում է նրան հետևել մեր որինակին։ Մեր շինարարության՝ ամբողջ աշխարհի պրոլետարիատի վրա գործած այդ աղդեցության մասին Լենինն ասում է հետևյալը.

«Այժմ գլխավոր ներդրծուԹյուն միջազգային հեղափոխուԹյան վրա, մենք ցույց ենք տալիս մեր տնտեսական քաղաքականուԹյամբ։ Բոլորը նայում են Ռուսաստանի խորհրդային հանրապետուԹյան վրա, աշխարհի բոլոր յերկրների բոլոր աշխատավորները առանց վորևե բացառուԹյան և առանց վորևե չափազանցուԹյան... ՅեԹե լուծենք այդ խնդիրը, այն ժամանակ ամենայն վստահուԹյամբ և վերջնականապես կհաղԹանակենք միջազգային մաշտաբով»։ Այն ժամանակից, յերբ Լենինն այդ ասել է, պրոլետարիատը ԽՍՀՄ մեջ մեծամեծ հաջողուԹյուններին յե հասել և ցույց տվել, Թե բանվոր դասակարգը ինչպես ընդունակ է, բարենպաստ պայմաններում, անընդգրկելի ստեղծագործական ուժեր ցուցաբերելու և ծավալելու։ Այդ հաջողուԹյուններն ամենաուժեղ ազդեցուԹյուն են ցույց տվել և շարունակում են ամենաուժեղ ազդեցուԹյուն ցույց տալ համաշխարհային պրոլետարիատի միջավայրում հեղափոխական տրամադրուԹյունների արթնացման վրա։ Անգլիական, գերմանական, ֆրանսիական բանվորների տասնյակ պատգամավորուԹյուններ յեկել են ԽՍՀՄ, իրենց սեփական աչքերով համոզվել են մեր հաղԹանակներում և վերադարձել են իրենց յերկրները վորպես մեր ամենաջերմ կողմնակիցներ։ Յեվ յուրաքանչյուր նոր տարի, յուրաքանչյուր նոր հաջողուԹյուն ավելացնում է միջազգային պրոլետարիատի համակրանքը դեպի ԽՍՀ ՄիուԹյունը և նրա հետագա հեղափոխականացումը։ Այսպես, սոցիալիզմի կառուցման մեր ամենորյա աշխատանքը խորհրդային յերկրում, անխզելիորեն կապվում է համաշխարհային հեղափոխական շարժման հետ և դառնում է համաշխարհային պրոլետարական հեղափոխուԹյան բաղադրիչ մասը։

Կոմինտերնի VI կոնգրեսն,[1] առանձին կոչով դիմելով ԽՍՀՄ բանվորներին, դյուղացիներին, կարմիր բանակայիններին և կարմիր նավատորմիղայիններին, միջազգային պրոլետարիատի անունից հայտարարեց. «Ձեր նվաճումները ամբողջ աշխարհի պրոլետարիատի և աշխատավորուԹյան համար հանդիսանում են ձեր ստեղծած կարգերի հակայական գերազանցուԹյան կենդանի որինակ և պարզ դաս։ Ամբողջ աշխարհի բանվորները համ-

մատում են իրենց կյանքը ԽՍՀ ՄիուԹյան աշխատավորուԹյան կյանքի հետ և տեսնում են, Թե ինչպես տարեց-տարի խորանում և տարբերուԹյունը դրանց միջև։

«Ձեր տնտեսական հզորուԹյան աճումը, պրոլետարական դիկտատուրայի դիրքերի ամրացումը, այն ոգնուԹյունը, վորին հանդիպում է ձեր դործն ուրիշ յերկրների պրոլետարիատի և աշխատավորուԹյան կողմից, կրկնապատկում են կապիտալիստական աշխարհի տեվելուԹյունն ու կատաղուԹյունը։

«Այդ պատճառով էլ միջազգային ռեակցիան պատրաստում է յուր ուժերը՝ ԽՍՀՄ վրա գինված հարձակում գործելու համար։ Իմպերիալիստական և կապիտալիստական բոլոր ուժերի կոալիցիան (միուԹյունը) ավելի և ավելի յե միացվում դժոխային մի ողակի մեջ՝ պրոլետարական դիկտատուրայի շուրջը»։

ԽՍՀ ՄիուԹյան՝ ամբողջ աշխարհի պրոլետարական մասսաների վրա որեցոր ընդարձակվող հենց այդ հեղափոխական ազդեցուԹյան մեջ և կապիտալիստական աշխարհի և ԽՍՀ ՄիուԹյան հարաբերուԹյունների վատացման և դաղարի ժամանակամիջոցի կրճատման պատճառը, դաղարի, վորի մեջ ներկայումս ապրում ենք։

Որեցոր աճում և պատերազմի սպառնալիքը ԽՍՀՄ դեմ։ Անգլիայի կատաղի ճիգն ու ջանքը, վոր ձգտում է կապիտալիստական պետուԹյուններից հակախորհրդային միասնական ֆրոնտ ստեղծելու, իրենց ռազմական ուժերն ուժեղացնող Լեհաստանի, Ռումինիայի, Լատվիայի և Ֆինլանդիայի տենդային պատերազմական պատրաստուԹյունները, միջազգային սոցիալ-դեմոկրատիայի՝ ԽՍՀՄ մասին հնարած ստերի, զրպարտուԹյունների և բամբասանքների ուժեղացումը, կապիտալիստների փորձերը, վոր ձգտում են աչքին տեսակ ճնասատուների միջոցով (Շախտիի դործը) մեր սոցիալիստական շինարարուԹյունը խանգարելու,—ահա սրանք են այն կարևորագույն նշանները, վորոնք վկայում են պատերազմի վտանգի մոտեցման և դաղարի ժամանակամիջոցի կրճատման մասին։

Պատերազմի այդ վտանգը պետք է առաջ բերի մեր բոլոր ուժերի լարումը՝ մեր յերկրի պաշտպանության գործը ամրացնելու համար։ ԽՍՀՄ պրոլետարների և գյուղացիների հեղափոխական պարտքն է համաշխարհային հեղափոխության առաջ՝ ԽՍՀՄ դարձնել անմատչելի և անառիկ բերդ, այնպիսի բերդ, որի վրա փշրվի մի ջազդային իմպերիալիզմի դրոհը։ Այդ պայքարում մենք մենակ չենք լինի։ Վերևում բերված կոչի մեջ Կոմինտերնի VI կոնգրեսը, դիմելով ԽՍՀՄ բանվորներին և գյուղացիներին, ասում է. «Դուք ուշենալու չեք միլիոնավոր դաշնակիցներ կապիտալիստների թիկունքում, ԽՍՀՄ պաշտպանելու համար յելնելու յեն ձեր ընկերները ու յեղբայրները, որոնք անխոնջ յեռանդով և ամենամեծ անձնազոհությամբ կապիտալիզմի դեմ տանելու յեն մահացու պայքար։ Ձեր կապիտալիստ թշնամիների մեծ գործարաններում, տրանսպորտի, ռազմանավերի վրա և բանակներում հազարավոր պրոլետարներ և գյուղացիներ պաշտպանելու յեն Աորհրդային Միության կարմիր դրոշը, միջազգային պրոլետարիատի դրոշը»։

Հանցագործ պատերազմը ԽՍՀՄ դեմ՝ անխուսափելիորեն հասցնելու յե միջազգային հեղափոխության բոլոր ուժերի վոտքի կանգնելուն և կապիտալիզմի խորտակմանը։

Սոցիալ-դեմոկրատները հավատացնում են պրոլետարիատին, իբր կապիտալիզմը այնքան է ամրացել, վոր հեղափոխությունը դարձել է անհնարին և վոր բանվոր դասակարգին մնում է յենթարկվել կապիտալիզմին և մեկ-յերկու հարյուր տարով մոռանալ հեղափոխության մասին։ Սակայն արժե միայն հիշել վերջին տարիների կարևորագույն անցուդարձերը, վորպեսզի կապիտալիզմի ամբողջ անկայունությունն ու խախուտ լինելը պարզ կերպով կանգնի մեր առաջ։ 1926 թվին Անգլիային մինչև հիմքերը ցնցում են ընդհանուր գործադուլը և ածխահանների մեծ բանթողը։ 1927 թվին Վիեննայում բռնկում և պրոլետարական ապստամբություն։ Չինական մեծ հեղափոխությունը պայքարի մեջ է քաշում տասնյակ և հարյուրավոր միլիոն աշխատավորներ։ Գաղութային բոլոր յերկրներում տեղի յե ունենում խորը հեղափոխական խմորում։ Չնայած նրան, վոր սոցիալ-դեմոկրատիայի

ազդեցությունը մասսաների վրա տակավին չի վոչնչացված, բայց այնուամենայնիվ աճում և պրոլետարական համակցանքը դեպի ԽՍՀՄ, ամրանում և կուվում են կապիտալիստական յերկրների կոմունիստական կուսակցությունները, աճում և Կոմինտերնի ազդեցությունը բանվոր դասակարգի վրա։

Պարլամենտական վերջին ընտրությունները Ֆրանսիայում, Գերմանիայում, Լեհաստանում իրենց հետ բերին կոմկուսների թեկնածուներին տված ձայների ահագին ավելացում։ Միլիոնավոր բանվորներ, չնայած ընտրություններում թագավորող վոսոտիկանական հետապնդումների և ճնշումների սաստկության, քվեարկում եյին հոգուտ կոմունիստների, հոգուտ Կոմինտերնի, հոգուտ ԽՍՀ Միության։

Համաշխարհային կապիտալիզմը չորս կողմից վողողվում է հեղափոխության ալիքներով։ Ամրանում և հասունանում են պրոլետարական հեղափոխության ուժերը։ Առաջիկայում տեղի յեն ունենալու դասակարգային վիթխարի բաղխումներ և ճակատամարտեր, վորոնք վճռելու յեն կապիտալիզմի բախտը։ Կոմինտերնը անվախ կերպով գնում է այդ ճակատամարտերին դիմավորելու նույն կոչով, վորով ութսուն տարի սրանից առաջ պայքարի յելավ յուր նախորդներից առաջինը — Մարքսի ստեղծած Կոմունիստների Միությունը.

«Թող տիրող դասակարգերը դողան կոմունիստական հեղափոխության առաջ։ Պրոլետարները նրա մեջ կարող են կորցնել միայն իրենց շղթաները։ Իսկ ձեռք կբերեն ամբողջ աշխարհը։ Պրոլետարներ բոլոր յերկրների, միացեք»։

Պատերազմի այդ վտանգը պետք է առաջ բերի մեր բոլոր ուժերի լարումը՝ մեր յերկրի պաշտպանության գործը ամրացնելու համար։ ԽՍՀՄ պրոլետարների և գյուղացինների հեղափոխական պարտքն է համաշխարհային հեղափոխության առաջ՝ ԽՍՀՄ դարձնել անմատչելի և անառիկ բերդ, այնպիսի բերդ, վորի վրա փշրվի միջազգային իմպերիալիզմի գրոհը։ Այդ պայքարում մենք մենակ չենք լինի։ Վերևում բերված կոչի մեջ Կոմինտերնի VI կոնգրեսը, դիմելով ԽՍՀՄ բանվորներին և գյուղացիներին, ասում է. «Դուք ունենալու չեք միլիոնավոր դաշնակիցներ կապիտալիստների թիկունքում, ԽՍՀՄ պաշտպանելու համար յելնելու չեն ձեր ընկերները ու յեղբայրները, վորոնք անխոնջ յեռանդով և ամենամեծ անձնազոհությամբ կապիտալիզմի դեմ տանելու չեն մահացու պայքար։ Ձեր կապիտալիստ թշնամիների մեծ գործարաններում, տրանսպորտի, ռազմանավերի վրա և բանակներում հազարավոր պրոլետարներ և գյուղացիներ պաշտպանելու չեն Խորհրդային Միության կարմիր դրոշը, միջազգային պրոլետարիատի դրոշը»։

Հանցագործ պատերազմը ԽՍՀՄ դեմ հանխուսափելիորեն հասցնելու է միջազգային հեղափոխության բոլոր ուժերի վոտքի կանգնելուն և կապիտալիզմի խորտակմանն։

Սոցիալ-դեմոկրատները հավատացնում են պրոլետարիատին, իբր կապիտալիզմը այնքան է ամրացել, վոր հեղափոխությունը դարձել է անհնարին և վոր բանվոր դասակարգին մնում է յենթարկվել կապիտալիզմին և մեկ-յերկու հարյուր տարով մոռանալ հեղափոխության մասին։ Սակայն արժե միայն հիշել վերջին տարիների կարևորագույն անցուդարձերը, վորպեսզի կապիտալիզմի ամբողջ անկայունությունն ու խախուտ լինելը պարզ կերպով կանգնի մեր առաջ։ 1926 թվին Անգլիային մինչև հիմքերը ցնցում են ընդհանուր գործադուլը և ածխահատների մեծ բանթողը։ 1927 թվին վհատություն է տիրում և պրոլետարական ապստամբություն։ Չինական մեծ հեղափոխությունը պայքարի մեջ է քաշում տասնյակ և հարյուրավոր միլիոն աշխատավորներ։ Գաղութային բոլոր յերկրներում տեղի է ունենում խորը հեղափոխական խմորում։ Չնայած նրան, վոր սոցիալ-դեմոկրատիայի

ազդեցությունը մասսաների վրա տակավին չի վոչնչացված, բայց այնուամենայնիվ աճում և պրոլետարական համակրանքը դեպի ԽՍՀՄ, ամրանում և կովվում են կապիտալիստական յերկրների կոմունիստական կուսակցությունները, աճում և Կոմինտերնի ազդեցությունը բանվոր դասակարգի վրա։

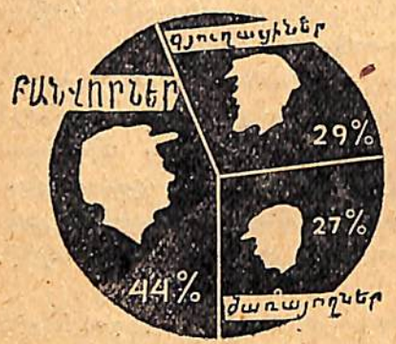
Պարլամենտական վերջին ընտրությունները Ֆրանսիայում, Գերմանիայում, Լեհաստանում իրենց հետ բերին կոմկուսների թեկնածուներին տված ձայների անագին ավելացում։ Միլիոնավոր բանվորներ, չնայած ընտրություններում թագավորող վոստիկանական հետապնդումների և ճնշումների սաստկության, քվեարկում եյին հոգուտ կոմունիստների, հոգուտ Կոմինտերնի, հոգուտ ԽՍՀ Միության։

Համաշխարհային կապիտալիզմը չորս կողմից վողողվում է հեղափոխության ալիքներով։ Ամրանում և հասունանում են պրոլետարական հեղափոխության ուժերը։ Առաջիկայում տեղի յեն ունենալու դասակարգային վիճակարի բաղխումներ և ճակատամարտեր, վորոնք վճռելու յեն կապիտալիզմի բախտը։ Կոմինտերնը անվախ կերպով գնում է այդ ճակատամարտերին դիմավորելու նույն կոչով, վորով ութսուն տարի սրանից առաջ պայքարի յելավ յուր նախորդներից առաջինը — Մարքսի ստեղծած Կոմունիստների Միությունը։

«Թող տիրող դասակարգերը դողան կոմունիստական հեղափոխության առաջ։ Պրոլետարները նրա մեջ կարող են կորցնել միայն իրենց շղթաները։ Իսկ ձեռք կբերեն ամբողջ աշխարհը։ Պրոլետարներ բոլոր յերկրների, միացեք»։

ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ԿԱԶՄԸ

1924 թ. հունվ. 1-ին



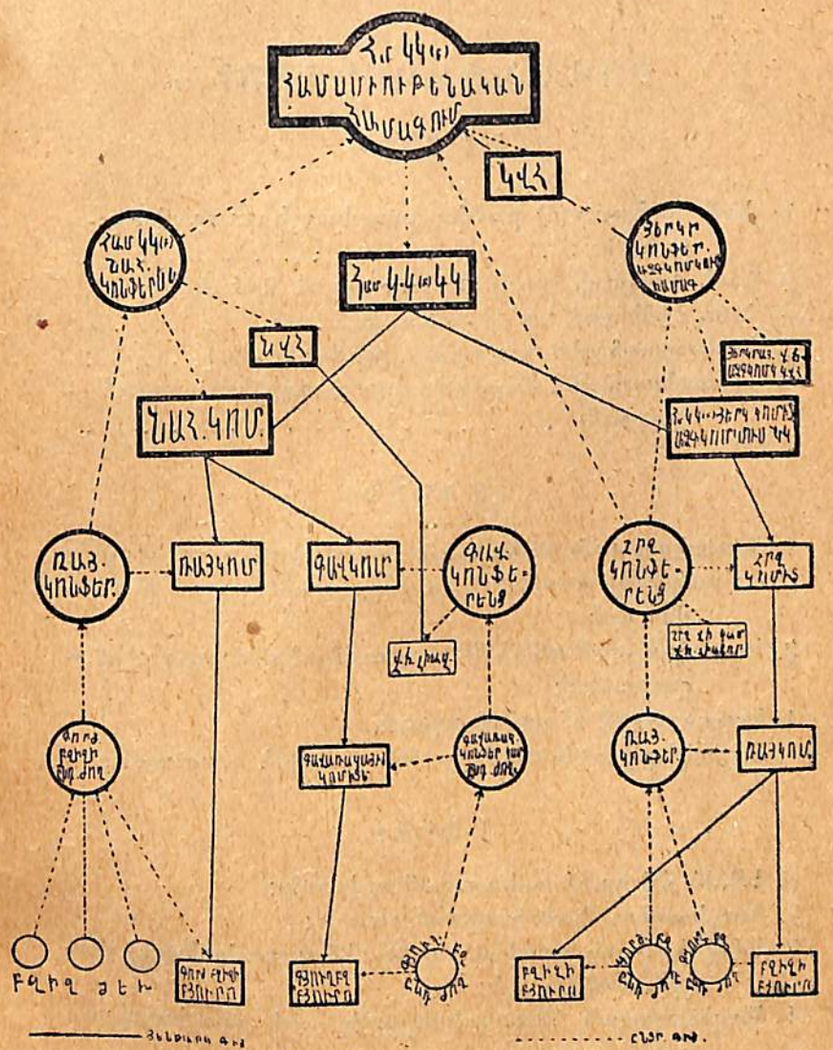
1928 թ. հունվ. 1-ին



ԿՈՄՅԵՐԻՍՄԻՈՒԹՅԱՆ ԿԱԶՄԸ



Բանվորներ Բատրակներ Գյուղացիներ Ծառայողներ Աշխատավորներ և տնայնագործներ



ՀԱՄ. ԿՈՄ. ԿՈՒՍ. (Բ) ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԻ ՍԽԵՄԱՆ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

III ՊՐԱԿ

	էջ
1. Համ. Կոմկուսը (բ) բանվոր դասակարգի առաջավոր ջոկատն է	3
2. Համ. Կոմկուսի (բ) կանոնադրության հիմունքները . .	34
3. Համ. Լենինյան Կոմերիտմիությունը	66
4. Համաշխարհային հեղափոխության ուղիները	93
5. Համաշխարհային հեղափոխության ուղիները (շարունակություն)	112

II ՊՐԱԿ

1. Կուսակցության տնտեսական քաղաքականության հիմքերը:
2. Կուսակցության անելիքները արդյունաբերության բնագավառում:
3. Կուսակցության անելիքները գյուղական տնտեսության բնագավառում:
4. Կոլտնտեսական հեղափոխությունը:
5. Սոցիալիզմի շինարարների նոր կադրերի պատրաստումը:

I ՊՐԱԿ

1. ԽՍՀՄ-ը կապիտալիստական աշխարհը:
2. Կապիտալիստական հասարակակարգը:
3. Իմպերիալիզմը կապիտալիստական հասարակակարգի վերջին աստիճանն է:
4. Պրոլետարական հեղափոխությունը և պրոլետարիատի դիկտատուրան:
5. Կոմունիզմը—պրոլետարիատի վերջնական նպատակն է:

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
Ա. ՄԵԼՔԻՍԵԹՅԱՆԻ
Երևան
Публичная Библиотека

<< Ազգային գրադարան
NL0194538

11149
45 ч.



УЧЕБНИК

для городских комсомольских политшкол

вып. III

На армянском языке

ЦЕНТРАЛЬНОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО НАРОДОВ С. С. С. Р.
Москва, центр, Никольская, 10